

การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ปริญญานิพนธ์
ของ
บุญนำ พชรปิยะกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
เมษายน 2549

การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ปริญญานิพนธ์
ของ
บุญนำ พชรปิยะกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

เมษายน 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

บทคัดย่อ

ของ

บุญนำ พชรปิยะกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

เมษายน 2549

บุญนำ พัทธปิยะกุล. (2548). การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์พทุทธิ ศุภเศรษฐศิริ. รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 คัดเลือกโดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 55 คน ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที รวมเวลาในการทดลอง 12 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย การสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST จำนวน 12 กิจกรรม และแบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนเรียนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST นักเรียนมีทัศนคติต่อการสอนแบบ CISST ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมและทัศนคติโดยรวม อยู่ในระดับดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.93, 3.72, 3.53 และ 3.73 ตามลำดับ

A STUDY OF ATTITUDE TOWARD LEARNING
IN GRADE 6 THROUGH CISST THINKING METHOD

AN ABSTRACT

BY

BUNNAM PATCHARAPIYAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Masters of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

March 2006

Bunnam Patcharapiyakul. (2005). *A Study of Attitude Toward Learning In Grade 6 Through CISST Thinking Method*. Master thesis, M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Preut Supasetsiri. Assoc. Prof. Lalitphan Thong-ngarm.

The purpose of this study was to investigate attitude toward learning in grade 6 through CISST thinking method. The subjects comprised 55 Prathom Suksa students of Demonstration School, Srinakharinwirot University during 2nd semester of 2005 academic year, through simple random sampling. The subjects attended 3 weeks of experiment with 12 periods, 4 periods a week and 50 minutes a period. The instrument for the study included CISST thinking method with 12 activities and questionnaire concerning attitude toward learning through CISST thinking method on knowledge, feeling and trend of behavior expression. Then data were analyzed and presented by mean and standard deviation.

The results revealed that Prathom Suksa XI students gained attitude toward learning through CISST thinking method on knowledge, feeling, and trend of behavior expression and their attitude as a whole was at a good level ($\bar{X}=3.93$, $\bar{X}=3.72$, $\bar{X}=3.53$, $\bar{X}=3.73$, respectively) after learning through CISST thinking method.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ของ
บุญนำ พชรปิยะกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ลลิตพรรณ ทองงาม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลอ ทินานนท์)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนบางส่วนจากกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความสามารถของรองศาสตราจารย์พทุธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลอบ ทินานนท์ กรรมการสอบปากเปล่าที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาอย่างสูง ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นवलลอบ ทินานนท์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์ และอาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูล รองศาสตราจารย์ประพนธ์ จำเริญญ และอาจารย์ จุลศักดิ์ สุขสบาย ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติ อาจารย์สมเกียรติ วรรณเฉลิม อาจารย์วาริน ชมตะคุณ กฤษณา ดาวกระจาย คุณจิราพร นพเก้า คุณสุพรรณิ การสมโชค และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ณฤมล พชรปิยะกุล ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดเวลาในการศึกษาและการทำงานปริญญานิพนธ์เล่มนี้

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่านที่เมตตาให้ความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา ตลอดจนงานวิจัยฉบับนี้

บุญนำ พชรปิยะกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารเกี่ยวกับทัศนคติ.....	6
เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	19
เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ.....	22
เอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์.....	33
เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการสอนแบบ CISST.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	65
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	65
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	65
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	116
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	116
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า.....	116
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	116
การดำเนินการทดลอง.....	116
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	117
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	117
อภิปรายผล.....	117
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	121
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	121
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	129
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	199

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการกำหนดการสอน.....	71
2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง....	111
3 ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติ.....	112
4 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้.....	112
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึก..	114
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้ม ที่จะแสดงพฤติกรรม.....	115

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ	11
2 ภาพแสดงส่วนประกอบของสมองทั้งสามส่วน	43
3 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน	71
4 พฤติกรรมที่นักเรียนนั่งล้อมวงปฏิบัติกิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน	71
5 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก	72
6 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี	73
7 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้	73
8 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมความทรงจำ	74
9 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมความทรงจำ	74
10 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก	75
11 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี	76
12 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้	76
13 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน	77
14 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน	77
15 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก	78
16 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี	79
17 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้	79
18 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเส้นสีรุปร่าง	80
19 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเส้นสีรุปร่าง	80
20 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก	82
21 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี	82
22 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้	83
23 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเพลง We will rock you	83
24 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเพลง We will rock you	83
25 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก	85
26 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี	86
27 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้	86

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมสมุนไพรรักษ์ไทยในชีวิตประจำวัน.....	87
29 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมสมุนไพรรักษ์ไทยในชีวิตประจำวัน.....	87
30 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	88
31 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	89
32 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	89
33 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมรสชาติवादเป็นสี.....	90
34 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมรสชาติवादเป็นสี.....	90
35 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	91
36 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	92
37 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	92
38 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมปะติดปิดหน้า.....	93
39 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมปะติดปิดหน้า.....	93
40 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	94
41 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	95
42 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	95
43 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมชีวิตพิสดาร.....	96
44 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	97
45 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	98
46 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	98
47 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย.....	99
48 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย.....	99
49 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	100
50 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	101
51 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	101
52 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน.....	102
53 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน.....	102
54 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	103

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
55 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	103
56 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	104
57 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์.....	105
58 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์.....	105
59 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก.....	106
60 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี.....	107
61 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้.....	107

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเป็นการเตรียมรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในกระบวนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างตลอดชีวิต (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 12)

ปรัชญาการศึกษาใหม่นี้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเด็กตามศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทั่วไปที่ล้อมกรอบด้วยบรรทัดฐานจากสังคม

ศิลปะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษาและเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน โดยมีความมุ่งหวังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีนิสัยช่างคิด ช่างสังเกต รู้จักพิจารณา มีใจรัก และชื่นชมความงามทั้งในธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างสรรค์ศิลปะ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี กล่าวคือเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดีทั้งช่วยให้อารมณ์และประสาทสัมผัสทั้งห้าช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดจินตนาการ (กรองกมล บุตรขาว. 2546: 1)

การศึกษาของชาติในอดีตจนถึงแผนการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ศิลปศึกษาได้รับการพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ทั้งด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และทางด้านกิจกรรมศิลปะ แต่ก็ยังไม่เป็นเอกภาพในเชิงอุดมการณ์หรือยังไม่เป็นไปอย่างทั่วถึงในระดับประเทศ การจัดการเรียนการสอนยังขาดความสัมพันธ์กับสภาพสังคม ที่พัฒนาไปอย่างมาก กล่าวคือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นถ่ายทอดเฉพาะเนื้อหา ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัย และใฝ่คำตอบ นอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยง ภูมิปัญญาท้องถิ่น กับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มี คุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 21) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานี้มีหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนแบบเก่า ๆ โดยครูไม่ปรับปรุงวิธีสอนให้ทันสมัย ขาดเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ไม่ใช่อุปกรณ์การสอน อีกทั้งยังเอาวิธีการสอนที่เน้นการให้ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติมาก

เกินไป (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532: 283) สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นผลกระทบต่อการเรียนการสอนศิลปะโดยตรง

จากการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านในสังคมไทย จึงก่อกระแสผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ปรากฏให้เห็นอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีแนวทางการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง ในมาตราที่ 23 ก็คือ การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ซึ่งได้ผลต่อการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านแนวคิด หลักการ จุดหมายมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนมาตรฐานและการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา 8 กลุ่มวิชา กลุ่มวิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ หรือเรียนโดยว่า ศิลปะศึกษานั้นถือเป็นกลุ่มวิชา 1 ใน 8 ที่ จะต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่ไปสู่แนวคิดพหุศิลปศึกษาที่มีการบูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะที่สอดคล้องสัมพันธ์ในลักษณะขององค์รวมกับทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE/ Discipline-Based Arts Education) พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE/ Multiple Intelligences Arts Education) พหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย WAE/ Thai Wisdom Arts Education) พหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ (PMAE/Post-Modern Arts Education) และพหุศิลปศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE/ Gifted Child Arts Education) ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้ศิลปะศึกษาเป็นหนึ่งเดียว ระหว่างกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ การบริหาร การจัดการ เพื่อสร้างสมดุลของการใช้สมองทั้งสองซีกอย่างเต็มศักยภาพ (พหุศิลปศึกษา. 2545: 10-11)

ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดความตั้งใจ อยากรู้ อยากเห็นในวิชาที่ครูสอน และเอาใจใส่ใส่ใจถึงการเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ รู้สึกว่าการเรียนเป็นของสนุก น่าศึกษาค้นคว้าลงมือกระทำ และเมื่อผู้เรียนเกิดความพอใจในสิ่งที่เรียน ผู้เรียนก็จะขวนขวายพยายามศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เตรียมความพร้อมที่จะแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านไปด้วยดี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนวางไว้ (นภาพร เมษรักขานิช. 2515: 33) ในด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนให้การยอมรับว่าในการสอนต้องมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้นควบคู่ไปกับความรู้และทักษะต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะว่า ทัศนคติต่อวิชาใด ๆ ย่อมเป็นรากฐานที่จะทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียน เห็นคุณค่า และเอาใจใส่ต่อวิชานั้น ๆ (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. 2517: 29) จากประเด็นแนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นแนวโน้มของแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนแนวใหม่ทางด้านวิชาศิลปศึกษาในระบบโรงเรียนในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงคิดจะศึกษาทัศนคติของผู้เรียน โดยเอาความคิดของนักการศึกษาทางด้านศิลปศึกษาของไทย โดยกำหนดกรอบแนวคิด กิจกรรมทางด้านทัศนศิลป์แบบ ซี ไอ เอส เอส ที (CISST) มาใช้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อที่จะเป็นแนวทางใน

การปรับปรุงพัฒนารูปแบบการสอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพมากที่สุด

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 220 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หมายถึง การให้การศึกษาทางด้านศิลปะกับเด็กโดยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

3. ซี ไอ เอส เอส ที (CISST)

คือ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อว่าผู้เรียน ผู้สร้างงานศิลปะพึงมี แนวคิดหลัก CISST ประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

C คือ Creativity “ความคิดสร้างสรรค์”

I คือ Imagination “จินตนาการ”

S คือ Sensibility “ความรู้สึกสัมผัส”

S คือ Systematization “การจัดระบบ”

T คือ Transformation “การถ่ายโอนประสบการณ์”

4. ทศนคติต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หมายถึง ความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดังนี้

4.1 ทศนคติด้านความรู้ หมายถึง การเห็นคุณค่า และประโยชน์ของลักษณะวิชา

4.2 ทศนคติด้านความรู้สึก หมายถึง ความชอบ ความพอใจต่อวิชา การเรียนการสอน และครูผู้สอน

4.3 ทศนคติด้านแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรม หมายถึง ความตั้งใจเรียน ปฏิบัติตามที่ครูกำหนด และซักถามเมื่อมีข้อสงสัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับทัศนคติ
2. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
4. เอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์
5. เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการสอนแบบ CISST
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารเกี่ยวกับทัศนคติ

1.1 ความหมายของทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มีรากศัพท์จากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า ไฉนเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น “เจตคติ” หรือ “เจตณคติ” ซึ่งมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาในนิยามหรือคำจำกัดความมากมายทั้งในอดีตและปัจจุบัน พอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 393) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทัศนคติเป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “ทัศนะ” ซึ่งแปลว่า ความเห็นกับ “คติ” ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะเมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่าลักษณะของความเห็น

เทอร์สโตน (บุปผา ประทีปทอง. 2542: 9; อ้างอิงจาก Thurstone. 1967: 479) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความโน้มเอียงทางด้านจิตใจภายในที่แสดงออกให้เห็นเป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการวัดทัศนคติจึงวัดได้โดยตรงไม่ได้ แต่สามารถวัดได้ในรูปความคิดเห็น (Opinion) หรือการแสดงออกทางภาษาถ้อยคำ (Verbal Expression) แต่ในการวัดนี้อาจเกิดความไม่แน่นอนได้ หากผู้ตอบตอบไม่ตรงความจริง

ฟอสเตอร์ (Foster. 1961: 131) กล่าวว่า ทศนคติเป็นผลมาจากการเรียนรู้และจากประสบการณ์ที่แต่ละคนมีอยู่ ทศนคติเป็นสิ่งที่มียุทธพิผลต่อบุคคลมาก เป็นสิ่งที่ตัดสินว่าบุคคลนั้นรู้สึกอย่างไรและควรทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตของเขา ทศนคติเป็นตัวนำบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติ มียุทธพิผลต่อความคิดและกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่มากนัก

พัชนี วรกวิน (2522: 60) กล่าวว่า ทศนคติ คือ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อมในการตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2520: 38) กล่าวว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 230-231) กล่าวว่า ทศนคติ คือ ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นไปในทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

สุชา จันทรเฒ (2535: 242) กล่าวว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัสดุสิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะนำไปในทำนองถึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

บุปผา ประทีปทอง (2542: 10) กล่าวว่า ทศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความโน้มเอียงของบุคคลว่ามีความพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ

1.2 ลักษณะสำคัญของทศนคติ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 231) อธิบายลักษณะสำคัญของทศนคติ ดังนี้

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทศนคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้ามีทศนคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหา หรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตรงกันข้ามถ้ามีทศนคติที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้ามา โดยถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

3. ทศนคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่นได้

4. ทศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากทศนคติเป็นสิ่งที่ได้รับการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทศนคดีย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2537: 155) อธิบายถึงลักษณะของทศนคติไว้ดังนี้

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งการเรียนรู้นั้นอาจเกิดได้จากการที่บุคคลนั้นมีประสบการณ์ต่อโลกของความเป็นจริง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อทศนคติของบุคคล (personal influence) นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อมวลชน (exposure to mass media)

2. ทศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่อาจจะต้องอาศัยระยะเวลา เนื่องจากทศนคติคือชุดของความเชื่อที่สัมพันธ์กัน ถ้าจะเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับของความเชื่อเกิดขึ้นก่อน

3. ทศนคติเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งที่เรียกว่า วัตถุ (object) มารองรับ หมายความว่าคนเราจะต้องมีทศนคติต่อวัตถุใดวัตถุหนึ่ง ถ้าไม่มีวัตถุ ทศนคติก็น่าจะไม่เกิดขึ้น วัตถุในที่นี้อาจจะเป็นนามธรรม (abstract) อาจจะเป็นสิ่งที่จับต้องได้ หรืออาจเป็นการกระทำของบุคคลก็ได้

4. ทศนคติต้องมีทิศทาง (direction) มีระดับความมากน้อย (degree) และมีความหนาแน่น (intensify) ทศนคติเป็นการแสดงถึงความรู้สึกในทางที่ดี ที่ชอบ หรือในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ ต่อสิ่งหนึ่ง ๆ

5. ทศนคติมีโครงสร้าง (structure) คือ ทศนคติเกิดจากการเรียนรู้ มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่สัมพันธ์กันหลาย ๆ ความเชื่อ ในการสร้างทศนคติหนึ่งเข้ามาจึงมีการจัดการกับข้อมูลการเรียนรู้และจับเป็นกลุ่มที่สัมพันธ์กัน ดังนั้นทศนคติก็น่าจะแบ่งได้เป็นกลุ่มทศนคติ (cluster) โดยในแต่ละกลุ่มของทศนคติจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน เพราะฉะนั้นเรื่องของความต้องการ (consistency) จึงมีความสำคัญ เพราะถ้าเมื่อใดเกิดความไม่สอดคล้องกันขึ้นในกลุ่มของทศนคติจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลนั้นในทิศทางใดทิศทางหนึ่งขึ้น

6. เหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อการสร้างและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติรวมทั้งมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมด้วย

ธงชัย สันติวงษ์ (2540: 161-162) อธิบายถึงลักษณะของทัศนคติว่ามีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่มืออยู่ภายใน เป็นระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน
2. ทัศนคติจะไม่ใช่ว่าได้มาแต่กำเนิด แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนได้เกี่ยวข้อง
3. ทัศนคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวร และไม่เปลี่ยนแปลงไปในทันทีทันใด
4. ทัศนคติจะมีความหมายอ้างอิงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ มิใช่เกิดขึ้นมาได้เองจากภายใน

จากลักษณะของทัศนคติดังกล่าว สรุปได้ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาจากการเรียนรู้ การได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีการแสดงออกต่อสิ่งที่ตัวเองพบ ซึ่งการแสดงออกของแต่ละบุคคลอาจจะแตกต่างกันได้

1.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

ชิพแมน และ คานุก (พรหมทิพย์ พิทักษ์สวัสดิ์ 2546: 17-18; อ้างอิงจาก Schiffman & Kanuk. 2000: 203) กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติว่า

การที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมนั้น นักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติที่จะสามารถอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมได้ รูปแบบหนึ่งก็คือองค์ประกอบ 3 ประการของทัศนคติ (Tricomponent attitude model) ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (The Cognitive component) หมายถึง ความรู้ (Knowledge) และการรับรู้ (Perception) ของบุคคลที่ได้รับจากประสบการณ์โดยตรงที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Attitude object) ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อ (Beliefs) ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมตอบสนอง หากบุคคลมีความรู้หรือเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ในทางตรงข้าม หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective component หรือ Feeling component) หมายถึง ส่วนที่แสดงอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกนี้เป็นส่วนที่เริ่มมีการประเมิน โดยอาจเป็นแนวทางที่ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี หากบุคคลมีความรู้สึก

รักหรือชอบพอในบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นไปด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียดหรือโกรธบุคคลใด สิ่งใด ก็จะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (The Co native component หรือ Action tendency component) คือ ความโน้มเอียงที่บุคคลจะปฏิบัติต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์นั้น หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบโต้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นเกิดจากความรู้อะไรและความรู้สึกที่เขาถืออยู่เกี่ยวกับวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคลนั้น ๆ นั่นเอง

เจลิมพล ศรีหงส์ และ เสถียร เหลืองอร่าม (2521: 10) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดและเหตุผล หมายถึง ความเชื่อหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะ ความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื้อที่ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็คือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับถ่ายทอดอบรมสั่งสอนมา เข้าไปใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมิน โดยการพิจารณาของบุคคลนั้น จะเป็นเรื่องของเหตุผลโดยไม่มีอารมณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง

2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์เกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ เกลียด รัก เป็นต้น ซึ่งจะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมหรือตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรมนี้ จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื้อที่กับความคิดหรือสติและเหตุผล อารมณ์ หรือความรู้สึก

ซิมบาร์โด (สุดฤทัย มุขยวงศา. 2533: 7; อ้างอิงจาก Zimbaedo. 1979: 647) กล่าวว่า ทัศนคติ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

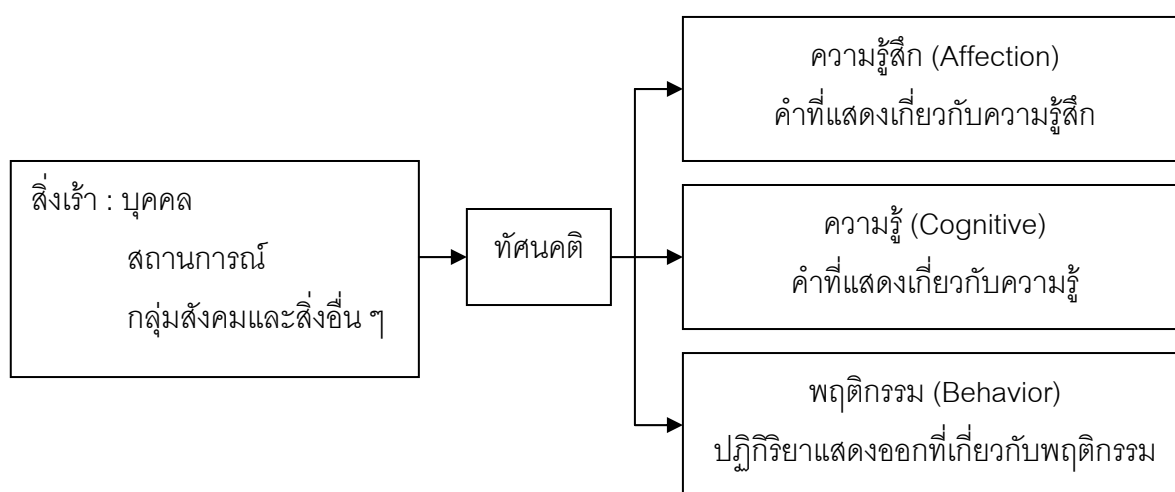
1. ความคิด ความเชื่อ (Beliefs) หรือความเข้าใจที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่สิ่งนั้นเป็นหรือควรจะเป็น

2. ความรู้สึก (Affection) หรืออารมณ์ที่สัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อ วัดได้จากปฏิกิริยาทางร่างกายหรือแนวโน้มและแบบแผนในการตอบสนอง

3. พฤติกรรม (Action Intention) เป็นการกระทำที่สังเกตได้ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากความคิดและความรู้สึก

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติ ประกอบด้วย ความรู้สึก ความรู้ และพฤติกรรม อาจแสดงออกในรูปแบบที่ต่างกันทั้งทางบวกและทางลบซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้ อาทิเช่น การที่นักเรียนจะเกิดทัศนคติที่ดีต่อการสอนแบบ CISST นักเรียนจะต้องได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งการได้ปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจต่อการสอนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการสอนในที่สุด

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (มุกดา รัตนศิรินทรวุฒ. 2546: 9; อ้างอิงจาก ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520: 5; อ้างอิงจาก Rosenberg and Hovland. 1960: 81) ได้เสนอรูปแบบแผนภาพขององค์ประกอบของทัศนคติ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ

1.4 การเกิดของทัศนคติ

ฮอลพอร์ต ให้ความเห็นเรื่องทัศนคติว่า อาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (พรพิมล วรวิมุขพิทพวงศ์. 2528: 8; อ้างอิงจาก Allport. 1961: 75)

1. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้โดยตรงและทางอ้อม ตลอดจนการได้เห็นแนวการปฏิบัติของบุคคลอื่นแล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป เช่น เกษตรกรอาจจะทราบด้วยตนเองว่านโยบายของโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ หรือเห็นเกษตรกรคนอื่น ๆ เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถบรรเทาปัญหาการชำระหนี้ได้เป็นอย่างดีก็จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าว เป็นต้น

2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างคือ แยกสิ่งที่ดี ไม่ดี และมีการกระทำที่แตกต่างกัน เช่น หากเกษตรกรมีการเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาหนี้สินด้วยการเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาหนี้สินได้อย่างดี กับการกู้ยืมเงินจากนายทุนที่มีการคิดดอกเบี้ยราคาสูง เกษตรกรก็จะทราบว่าการเข้าร่วมโครงการเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เป็นต้น

3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่นบางคนมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการ เพราะโครงการนี้มีนโยบายการดำเนินงานที่ดี เป็นโครงการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งความน่าเชื่อถือสูง ในขณะที่บางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีเพราะได้รับข้อมูลถูกต้องเพียงพอ เป็นต้น

4. เกิดจากการเลียนแบบ หรือรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เกษตรกรอาจเห็นผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ จึงเลียนแบบผู้ใหญ่บ้านโดยการเข้าร่วมโครงการเช่นกัน เป็นต้น

เครช และครัทช์ฟิลด์ (Krech and Crutchfield. 1948: 153) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก

1. การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคลนั้นก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าเกษตรกรต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับภาระหนี้สินและโครงการพักชำระหนี้ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวและยังช่วยให้เกษตรกรมีเงินออม ก็น่าจะทำให้เกษตรกรมีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวเพื่อขจัดปัญหา

2. การได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจโดยการอ่านหรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่นจากการฟังคำติชมที่ใคร ๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้ เช่น เกษตรกรที่ได้รับฟังคำบอกเล่าเกี่ยวกับโครงการพักชำระหนี้ ในแง่ลบหรือได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ อาจทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อโครงการก็เป็นได้

3. การเข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป

4. ทัศนคติมีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิภาพสมบูรณ์ มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ที่ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่ามีคนคอยฉ้อฉลขโมย หรือคิดร้ายต่าง ๆ ต่อตน

การเกิดทัศนคติสรุปได้ว่าเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับ การปรับตัวบุคคลเพื่อให้เข้ากับสังคม การเลียนแบบในสังคม สิ่งเหล่านี้รวมตัวกันและสร้างสมกลายเป็นทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น

1.5 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ไทรแอนดิส (บุปผา ประทีปทอง. 2542: 10; อ้างอิงจาก Triandis. 1971: 143) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นการได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น สื่อมวลชนหรือการได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านความคิด ความเข้าใจ และมีผลทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 84) ที่ว่าทัศนคติของบุคคลสามารถจะถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจทำได้โดยวิธีที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนั้นอาจจะมาจากบุคคลอื่นหรือมาจากอุปกรณ์ สื่อมวลชนต่าง ๆ ข่าวสารที่ได้รับนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของทัศนคติทางด้านความรู้ (Cognitive Component) ซึ่งเป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าประสบการณ์ส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านอื่นก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นเดียวกัน เช่น ถ้าประสบการณ์ของทัศนคติทางด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็มีแนวโน้มที่จะทำให้ประสบการณ์ด้านอารมณ์ (Affective Component) และประสบการณ์ทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงด้วย

เคลแมน (ซูชีฟ อ่อนโคกสูง. 2518: 7; อ้างอิงจาก Kalman. n.d.) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมของสังคม ดังนี้

1. การยินยอม (Compliance) คือการยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นเพื่อให้เขาปฏิบัติในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
2. การเลียนแบบ (Identification) คือการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เหมือนมีสมาชิกในสังคมหรือให้คนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนเก่ง เพื่อจะมีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น
3. การรับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวบุคคลเอง (Internalization)

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 232-233) ได้กล่าวถึงการสร้างทัศนคติหรือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ให้การแนะแนวโดยพยายามชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งใด ๆ อย่างมีเหตุผล และแนะแนวทางปฏิบัติต่อการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสม ชี้ให้เห็นถึงคุณและโทษของสิ่งนั้นอย่าง

แท้จริง โดยเฉพาะชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางบวกต่อสิ่งที่ทำคุณประโยชน์แก่ตนเอง

2. พยายามให้การเสริมแรงที่ตรงกับความถนัด และความต้องการแก่ผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้มีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการใช้การลงโทษ

3. พยายามให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเองและมีส่วนรับผิดชอบต่องานนั้น ๆ เช่นการสอนหัวข้อบางอย่าง ครูจะแบ่งเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนค้นคว้าทดลองด้วยตนเองผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจภาคภูมิใจต่อบทเรียนนั้น ๆ ทำให้ทัศนคติที่เคยไม่ดีต่อบทเรียนนั้นลดลง และในที่สุดกลายเป็นทัศนคติที่ดีได้

สุณีย์ ธีรดากร (2525: 158-159) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. เปลี่ยนส่วนประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน เพราะถ้าทัศนคติทางด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็มีแนวโน้มที่จะทำให้ส่วนประกอบทางด้านความรู้สึกและส่วนประกอบทางด้านการกระทำเปลี่ยนแปลงด้วย ทำได้โดย

1.1 ใช้วิธีการแนะแนว เช่น การอธิบาย ชี้แจง จัดอภิปราย หรือเชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพราะผู้เรียนอาจจะทราบมาเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือข้อมูลที่ทราบมาไม่ถูกต้องก็ได้

1.2 ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น ผู้สอนรู้ว่าผู้เรียนไม่ชอบวิชาใด เพราะเรียนวิชานั้นไม่เข้าใจ ผู้สอนก็พาผู้เรียนไปชมของจริง วิธีทำจริง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและอยากเรียนวิชานั้นต่อไป

2. เปลี่ยนแปลงโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น

2.1 ใช้วิธีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ (Classical Conditioning) โดยการเชื่อมโยงสิ่งเร้า 2 อย่างขึ้นไป เช่น ต้องการให้ผู้เรียนเห็นโทษของยาเสพติดว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรปฏิบัติก็นำภาพคนติดยาเสพติดที่ดูแล้วน่ารังเกียจ นำกลับไปคู่กับยาเสพติดทุกครั้งที่คุณเรียนรับรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดก็ต้องรับรู้โทษของยาเสพติดที่มีต่อคนในสภาพที่น่ารังเกียจน่ากลัวควบคู่กันไปทุกครั้งจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างยาเสพติดกับโทษของยาเสพติด ก็จะมีผลทำให้เกิดความรู้สึกรังเกียจและกลัวไม่กล้าแตะต้องยาเสพติด

2.2 ใช้วิธีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Operant Conditioning) เช่น การให้แรงเสริมต่อทัศนคติที่ดีและงดให้แรงเสริมทัศนคติที่ไม่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม โดยการกระทำได้นี้

2.2.1 ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.2.2 จำลองสถานการณ์แล้วให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ

3. เปลี่ยนแปลงโดยอาศัยอิทธิพลของกลุ่ม (Group Pressure) โดยการให้ผู้เรียนได้เข้าไปร่วมในกลุ่มผู้เรียนที่ทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการกระทำของตนไม่เหมือนกลุ่มจึงพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับสมาชิกในกลุ่ม หรืออาจจะใช้วิธีออกกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ผู้เรียนปฏิบัติตามก็ได้ ฯลฯ

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2521: 82) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติไว้ดังนี้ คือ ถ้าพบว่าผู้เรียนมีทัศนคติอันไม่พึงประสงค์ผู้สอนควรจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์เสีย วิธีการที่ผู้สอนอาจใช้ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนมีดังต่อไปนี้

1. การชี้แจงหรืออธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแจ่มแจ้ง บางทีผู้เรียนอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ ถ้าผู้เรียนได้ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดผู้เรียนอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

2. โดยเหตุที่อารมณ์มักมีส่วนในการสร้างทัศนคติมาก การให้ผู้เรียนได้ดูภาพยนตร์หรือได้ฟังเรื่องราวที่ยั่วอารมณ์ให้ชอบสิ่งที่ไม่ชอบมาก่อนก็อาจช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนทัศนคติได้มากเหมือนกัน

3. ด้วยเหตุที่สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติมาก ดังนั้นถ้าผู้สอนต้องการแก้ไขทัศนคติของผู้เรียน ผู้สอนอาจจัดให้ผู้เรียนได้คบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีทัศนคติดี บางทีผู้เรียนสามารถแก้ไขทัศนคติบางอย่างได้โดยอาศัยการเอาอย่างจากเพื่อน

4. การอ่านหนังสือที่ดีก็ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนทัศนคติได้ในบางโอกาส แต่ผู้สอนต้องคอยอธิบายกับผู้เรียนและชี้ช่องให้ผู้เรียนมองเห็นจุดสำคัญหลังจากที่ได้อ่านหนังสือแล้ว

5. การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนโดยการกระทำอาจจะช่วยแก้ไขทัศนคติของเด็กได้มาก ในขณะที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์นั้น ๆ ผู้สอนจะต้องคอยดูแลให้ความช่วยเหลืออยู่ด้วยทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแจ่มแจ้ง

นอกจากนี้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) ฮอฟแลนด์ เจนนิส และเคลลี (Insko. 1967: 199-203; citing Hovland, Janis and Kelly. n. d.) ได้ร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยยึดหลักของการเสริมแรงว่า ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงเมื่อบุคคลเปลี่ยนความคิดเห็น (Opinion) อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องจากได้รับการเสริมแรงทางบวกบุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นและในทางตรงกันข้ามบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นไปในทางลบ เช่นเคยได้รับการลงโทษ บุคคลก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดได้มากน้อยเพียงใดต้องอาศัยการเสริมแรง นอกจากนี้องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดเห็นใหม่ ๆ ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับก่อนที่บุคคลจะเกิดความคิดเห็นใหม่ ๆ จะต้องมีความสนใจในข่าวสารที่ได้รับเสียก่อนเมื่อสนใจก็มีความเข้าใจเกิดขึ้นจึงยอมรับข่าวสารนั้น ๆ การยอมรับขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจ ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การให้เหตุผลหรือการสื่อสารชักจูง

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Active Participation Theory) จากการศึกษาในจิตวิทยาสังคม ทัศนคติหรือพฤติกรรมจะเปลี่ยนได้ถ้ามีส่วนร่วมในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งเทรียนดิส (Triandis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการทดลองของเลวิน (Lewin) เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องในสัตว์ มีกลุ่มการฟังการบรรยายอย่างเดียวกับกลุ่มที่ฟังการบรรยายและมีการอภิปรายถึงประโยชน์และหลักโภชนาการจากการติดตาม ผลปรากฏว่า กลุ่มที่มีการฟังบรรยายอย่างเดียวกฎปฏิบัติตามได้ร้อยละ 3 ส่วนกลุ่มที่มีการอภิปรายมีการกระทำตามถึงร้อยละ 32 จะเห็นว่าการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อทัศนคติของบุคคลมากทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตรง (Active Participation) จะมีการเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ยืนยาวกว่าโดยทางอ้อม (Passive Participation) (Triandis. 1971: 89)

3. ทฤษฎีความสมดุล (Balance Theory) ซาเทิน (Sartain. 1973: 118) กล่าวว่าโดยปกติบุคคลจะพยายามรักษาความสมดุลของทัศนคติของตนเองไว้ คือเมื่อมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและได้รับข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งนั้นในด้านที่ดีก็จะทำให้ทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นอยู่ในสภาพสมดุลไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ในทางไม่ดีก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับทัศนคติเดิม ทำให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนั้นซึ่งอาจทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธข้อมูลใหม่ที่ได้รับก็ได้ เพื่อทำให้ความรู้สึกขัดแย้งนั้นลดน้อยลงมากที่สุด

นอกจากนี้ยังมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยมีหลักการคล้ายคลึงกับทฤษฎีความสมดุลนี้ ได้แก่ คลีสเลอร์ คอลลินส์ และมิลเลอร์ (Kiesler, Collins and

Miller. 1969: 155-190) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะคติที่สอดคล้อง (Consistency) เป็นภาวะที่ทุกอย่างผสมกลมกลืนกัน ไม่มีความกดดันด้านใดด้านหนึ่ง หากบุคคลมีความคิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ไม่สอดคล้องสมดุลกันอันเนื่องมาจากการได้รับข้อมูลใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับความคิดเห็นหรือทักษะคติเดิม เมื่อถึงระดับหนึ่งที่ไม่สามารถทนได้ทักษะคติจะเปลี่ยนแปลงได้

4. ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgment Theory) ซึ่งเชอริฟ และ เชอริฟ (Sherif and Sherif. 1969: 115) ได้กล่าวว่า ทักษะคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้นั้นจะสัมพันธ์กับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม ประกอบกับการมีความคิดเกี่ยวกับตนเองอยู่ด้วยการเปลี่ยนแปลงทักษะคติจะเกิดขึ้นเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างทักษะคติเดิมกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับ บุคคลจะเปรียบเทียบทักษะคติเดิมกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับ ถ้าทักษะคติเดิมขัดแย้งกับบรรทัดฐานของกลุ่ม (Group Norms) และข้อมูลใหม่มาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มก็จะทำให้บุคคลสงสัยว่าทักษะคติของเขาอาจคลาดเคลื่อนไปจากบรรทัดฐานของกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทักษะคติตามข้อมูลใหม่ที่ได้รับ เพราะเชื่อว่าถูกต้องตามมาตรฐานของกลุ่ม

จากทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทักษะคติที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทักษะคตินั้นเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยการให้การเสริมแรง การให้มีส่วนร่วม การรักษาความสมดุลของทักษะคติ ตลอดจนการให้การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางสังคม ก็จะทำให้บุคคลนั้นปรับทักษะคติของตนให้เหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ นำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

1.6 การวัดทักษะคติ

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2527: 187) กล่าวว่า การวัดทักษะคติ สามารถวัดได้หลายวิธี ดังนี้

1. การวัดโดยการประมาณความรู้สึกของตนเอง (Self-report Measures) วิธีการวัดทักษะคติทางสังคมโดยการประมาณความรู้สึกของตนเองนี้ มีนักจิตวิทยาสังคมได้พยายามสร้างเครื่องมือขึ้นวัดเป็นมาตรฐานส่วนประมาณความรู้สึกซึ่งมีอยู่หลายสเกลที่เป็นที่ยอมรับมาก เช่น

1.1 สเกลของเทอร์สโตน (The Thurstone Scale) สเกลนี้สร้างโดยหลุยส์ เทอร์สโตน (Louis Thurstone) ในปี ค.ศ. 1928 มีทั้งหมด 11 ระดับความรู้สึก โดยระดับต้นคือระดับที่ 1-5 เป็นทักษะคติทางบวก สำหรับระดับ 6จะเป็นความรู้สึกกลาง ๆ และระดับต่ำคือระดับที่ 7-11 เป็นทักษะคติทางลบ

1.2 สเกลของลิเคอร์ท (The Likert Scale) สเกลนี้สร้างโดยเรนาซีส ลิเคอร์ท (Rensis Likert) ในปี ค.ศ. 1930 มีทั้งหมด 5 ระดับความรู้สึก ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วมีการกำหนดคะแนนให้อาจเป็น 5 4 3 2 หรือ 1 ตามลำดับ

หากเป็นข้อความในทางบวก (Positive) และอาจเป็น 1 2 3 4 หรือ 5 ตามลำดับ หากเป็นข้อความในทางลบ (Negative)

1.3 สเกลของโบการ์ดัส (The Bogardus Scale) สเกลนี้สร้างขึ้นโดยอีโมรี โบการ์ดัส (Emory Bogardus) ในปี ค.ศ. 1925 เป็นสเกลที่วัดทัศนคติด้านสังคม เรียกว่า Social Distance Scale โดยการสร้างข้อคำถามขึ้นมา 7 ข้อ แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงเพียงข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

1.4 สเกลที่ใช้ความหมายของคำที่แตกต่างกัน สเกลนี้สร้างโดย ออสกู๊ด ซูซี และแทนเนน เบอรัม (Osgood, Socu and Tannembuam) ในปี ค.ศ. 1957 เป็นสเกลที่ใช้คำหรือวลีที่มีความหมายที่ตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ มีสเกลที่ประมาณความรู้สึก 7 ระดับในแต่ละคำหรือวลีนั้น และแบ่งการวัดทัศนคติเป็น 3 สเกล คือ

(1) สเกลประเมินผล (Evaluation Scale) เป็นการวัดด้านการประเมินความรู้สึก ได้แก่ ดี-เลว ชม-หวน ชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ

(2) สเกลที่แสดงถึงพลัง (Potency Scale) เป็นการวัดความแข็งแรง ได้แก่ แข็ง-อ่อน หนัก-เบา

(3) สเกลที่แสดงถึงการแสดงออกหรือการเคลื่อนไหว (Active Scale) เป็นการแสดงการเคลื่อนไหวโดยใช้คำศัพท์อธิบาย ได้แก่ ช้า-เร็ว เฉื่อยชา-กระตือรือร้น

(4) สเกลที่ใช้คำถามในทำนองการยอมรับหรือปฏิเสธ สเกลนี้สร้างโดยแอลพอร์ท และฮาร์ดแมน (Allport and Hardman) สเกลจะเป็นข้อความที่มีเพียงความคิดเดียว คือให้ผู้แสดงทัศนคติยอมรับหรือปฏิเสธเท่านั้น ได้แก่ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ

1.5 สเกลที่ใช้เครื่องหมายปลายปิด สเกลนี้เริ่มโดยแคมเบล และชูแมน (Cambel and Schuman) สเกลเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบทัศนคติได้แสดงความรู้สึกที่แท้จริงตามธรรมชาติ เป็นการแสดงทัศนคติที่อิสระเสรีและผู้ถามหรือผู้วิจัยไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า

2. การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกเทคนิคการวัดทัศนคตินี้เริ่มใช้โดย ลา ปีแอร์ (La Pieres) ในปี ค.ศ. 1934 โดยการสร้างสถานการณ์ขึ้นระยะหนึ่งจนกระทั่งเขาเกิดความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสถานการณ์นั้นแล้ว ผู้ศึกษาหรือผู้วัดทัศนคติต้องสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออกตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดการสร้างสถานการณ์

3. การตีความหมายหรือแปลความหมาย จากปฏิกิริยาที่บุคคลแสดงต่อสิ่งเร้าบางชนิด เทคนิคการวัดทัศนคตินี้มีหลายวิธี ได้แก่

3.1 การดูภาพแล้วเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากภาพ

3.2 การดูภาพหยดหมึกแล้วบอกว่าภาพที่เห็นคืออะไร พร้อมเหตุผลว่าทำไมจึงเห็นภาพเช่นนั้น

3.3 การทำนายพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นของบุคคลหรือละคร

จากปฏิริยาในแต่ละวิธีจะเป็นการแสดงทัศนคติของบุคคลที่ไม่รู้ตัววิธีการเหล่านี้ นักจิตวิทยานิยมใช้มาก โดยมีเกณฑ์การตีความ หรือการแปลความหมาย หรือการแปลผลการเกิดปฏิริยาเช่นนั้น แสดงถึงทัศนคติและอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือเบี่ยงเบนไปจากปกติแล้วหรือยัง

4. การทำงานบางอย่างที่กำหนดให้ การวัดทัศนคติด้วยวิธีนี้ ผู้ถูกวัดไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกวัดทัศนคติ แต่คิดที่กำลังถูกทดสอบประสิทธิภาพในการทำงานหรือการแสดงออกแทนนักจิตวิทยาสังคม พฤติกรรมที่บุคคลแสดงการทำงานบางอย่างที่กำหนดให้นั้นเป็นผลจากความรูสึก นึกคิดของเขา นั่นเอง

5. ปฏิริยาตอบสนองทางร่างกาย เป็นการวัดทัศนคติโดยการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้น (Intensity) หรือความรุนแรง (Extremity) ของทัศนคติกับปฏิริยาตอบสนองทางร่างกาย

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดทัศนคติสามารถวัดได้หลายวิธี โดยผู้วัดทัศนคติควรเลือกให้เหมาะสมกับงานจะทำให้การวัดทัศนคติได้ข้อมูลที่แท้จริงที่สุด

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ. 2546: คำนำ) ได้พัฒนาให้เป็นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเฉพาะมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และมาตรา 27 วรรคสอง ให้

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สรุปหลักสูตรชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2444 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และมุ่งหวังให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กรมวิชาการ (2546: 1) ได้กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามสุนทรีภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

กรมวิชาการ (2546: 2) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรมค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพความสนใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่า และเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมานธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะกระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้เห็นมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นช่วยให้มีจิตใจงดงาม มีสมาธิ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล อันเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงาม มีสุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบ รับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่า ความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)

- สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เล่าเกี่ยวกับผลงานของตนให้ผู้อื่นรับรู้ โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะได้
- รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ เล่าให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นที่เกี่ยวกับศิลปะได้
 - ระบุนิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะได้
 - ใช้ความรู้ทางศิลปะสาขาต่าง ๆ ในการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ
 - สนใจในการปฏิบัติงานศิลปะ ฟังพอใจ สนุกเพลิดเพลิน รับผิดชอบการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- สังเกต รับรู้ สนใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม งานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

- สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ได้แก่ ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้

- รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถช่วยให้เกิดการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงาม และความไพเราะของศิลปะได้

- ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันมีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้

- นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ

- สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออก ยอมรับความสามารถของผู้อื่น

- ตระหนักชื่นชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กรมวิชาการ, 2544: 3-4)

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ คำนึงศักยภาพและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

3. กระบวนการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้งระบบ เป็นการรื้อการปรับปรุงครั้งยิ่งใหญ่ ยกเครื่องทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจริยธรรมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1. การปฏิรูปการศึกษา

1.1 ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา

วิชัย ตันศิริ (2542: 1) ได้ให้ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการคิด ซึ่งความคิดของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญมาก และความคิดของมนุษย์จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการตั้งสมมุติฐาน อันได้แก่ สมมุติฐานทางสังคมศาสตร์ และสมมุติฐานทางวิทยาศาสตร์

โดยสรุปการปฏิรูปการศึกษาน่าจะมียุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลง 5 แนวทาง คือ

1. การปฏิรูประบบการเรียนรู้การสอนและการประเมินผล
2. การปฏิรูปการฝึกอบรมครู และระบบการพัฒนาครู การใช้ครู
3. การปฏิรูประบบการบริหารการจัดการ

3.1 ปรับระบบการบริหารงานส่วนกลาง ให้ทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณ กำหนดหลักสูตร มาตรฐานการประเมินผลและการกำกับ

3.2 กระจายอำนาจการบริหารจัดการให้ระดับจังหวัดมากขึ้น โดยให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

3.3 ปรับระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระ รับผิดชอบต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น

4. ปรับระบบการศึกษาโดยจัดให้มี

4.1 การศึกษาพื้นฐาน 12 ปี จากประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6

4.2 การอุดมศึกษาที่หลากหลายและเชื่อมโยงกัน

4.3 ระบบการศึกษาตลอดชีพ

5. การระดมสรรพกำลังจากทุก ๆ ส่วนของสังคม รวมทั้งภาคเอกชนให้เข้ามาจัดการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544:17-40) กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบใด และต้องทำให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ปฏิรูปแนวการจัดการศึกษา โดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตร และเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

3. ปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. ปฏิรูประบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการยกสถานภาพของวิชาชีพครู การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพครู

5. ปฏิรูประบบทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา

6. ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยเน้นเรื่องการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินมาตรฐานจากองค์กรภายนอก

7. ปฏิรูปเรื่องสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยี ในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน

จึงสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา เป็นการปฏิรูปทั้งระบบ จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของไทย เจริญทุกด้าน ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน พัฒนาผู้เรียนและประเทศชาติ

3. ความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรา 6 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 5) กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ “ศาสตร์” คือความรู้และปัญญา ประกอบกับ “ศิลป์” คือ ทักษะในการปฏิบัติศาสตร์และศิลปะที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุความมุ่งหมาย ประกอบด้วย

1. หลักการจัดการศึกษา
2. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา
3. ระบบและระดับการศึกษา
4. หลักสูตรการศึกษา
5. การจัดการเรียนรู้
6. การบริหารและการจัดการศึกษา
7. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
8. ครูและบุคลากรทางการศึกษา
9. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
10. สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1. หลักการจัดการศึกษาและการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 6) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามมาตรา 8 และการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการศึกษาตามมาตรา 9 ไว้ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาตามมาตรา 8 ให้ยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้

1.1.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

1.1.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.1.3 การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1.2.1 หลักเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

1.2.2 หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตการศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.3 หลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

1.2.4 หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2.5 หลักการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

1.2.6 หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

2. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 7-9) มีสาระสำคัญดังนี้

2.1 สิทธิและโอกาสของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2.1.2 บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเอง

ผู้ด้อยโอกาส มีสิทธิได้รับโอกาสทางการศึกษาเป็นพิเศษตามความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล

2.1.3 บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ให้จัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

2.2 สิทธิในการจัดการศึกษาของบุคคลและองค์กรอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีสิทธิได้รับประโยชน์จากรัฐตามควรแก่กรณี

2.3 หน้าที่ของบิดามารดา และผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมทางครอบครัว

3. ระบบการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 9) มาตรา 15 กำหนดว่าการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ

3.1 การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

3.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ และหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

4. ระดับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 10) ได้กำหนดระดับการศึกษาไว้ดังนี้

4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา คือ การศึกษาอนุบาล ประถม มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ สำหรับการศึกษาภาคบังคับนั้นกำหนดให้

บังคับบุคคลเข้าเรียนเป็นเวลา 9 ปี โดยผู้เรียนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 (6 ปีบริบูรณ์) ต้องเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16 (15 ปีบริบูรณ์) เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษภาคบังคับ

4.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญา และระดับปริญญา

5. ระบบการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้เรียกสถานที่จัดการศึกษาว่าสถานศึกษา หมายถึง “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบันมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา”

จึงสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทุกด้านและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ ปัญญา และทักษะในการปฏิบัติ ที่จะช่วยในการจัดการศึกษา บรรลุความมุ่งหมาย

4. แนวการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 12-14) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข

1. การจัดการศึกษา : ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ

2. หลักสูตรและเนื้อหาสาระของการเรียนรู้

การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ ต้องเน้นความสำคัญ 3 ส่วน คือ ความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้โดยบูรณาการความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

2.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม

2.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ เป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนโดยตรง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ในมาตรา 24 มีสาระสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เน้นการฝึกทักษะ เช่น กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

3.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

4. การประเมินผู้เรียน

การประเมินผู้เรียน ให้พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน และร่วมกิจกรรม และจากการทดสอบ ทั้งหมดนี้ไม่ทำควบคู่กันไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษา

จึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษายึดผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาส่งเสริมผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ หลักสูตรและเนื้อหาของการ

เรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผู้เรียน ซึ่งครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้จัดการมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติดีอยู่แล้ว แต่ยังไม่สามารถส่งผลบรรลุต่อการปฏิบัติให้มีคุณภาพและมาตรฐานได้นั้น เพราะสังคมและปัจจัยหลายประการ

5. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544: 12) ได้กล่าวว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็น สำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ให้มีคุณภาพสำหรับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้แบ่งออกเป็นสาระเรียนรู้ของกลุ่มวิชา 8 กลุ่มวิชาคือ

1. กลุ่มวิชาภาษาไทย
2. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์
3. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
4. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. กลุ่มวิชาสุขศึกษา และพลศึกษา
6. กลุ่มวิชาศิลปะ
7. กลุ่มวิชาอาชีพและเทคโนโลยี
8. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544: 21) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษา จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน ผู้เรียน ในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่ง

พัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ / วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กลุ่มวิชาศิลปะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 3 – 4) กล่าวว่า กลุ่มวิชาศิลปะนั้น เป็นกลุ่มวิชา 1 ใน 8 ที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสังคมทั้งระบบนั้นก็หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ศิลปศึกษาแบบเดิมเพื่อก้าวไปสู่การปฏิรูปศิลปศึกษาไปสู่พหุศิลปศึกษาที่มีการบูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะ โดยเลือกสรรสื่อแสดงออกที่หลากหลาย สื่อแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสื่อสี สื่อวัตถุ สื่อร่างกาย สื่อเสียง สื่อภาษา อันเป็นการแสดงออกจากสภาพการรู้คิดและจินตนาการ เพื่อสะท้อนสุนทรียะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมนั้น จะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในจุดหมายของการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปสังคมทั้งระบบ เข้าใจการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ประสานเชื่อมโยงแบบองค์รวม จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปศิลปศึกษาหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาพหุศิลปศึกษา (Arts Education) สัมพันธ์กับทฤษฎีสนับสนุนการศึกษาพหุศิลปศึกษา 5 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE : Discipline – Based Arts Education)
2. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE : Multiple – Intelligences Arts Education)
3. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAT : Thai Wisom Arts Education)
4. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะสมัยใหม่ (PMAE : Post – Modern Arts Education)
5. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE : Gifted Child Arts Education)

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2545: 53-75) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสนับสนุนพัฒนาพหุศิลปศึกษา (Arts Education) ไว้ว่า

1. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE : Discipline – Based Arts Education)

คือ ศิลปศึกษามุ่งเน้นแบบแผนหรือหลักเกณฑ์แทนการแสดงออกเฉพาะตัว (Self-Expression) โดยได้พัฒนาแกนสำคัญในการสอน 4 แกน คือ ประวัติศาสตร์ (Art History) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ศิลปะสร้างสรรค์ (Creating Art) ที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนศิลปะในระบบโรงเรียน ให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้ศิลปศึกษาพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ (Cognitivedomain) เป็นหลัก

2. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE: Multiple – Intelligences Arts Education)

เป็นทฤษฎีเชื่อมโยงกับจิตวิทยา สมอ่งปัญญา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาภูมิปัญญาของผู้เรียน พัฒนาทัศนคติ สุนทรียะ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรมบูรณาการ (Integral Cultural) และการมีแนวคิดแบบองค์รวม (Holisticview) จึงมีกิจกรรมรองรับทฤษฎีการพัฒนาพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา ดังนี้

- 2.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.2 กิจกรรมที่สนับสนุนผู้เรียนเกิดการพัฒนาและบูรณาการทางปัญญาในทุกด้าน
- 2.3 กิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้สื่อแสดงออกที่หลากหลายแบบศิลปะจินตทัศน์
- 2.4 กิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่าง คำนึงถึงพัฒนาการเรียนรู้และให้ความสำคัญในกระบวนการสร้างทัศนคติที่ดี พัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรียะ พัฒนารสนิยม และจินตนาการ
- 2.5 กิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาความเป็นคนที่สมดุล
- 2.6 กิจกรรมที่คำนึงถึงความสำคัญจำเป็นที่มีลักษณะร่วมและเป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงลักษณะต่าง ๆ ของชุมชน สังคม ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม เพื่อให้พหุศิลปศึกษามีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคมไทยอย่างเป็นจริงและยั่งยืน

3. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAT : Thai Wisom Arts Education)

คือการศึกษาทางด้านพหุศิลปศึกษา สามารถเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยทั้งที่สืบทอดมาจากอดีต ภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาร่วมสมัย สามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนการสอนทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย

การสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะจากภูมิปัญญาไทย จำเป็นต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ แสวงหาประสบการณ์ตรง สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนามาสู่การสร้างสรรค์ กิจกรรมพหุศิลปศึกษาสามารถสร้างสรรค์ได้ทั้งในเชิงพหุศิลปศึกษา สามารถสร้างสรรค์ได้ทั้งในเชิงพหุศิลปศึกษาที่บูรณาการสื่อการแสดงออก (Expressive Media) ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง

ดนตรีเข้าด้วยกัน หรือบูรณาการสื่อที่หลากหลาย (Mixed Media) ในศิลปะแต่ละสาขา เช่น ทัศนศิลป์สื่อผสม การแสดงผสมผสาน และดนตรีผสมผสาน ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ไทยกับสากล หรือบูรณาการกับ กิจกรรมอื่น ๆ พร้อมกันนั้นก็ยังสามารถแยกการแสดงออก แยกสื่อแยก ลักษณะการสร้างสรรค์ได้เช่นกัน

4. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะสมัยใหม่ (PMAE : Post – Modern Arts Education)

คือ ศิลปะหลังสมัยใหม่ เป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นมาละลายกำแพงกันระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมชั้นล่าง (High and Low Culture) เช่น งานของวอร์ฮอล (Andy Warhol) งานศิลปะหลังสมัยใหม่จะสัมพันธ์เกี่ยวกับกับระดับทางสังคมและเศรษฐกิจของศิลปินผู้สร้างงานและผู้เสพงาน ศิลปะมีรากฐานมาจากผู้บริโภค และสร้างขึ้นเพื่อพวกเขา นอกจากนี้งานศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นงานที่ทำลายตัวกันระหว่าง High และ Low Arts เป็นรูปแบบงานที่ใช้สื่อ นานาชนิด และละลายกฎเกณฑ์ที่เคยยึดถือกันมา รวมทั้งกฎเกณฑ์ตามแบบของงานศิลปะสมัยใหม่

5. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE : Gifted Child Arts Education)

คือ การบูรณาการแนวคิดทั้งความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ แนวคิดจิตวิทยาศิลปะ แนวคิดเกี่ยวกับสมองและการสร้างสรรค์ แนวคิดสุนทรียศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับพหุปัญญา และสร้างสรรค์ศิลปะจากการเลือกสรรสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อการแสดงออกจากสภาพการรู้คิดและจินตภาพเพื่อสะท้อนสุนทรียะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม

สรุปว่า ทฤษฎีสนับสนุนการศึกษาพหุศิลปศึกษาดังกล่าว เป็นทฤษฎีพหุศิลปศึกษาที่สังเคราะห์ขึ้นมาจากแนวคิดและทฤษฎีศิลปศึกษาในกระแสสากล การปฏิรูปการศึกษาสหวิทยาการ ความสามารถพิเศษ การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ภูมิปัญญาไทย ลัทธิหลังสมัยใหม่ (Post – Modernism) ในกระแสปัจจุบันจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขและค้นพบตนเองได้มากขึ้น สร้างงานที่อิสระ เป็นไปตามจินตนาการของผู้เรียน และยังสามารถใช้พัฒนาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์

กรมวิชาการ (ศิริลักษณ์ ไทยดี. 2546: 17; อ้างอิงจากกรมวิชาการ 2538: 10-12) ได้ให้ความหมายทัศนศิลป์ (Visual Art) ไว้ว่า

Visual Art หมายถึง “ศิลปะที่มองเห็น” ศิลปะที่สามารถสัมผัสรับรู้และชื่นชมความงามได้ด้วยตา และส่งผลกระทบไปสู่สมองและจิตใจ ทัศนศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของ “จิตรศิลป์” (Fine Art) ซึ่งเป็นศิลปะที่สนองความต้องการด้านอารมณ์ จิตใจทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. จิตรกรรม หมายถึง การวาดภาพระบายสีหรือการแสดงออกบนพื้นระนาบเรียบ เช่น กระดาษ ผ้าใบ ไม้อัด ผนังปูน ฯลฯ มีลักษณะ 2 มิติ คือ มีความกว้างและความยาว แต่ศิลปินสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีความงดงามเป็น 3 มิติ ให้ตื้นลึกหนาบางได้ด้วยการแสดงรูปทรง สี แสงเงา ฯลฯ
2. ประติมากรรม หมายถึง การปั้นและสลัก มีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ คือ มีความกว้าง ยาว หนา หรือสูง คำว่า “ประติมากรรม” เขียนอีกแบบหนึ่งได้ คือ “ประติมากรรม” หมายถึง การปั้นแกะสลักเกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป
3. สถาปัตยกรรม หมายถึง การออกแบบก่อสร้างอาคารบ้านเรือน สะพาน ทางด่วน ฯลฯ เป็นงานศิลปะ 3 มิติ ที่ต้องการรองรับน้ำหนักสำหรับการอยู่อาศัยหรือใช้งาน จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นผลงานด้านวิจิตรศิลป์มุ่งสนองความต้องการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ วัด เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ปิรามิด ฯลฯ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาทัศนศิลป์มุ่งให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอแนวคิด กลุ่มกระดาน กระเบื้อง ฯลฯ มาวางโครงสร้างต่อเนื่องเป็นรูปทรงเชิงสถาปัตยกรรม และประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการวาดภาพระบายสี ปะติดกระดาศหรือเศษวัสดุเพิ่มเติม

สุชาติ เกาทอง (2536: 25) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์เป็นศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติไว้ในวงการศิลปะของประเทศไทยเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยแปลความหมายมาจากภาษาอังกฤษว่า Visual Art จุดมุ่งหมายสำคัญของการกำหนดความหมาย ก็คือ ต้องการจะแยกลักษณะการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับศิลปะให้ชัดเจน เพราะแต่เดิมเรื่องของศิลปะจะเกี่ยวข้องกับวิจิตรศิลป์ (Fine Art) หรือศาสตร์ทางด้านความงามแทบทั้งสิ้น

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: บทนำ) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของทัศนศิลป์ในสังคมตะวันตกว่าจากศิลปะเพื่อผู้มีอำนาจทางการเมือง และเพื่อความสำเร็จทางศาสนาได้พัฒนามาสู่ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ในสังคมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่พัฒนามาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย โลกก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติอุตสาหกรรมเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปรัชญาที่เชื่อมั่นในเสรีภาพของมนุษย์ ศิลปะสมัยใหม่ได้สะท้อนโลกที่ประจักษ์ สะท้อนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สะท้อนสังคมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยม สะท้อนความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกที่หลากหลาย แล้วทัศนศิลป์ในแนวทางศิลปะสมัยใหม่ก็แพร่หลายเข้าสู่สังคมไทย

ทางด้านทัศนศิลป์ไทยหรือทัศนศิลป์ประเพณีนิยมที่มีพัฒนาการสืบทอดแผนไทยมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน เรามีพัฒนาการทั้งสายวัง สายวัด และพื้นบ้าน มีกระบวนการที่สืบทอดต่อกันมา เป็นพัฒนาการบนเส้นทางหรือกระแสประเพณีนิยม มีความเชื่อแบบแผนการแสดงออกทางศิลปะเฉพาะตัว และยังได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานด้านทัศนศิลป์ว่า ทัศนศิลป์ร่วมสมัยคือ งานสร้างสรรค์บนแนวทางของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ที่มีพื้นฐานมาจากการมองเห็นและประจักษ์นิยม (Empiricism) รวมทั้งศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ (Post – Modern Art) ที่มี

พื้นฐานมาจากสภาพการรู้คิด (Cognition) จากภาพในสมองหรือจินตภาพ (Image) ส่วนศิลปะประเพณีนิยมไทย (Thai Traditional Art) เป็นศิลปะเพื่อการอนุรักษ์หรือพัฒนาไปสู่แนวทางร่วมสมัย ศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทยต้องมีความเป็นสากล สามารถสื่อสารความงามและความคิดได้ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก ปัจจุบันและอนาคต

ทัศนศิลป์แบ่งได้เป็นแขนงต่าง ๆ 3 แขนง คือ

ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม

อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 39) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรมคือผลงานทางการขีดเขียนระบายด้วยสีชนิดต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน มีลักษณะสองมิติ คือกว้างและยาว สำหรับมิติที่ 3 คือความตื้นลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึกของผู้ดูผู้พบเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “จิตรกรรม” โดยทั่วไปจะมีทัศนคติต่อสิ่งนี้ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป คือ

จอห์น แคนาเดย์ (1980: 11) ได้ให้ความหมายของจิตรกรรมไว้ว่า จิตรกรรมคือ การระบายสีลงบนพื้นระนาบรองรับเป็นการจัดรวมกันของรูปทรงและสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของศิลปินแต่ละคนในการเขียนภาพนั้น

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ (2530: 134) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตรกรรมที่ศิลปินแต่ละบุคคลสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญโดยใช้สีชนิดต่าง ๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์

ดังนั้นจึงหมายถึงภาพเขียนสีทั้งสีเดียวและหลายสี ที่เกิดจากการบันทึกภาพจากความคิด (Recorded Image) และที่มองเห็นเป็นภาพสีที่มีผลมาจากศิลปินแสดงความรู้สึก หรือบางที่เรียกกิจกรรมประเภทนี้ว่า การบันทึกความรู้สึก (Recorded Sensation) รวมเรียกว่าจิตรกรรมทั้งสิ้น

ทัศนศิลป์แขนงประติมากรรม

ความหมายของประติมากรรม คำว่า “ประติมากรรม” มีผู้ให้ความหมายไว้ในหนังสือต่าง ๆ ซึ่งพอจะรวบรวมมาได้ดังนี้

อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 41) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่ง เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาและความสูง

สงวน รอดบุญ (2518: 70) ได้ให้ความหมายว่า การปั้นซึ่งเป็นกรรมวิธีก่อขึ้น เพิ่มขึ้น (Building up) และการแกะสลักอันเป็นกรรมวิธีของการลด สกัด ตัดหรือเฉือนออก (Cutting down) ให้เป็นรูปทรง (Plastic Form) ในลักษณะสามมิติ

กัจจ สุนพงษ์ศรี (2522: 101) ได้ให้ความหมายว่า ประติมากรรม คือ สิ่งหนึ่งในการกระทำของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะกึ่งที่ในอากาศเป็นรูปทรงต่าง ๆ มีทั้งที่ต้องการเรื่องของปริมาตรและไม่ต้องต้องการ

ดังนั้นจะเห็นว่าประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาหรือสูง ประติมากรรม ทำด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ (Plasticity) ซึ่งมีวิธีทำได้หลายวิธี เช่น แกะสลัก ปั้น เป็นต้น

คำว่า “ประติมากรรม” ในภาษาไทยเราเขียนได้ 2 แบบ คือ ประติมากรรม และ ปฎิมากรรม ที่ให้ความหมายที่แตกต่างกัน ประติมากรรม หมายถึง รูปปั้นทั่วไป เช่น รูปคน รูปสัตว์ ฯลฯ ส่วนปฎิมากรรมหมายถึง รูปปั้นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยเฉพาะ เช่น รูปปั้นพระพุทธรูป สำหรับผู้ทำหรือศิลปินก็เรียกว่า ประติมากรและปฎิมากร ตามลำดับ

ทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม

ความหมายของสถาปัตยกรรม คำว่า สถาปัตยกรรม (Architecture) พจนานุกรมศัพท์ศิลปะของราชบัณฑิตสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง” ซึ่งอธิบายอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการจัดระวาง 3 มิติ (Three – Dimensional Space) เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ

น. ณ ปากน้ำ (2522: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือวิชาการก่อสร้าง ซึ่งสมัยโบราณเรียกว่า นวกรรม

ศิลป์ พีระศรี (2527: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับวิชาการก่อสร้างเนื่องด้วยโครงสร้าง (Structural)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สถาปัตยกรรม คือ งานสร้างสรรค์ประเภทหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากงานสร้างสรรค์สาขาศิลปะและสาขาอื่น ๆ ซึ่งสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่กำหนดขอบเขตบริเวณที่ว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

5. แนวคิดการสอนแบบ CISST

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: คำนำ) กล่าวถึงแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรศึกษาสำหรับสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่ของคนไทยทั้งระบบ โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ศิลปะ ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่จากการเรียนรู้แบบเดิมที่ยังมีได้เน้นในเรื่องของการบูรณาการกับวิชาอื่น ไปสู่แนวคิดพหุศิลปศึกษาที่มีการบูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะที่สอดคล้องสัมพันธ์ในลักษณะขององค์

ร่วมกับทฤษฎีพหุศิลป์ศึกษาเชิงศิลปะสมัยใหม่ และพหุศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้ศิลปะศึกษาเป็นส่วนหนึ่งเดียวระหว่างกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ การบริหาร การจัดการเพื่อสร้างสมดุลของการใช้สมองทั้งสองซีกอย่างเต็มศักยภาพ และเพื่อให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมีความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งของสังคมในอนาคต

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 64) ได้กล่าวถึงความหมายของแนวคิด CISST คือ ระบบแนวคิดบนพื้นฐานการศึกษาค้นคว้าในเรื่องศักยภาพของสมองและพหุปัญญา (Multiple Intelligences) บนพื้นฐานของพัฒนาการทางทัศนศิลป์จากศิลปะหลักวิชามาสู่ลัทธิสมัยใหม่ และลัทธิยุคหลังสมัยใหม่ บนพื้นที่ของสุนทรียศึกษา รวมทั้งศิลปะศึกษารวมสมัยหรือ DBAE (Discipline Based Art Education)

ความหมายของแนวคิดแบบ CISST

C คือ Creativity “ความคิดสร้างสรรค์” จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกวิชาที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ หมอ นักดนตรี ช่างราชการ ช่างนา ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ แสดงออกมาในรูปแบบการต่าง ๆ กัน ความคิดสร้างสรรค์เป็นไปทั้งกระบวนการคิด และปรากฏที่เป็นรูปธรรม ความคิดสร้างสรรค์ในที่นี้มุ่งเน้นปรากฏการณ์ รูปธรรมที่นำเสนอออกมาทางรูปแบบของผลงานศิลปะ

I คือ Imagination “จินตนาการ” คือ ภาพในสมองที่มีอยู่กับทุกคนอาจเป็นความฝัน แต่เราก็มักจะเชื่อว่าจินตนาการมีความจริงอยู่พอสมควร จินตนาการอาจเป็นการคาดการณ์ไปข้างหน้า และคนเราก็มักจะพยายาม หรือบุกเบิกไปสู่จินตนาการนั้น

S คือ Sensibility กระแสศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) และยุคหลังศิลปะสมัยใหม่ (Post – Modern Art) ได้เปลี่ยนแปลงไปมากความคิดและประสาทสัมผัสทางด้านต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องทัศนศิลป์อาจบูรณาการกับศิลปะการแสดงดนตรี ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคมการศึกษาทางด้านสุนทรียศึกษา ได้เข้าไปเกี่ยวกับประสาทสัมผัสทุกด้านมากขึ้นน้อยต่างกันไป

S คือ Systematization “การจัดระบบ” ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรอบแบบการกำหนดโครงสร้างภาพ การวางแผนใช้สี การตกแต่ง ความละเอียดประณีต ระบบคิดที่ซับซ้อน ซึ่งในแต่ละงานหรือแต่ละกิจกรรมก็มีมากขึ้นน้อยต่างกันไป กิจกรรมและการตรวจวัด การจัดระบบการคิด และการทำงานทางศิลปะจึงมีความจำเป็นด้วย

T คือ Transformation ทักษะศิลป์ใช้การมองเห็นหรือจักรวาลประสาทเป็นด้านหลักแต่การมองเห็นก็เกี่ยวข้องกับกลไก และความแปลความของสมอง การมองเห็นภาพหรือรูปทรงเบื้องหน้าอย่างปรกติธรรมดา คงเป็นเพียงเรื่องการเห็นโดยทั่วไป แต่การมองเห็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ และศิลปะ จะเป็นเรื่องของความสามารถในการแปลงรูป หรือสร้างรูปขึ้นมาใหม่ “การถ่ายโอนประสบการณ์” ในที่นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการตรวจสอบเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ในวงการศึกษาและการวิจัยค้นคว้า เรื่องความคิดสร้างสรรค์มักจะอธิบาย และให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

เดย์ (Day. 1985 : 5) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นหนทางของการคิด การกระทำ หรือการทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการริเริ่มของแต่ละบุคคล และมีคุณค่าต่อบุคคลและผู้อื่น

อาร์โนลด์ (Arnold. 1988 : 92) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการกระทำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา หรือความสามารถในการคิดแบบเปิด คิดนอกเนกนัยและคิดในหนทางที่ไม่เหมือนกัน โดยความคิดสร้างสรรค์ต้องประกอบด้วย 4 อย่าง คือ เป็นสิ่งใหม่ เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกัน และเป็นสิ่งที่ต้องประเมิน

อารี รังสินนท์ (2532 : 5) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะนอกเนกนัย อันนำไปสู่การค้นสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ปูรงแต่งจากความคิดเดิมผสมกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดได้หลายทิศทาง คิดในลักษณะนอกเนกนัย จนนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

เยลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 141) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างและสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) เป็นความคิดแปลกใหม่แตกต่างกันไปจากเดิม ไม่ซ้ำกับบุคคลอื่น อาจจะเป็นการนำความรู้มาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น

2. ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดไม่ซ้ำกัน ในเรื่องเดียวกัน

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง แบบหรือประเภทของความคิด ได้แก่ ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียด เป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น

5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity to problem)

6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)

7. ความซึมซาบ (Penetration)

8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

9. การมีอารมณ์ขัน

10. ความมุ่งมั่น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูควรจะนำเทคนิคต่าง ๆ มากระตุ้น ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์กับเด็ก ด้วยการหาแนวทางที่จะส่งเสริมความคิดให้แก่ผู้เรียนได้ ดังแนวคิดต่อไปนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 24) กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ไว้สรุปได้ในข้อที่เกี่ยวข้องกับหลักการสอนดังนี้ ความคิดสร้างสรรค์จะขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานของเด็กแต่ละคน ประกอบกับการฝึกจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

จากแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ครูควรจะใช้หลาย ๆ เทคนิค เช่น การตอบสนองการใช้คำถาม การให้อิสระให้เด็กได้คิด เพราะจะเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดของเด็กได้

จินตนาการ (Imagination)

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 45) กล่าวว่า จินตนาการเป็นผลมาจากการรับรู้ตามประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์เรา เมื่อรู้มากเห็นมากก็ทำให้เกิดความคิดมาก มีจินตนาการในสิ่งต่าง ๆ มาก กล่าวได้ว่า จินตนาการเกิดจากการสังสมของการรับรู้ทั้งหมด จินตนาการเกิดได้ 2 ทาง คือ เกิดจากการรับรู้จากวัตถุจริง ๆ และเกิดจากความคิดทางใจ

ชัยยุทธ์ รัตนานุกูล (2540 : 62 – 63) กล่าวว่า จินตนาการคือผลจากการรับรู้โดยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์ ผสมผสานกับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจินตนาการที่ดีจึง

ควรขึ้นกับความพอดีของสังคมด้วย จินตนาการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทจินตนาการผลิตซ้ำ ได้แก่ การคิดถึงเรื่องราวเดิม ประเภทจินตนาการโครงสร้าง ได้แก่ การคิดแนวคิดจินตนาการขึ้นใหม่ ตามความต้องการ และความรู้สึกภายในจิตใจของศิลปินเอง

การรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า (Sensibility)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 296) กล่าวถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เป็น กิจกรรมที่เน้นประสาทสัมผัสหลายด้าน ทั้งประสาทสัมผัสทางตา มือ และความรู้สึกเกี่ยวกับรูปทรง พื้นผิว และวัสดุต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักทดลอง ค้นคว้ารูปแบบ ปฏิบัติด้วยวัสดุที่แตกต่างกันหลายชนิดซึ่งแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ทำให้ได้รับประสาทสัมผัสหลายด้านตามวิธีการและความเหมาะสมของกรรมวิธีที่ต่างกัน พร้อมกันนั้น กิจกรรมลักษณะนี้ยังช่วยให้รู้จักเลือกวัสดุ มีความรู้สึกตอบสนองต่อวัสดุต่าง ๆ รู้จักนำมาประกอบเข้าด้วยกัน ตามประโยชน์และหน้าที่ที่เหมาะสม

ปวิดา ชื่นเชย (2543 : 170) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส จิตใจระดับแรกของคนเราคือ จิตสำนึก ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้จากสิ่งเร้ารอบ ๆ ตัว โดยผ่านประสาทสัมผัส และอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย การที่เด็กเล็ก ๆ ตื่นเต้นสนุกสนานไปกับธรรมชาติ การสัมผัสสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และนอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญา และความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นอีกด้วย

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 31) ได้กล่าวถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นประสาทสัมผัสทั้งห้าไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการวาดภาพสัมผัส โดยปกติแล้วการวาดภาพ หรือ Drawing มักเป็นการวาดภาพโดยการมองไปที่วัตถุหรือรูปทรงที่จะวาด แล้ววาดภาพลงบนระนาบ โดยที่ผู้วาดจะดูทั้งวัตถุหรือรูปทรงเบื้องหน้าและภาพที่ปรากฏ และมักมุ่งเน้นความเหมือนระหว่างภาพที่ปรากฏและวัตถุหรือรูปทรงเบื้องหน้าเป็นประการสำคัญ ซึ่งการเขียนภาพเช่นนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับการฝึกฝนกันมา จากอดีต การวาดภาพดังกล่าวอาจขาดการสังเกตในรายละเอียด และขาดความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวสายตากับการลากเส้น กิจกรรมการวาดภาพสัมผัสมุ่งเน้นการใช้สมาธิที่จะใช้สายตาสัมผัสไปบนวัตถุหรือรูปทรงเบื้องหน้า ทั้งรูปทรง รูปร่าง เส้น ลักษณะผิว สังเกตและเคลื่อนไหวสายตาไปซ้ำ ๆ กำหนดให้มือลากเส้นอย่างช้า ๆ เช่นกัน ตามการเคลื่อนไหวของสายตา โดยไม่กังวลถึงความเหมือนเป็นด้านหลัก การเขียนภาพจะไม่มองมือหรือภาพบนกระดาษจนกว่าจะเขียนภาพเสร็จสิ้นลง ภาพที่

ปรากฏจะเป็นภาพเส้นที่แสดงความนุ่มนวลตามการสัมผัสหรือตามการเคลื่อนไหวของสายตาบนวัตถุหรือรูปทรงที่ต้องการวาด

2. กิจกรรมการเขียนภาพจากเพลง การเขียนภาพจากเพลงมักเป็นกิจกรรมใช้เพลงที่มีเนื้อร้อง และการเขียนภาพก็เขียนภาพตามเนื้อร้องในเพลงนั้น ซึ่งกิจกรรมเช่นนี้นั้นมักจะได้อาภาพที่แสดงเนื้อหาของเพลงชัดเจน แม้ไม่ต้องมีเพลงก็สามารถเขียนเป็นภาพได้ โดยแท้จริงแล้วคุณค่าของเพลงจะอยู่ที่ท่วงทำนองลีลาของเพลงเป็นด้านหลัก เพลงจะมีเนื้อร้องหรือไม่มีเนื้อร้องก็ได้ บทเพลงที่มีเฉพาะทำนองอาจเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้จินตนาการอย่างอิสระ บนพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง การเขียนภาพจากเพลงในกิจกรรมนี้เป็นเพลงที่มีเฉพาะทำนอง เป็นเพลงสนุก เพื่อให้เด็กได้แปรความสนุกสนานผลิตผลิตจากการฟังเพลง สร้างเป็นภาพทางทัศนศิลป์ เป็นการปรับเปลี่ยนความรู้สึกสัมผัส (Sensibility) จากการฟังไปสู่ภาพที่มองเห็นได้

3. กิจกรรมการเขียนภาพจากกลิ่น การเขียนภาพจากกลิ่นเป็นกิจกรรมในเชิงสุนทรียศึกษา (Aesthetic Education) ที่มุ่งพัฒนาความรู้สึกสัมผัส จากโสตประสาทหนึ่งแปรไปแสดงออกอีกโสตประสาทหนึ่ง ทำนองเดียวกับกิจกรรมการเขียนภาพจากเพลง ในแง่ความรู้สึกสัมผัสแล้วกลิ่นให้ความรู้สึกสะอาดได้ กลิ่นให้ความรู้สึกสกปรกได้ กลิ่นให้ความรู้สึกสวยงามได้ การแสดงออกทางศิลปะมิได้จำกัดไว้เพียงเฉพาะการมองเห็นภาพและเขียนเป็นภาพ ทัศนศิลป์อาจเกี่ยวข้องกับเสียง กลิ่น แสง บรรยากาศ ลีลาการเคลื่อนไหว ฯลฯ ซึ่งเป็นการพัฒนาการร่วมสมัยในปัจจุบัน

4. กิจกรรมการเขียนภาพจากรส การเขียนภาพจากรสก็เป็นกิจกรรมในเชิงสุนทรียศึกษาด้วยเช่นกัน มุ่งแปรความรู้สึกสัมผัสหนึ่งไปสู่การสร้างสรรคอีกความรู้สึกสัมผัสหนึ่ง เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพในการรับรู้และการแสดงออกไปพร้อมกัน แม้ความรู้สึกสัมผัสทางด้านรสจะนำมาใช้ในการแสดงออกทางทัศนศิลป์ไม่มากนัก แต่อีกมิติหนึ่งก็ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับรส สีให้ความรู้สึกเกี่ยวกับเสียง สี ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับกลิ่นได้เช่นกัน และในชีวิตจริงไม่อาจแยกความรู้สึกสัมผัสเหล่านี้ออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เรารับรู้จากโสตประสาทร่วมกันและรู้สึกร่วมกัน

5. กิจกรรมการเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัสเป็นกิจกรรมในลักษณะสุนทรียศึกษาอีกกิจกรรมหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดวัตถุสัมผัสแปรไปสู่การเขียนภาพระบายนสี กิจกรรมการเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส มิได้เน้นการเขียนภาพรูปทรง แต่เน้นการแสดงออกที่มีต่อวัตถุสัมผัส ผิวสัมผัส และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสัมผัส โดยมองไม่เห็นรูปทรง ความรู้สึกสัมผัสที่เกิดขึ้นอาจเป็นความรู้สึกนุ่มนวล รู้สึกขยี้แหยง รู้สึกเปื่อย ฯลฯ ความรู้สึกสัมผัสทางด้านวัตถุสัมผัสนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงออกทางด้านทัศนศิลป์โดยตรง เพราะถ้าผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงรูปทรงวัตถุ

สิ่งของ สามารถแสดงความรู้สึกสัมผัสทางด้านวัตถุสัมผัสเหล่านั้นได้ การแสดงออกน่าจะมีความหมายยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นกิจกรรมที่เน้นประสาทสัมผัสหลายด้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียน

การจัดระบบ (Systematization)

การจัดระบบภาพ เป็นสิ่งที่จำเป็นอีกด้านหนึ่ง ก็คงไม่ใช่ทางด้านทัศนศิลป์เท่านั้น แม้ศิลปะจะเป็นเรื่องของแสดงออก จินตนาการสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามแต่ในเรื่องของระบบหรือสูตรยะเชิงวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรอบแบบ การกำหนดโครงสร้าง การวางแผนใช้สี การตกแต่งความละเอียด ประณีต ระบบคิดที่ซับซ้อน ซึ่งในแต่ละงานหรือแต่ละกิจกรรมก็มีมากมายต่างกันออกไป กิจกรรมและการตรวจวัด การจัดระบบความคิด และการทำงานทางศิลปะจึงมีความจำเป็นด้วย

พรพรรณ เลหาศิรินาถ (2522 : 17 – 24) กล่าวว่า การเรียนรู้เรื่องศิลปะนั้นนอกจากความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของงานศิลปะแล้วส่วนประกอบขึ้นเป็นมูลฐานที่สำคัญของงานศิลปะ โครงสร้างของงานศิลปะ และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสี เป็นสิ่งที่สำคัญต้องศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาวิวัฒนาการและความงามอย่างแท้จริงในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้

ส่วนประกอบขึ้นมูลฐานของศิลปะ ได้แก่ เส้น (Line) คุณค่า (Value) รูปร่าง (Shape) รูปลักษณะ (Form) ช่องว่าง (Space) พื้นผิว (Texture) สี (Colour) ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ให้ความสำคัญต่องานศิลปะเท่ากัน ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปก็อาจจะทำให้คุณค่าของงานนั้น ลดลงไป และจะมีผลให้งานศิลปะชิ้นนั้นไม่สมบูรณ์และไม่น่าสนใจ

การถ่ายโอนประสบการณ์ (Transformation)

การถ่ายโอนประสบการณ์เป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การขยายความ หรือการจัดองค์ประกอบที่กำหนดให้เสียใหม่ ให้มีรูปร่างไปจากเดิม เช่น การแปลงรูป

 ให้เป็น เป็นต้น

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543 : 69) กล่าวถึงการถ่ายโอนประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ศิลปะว่า

ทัศนศิลป์ ใช้การมองเห็น หรือสัมผัสประสาท เป็นด้านหลัก แต่การมองเห็นก็เกี่ยวข้องกับกลไก และการแปลความของสมอง การมองเห็นภาพ หรือรูปทรงเบื้องต้นอย่าปกติธรรมดา คงเป็น

เรื่องของความสามารถในการแปลงรูป การเสริมแต่งรูป หรือสร้างรูปขึ้นมาใหม่ “การถ่ายโอนประสบการณ์” ในที่นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการตรวจสอบเด็กและเยาวชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนารูปทรงคือการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่เดิมให้แปรเปลี่ยนไปจากเดิมให้ดีขึ้น

5.1 พื้นฐานศักยภาพของสมองและพหุปัญญา (Multiple Intelligences)

ความรู้เกี่ยวกับสมองทั้งสองด้าน

สมองเป็นอวัยวะหนึ่งของมนุษย์ ตั้งอยู่บนยอดกระดูกสันหลัง สมองมีน้ำหนักประมาณ 3 ปอนด์ ประกอบด้วยกลุ่มเซลล์จำนวนมากมาย 2 ชนิด คือ

- เซลล์ประสาท (Neurons) เป็นเซลล์ที่มีลักษณะเฉพาะ คือสามารถรับสัมผัสสิ่งแวดล้อมเรียนรู้คิดวิเคราะห์ จำ ควบคุมกล้ามเนื้อและต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย ในสมองมีเซลล์ประสาทประมาณร้อยพันล้านเซลล์

- Glia cells หมายถึง เซลล์ที่ทำให้เซลล์ประสาทตัวหนึ่งติดต่อกับเซลล์ประสาทตัวอื่น ๆ ได้ (คำว่า Glia หมายถึง กาว ซึ่งเป็นตัวช่วยให้ติดกัน)

สมองมีหน้าที่ทั่ว ๆ ไป 3 อย่าง คือ

1. รับความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อม เช่น แสง เสียง กลิ่น รส อุณหภูมิ ความรู้สึกต่าง ๆ
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาเพื่อตัดสินใจสั่งการ อันมีผลกระทบกับการรู้ การจำ ทักษะคิด อารมณ์ และความนึกคิดต่าง ๆ
3. ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อและต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย ในการตอบสนองต่าง ๆ ตัวอย่างเช่นขณะขับรถ เราเห็นสัญญาณไฟแดง ตาจะทำหน้าที่ลำดับแรกคือ รับสัมผัสไฟแดงส่งไปยังสมองส่วนที่ควบคุมการเห็น จากนั้นสมองจะทำหน้าที่แปลความหมายโดยอาศัยการเรียนรู้ที่เคยมีประสบการณ์มา และความจำ ในที่สุดสมองตัดสินใจสั่งการไปยังกล้ามเนื้อขา เพื่อให้เหยียบเบรคหยุดรถได้ทัน่วงที

การศึกษาหน้าที่และการทำงานทางสมอง โดยทั่วไปศึกษาได้ดังนี้

1. Ablation เป็นวิธีที่ตัดหรือทำลายสมองบางส่วน แล้วสังเกตผลที่เกิดขึ้น อาจทำการศึกษาดูผลกับสัตว์บางชนิด เช่น แมว หนู กระต่าย ลิง หรือสังเกตจากคนที่ได้รับบาดเจ็บหรือได้รับอันตรายทางสมองจนต้องมีการผ่าตัดสมองบางส่วนออกไป

2. The Electroencephalogram (EEG) เป็นการบันทึกคลื่นสมองในรูปของกราฟ เพราะคนเรามีคลื่นสมองในขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกัน คลื่นใหญ่ ๆ ที่มีความถี่ประมาณ 8-10

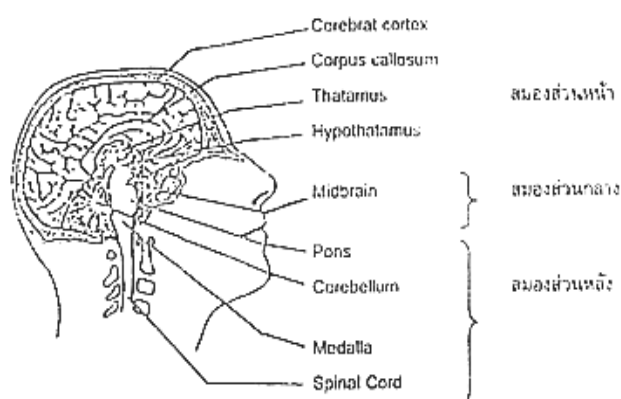
รอบต่อวินาที เรียกว่า Alpha waves เป็นคลื่นที่แสดงให้เห็นว่า สมองของคนผู้นั้นกำลังผ่อนคลาย แต่ถ้าปรากฏคลื่นที่มีความถี่สูง ๆ แสดงว่ากำลังตื่นตัว

3. Electrical Stimulation of the Brains (ESB) เป็นการศึกษาสมองโดยใช้ไฟฟ้ากระตุ้นเพื่อดูการทำงานของสมองส่วนต่าง ๆ และสามารถทำแผนที่ของสมองได้ว่า สมองส่วนใดควบคุมหรือมีหน้าที่อะไร เช่น ทราบว่าสมองบริเวณขมับควบคุมการได้ยิน สมองบริเวณท้ายทอยควบคุมการมองเห็น เป็นต้น

4. Chemical Manipulation เป็นการศึกษาสมองโดยใช้ยาหรือฮอร์โมนฉีดเข้าไปในสัตว์ทดลองแล้วสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาพบว่า สมองแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. สมองส่วนหน้า (Fore brain)
2. สมองส่วนกลาง (Mid brain)
3. สมองส่วนหลัง (Hind brain)

ภาพประกอบ 2 ภาพแสดงส่วนประกอบของสมองทั้งสามส่วน

(กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. 2535: 33-34)

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 24-25) ได้กล่าวถึง สมองของคนเราว่า ถ้ามองจากด้านบน จะเห็นว่าแยกออกเป็นสองซีก คือ “ซีกซ้าย” (Left Hemisphere) และ “ซีกขวา” (Right Hemisphere) สมองเป็นศูนย์รวมของระบบประสาทสมองซีกซ้ายจะควบคุมร่างกายด้านขวา และสมองซีกขวาจะควบคุมร่างกายด้านซ้าย เป็นการควบคุมในลักษณะไขว้ด้าน ถ้าสมองซีกซ้ายพิการหรือเกิดอุบัติเหตุจะมีผลกระทบต่อร่างกายด้านขวารุนแรง ในทางกลับกันสมองซีกขวาก็จะส่งผลไปสู่อวัยวะด้านซ้าย เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยเส้นทางของระบบประสาทเป็นประการสำคัญ มือขวาเกี่ยว

โยงถึงสมองซีกซ้าย และมือซ้ายเกี่ยวโยงถึงสมองซีกขวา การศึกษาจากสถาบันคาล เทค (Cal Tech) หลายต่อหลายครั้งจากผู้ป่วยก็ได้เปิดเผยถึงหน้าที่ซึ่งแตกต่างกันของสมองทั้งสองซีกการทดสอบได้ทำให้ทราบว่าผัสสะของสมองทั้งสองซีกรับรู้เฉพาะตัวหรือเป็นการรับรู้ตามแนวทางของตน ซีกซ้ายเป็นซีกภาษา (Verbal Half) ส่วนซีกขวาหรือซีกไร้ภาษา (Nonspeaking Half) นั้นจะตอบสนองความรู้สึกสมองของเรา ซึ่งมี คอร์ทส แคลโลซัม สมบูรณ์ จะผสมการรับรู้อย่างเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ การศึกษาสมองซีกซ้ายขวา จากกระบวนการผ่าตัดได้ข้อมูลเพิ่มขึ้นอีกว่า สมองซีกซ้ายเป็นสมองซีกที่มีประสิทธิภาพในทางภาษาและการวิเคราะห์ (Verbal and Analytical Model) ส่วนซีกขวาไร้ภาษาและรับรู้สภาพรวม (Nonverbal and Global Mode)

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับพหุปัญญา

ฮารี สันหนวี (2535: 5-6) กล่าวว่า ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ว่าด้วยความฉลาดและเชาว์ปัญญาภายในตัวของมนุษย์ 8 ด้าน ได้แก่

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence)
3. ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence)
4. ปัญญาทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence)
5. ปัญญาทางด้านดนตรี (Musical Intelligence)
6. ปัญญาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)
7. ปัญญาทางด้านตนหรือความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
8. ปัญญาทางด้านนักธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence)

ทฤษฎีพหุปัญญาว่าด้วยความฉลาดและเชาว์ปัญญาภายในตัวของมนุษย์ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมองทั้งสองซีกของมนุษย์นั้น ถือเป็นการศึกษาค้นคว้าด้านจิตวิทยาที่สำคัญ และถือเป็นกุญแจดอกสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญาที่มีความหมายยิ่ง

พหุปัญญามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. คนทุกคนมีปัญญาทั้งแปดด้าน เพียงแต่จะมากน้อยด้านใด กว้างลึกของเยอรมัน คือ เกอเต ซึ่งเป็นทั้งกวี รัฐบุรุษ นักวิทยาศาสตร์ และนักปรัชญา ดูเหมือนจะมีปัญญาทั้งแปดด้านนี้ในระดับสูงทุกด้าน แต่คนส่วนใหญ่มักจะมีสูงเพียงหนึ่งหรือสองด้าน ส่วนด้านอื่น ๆ จะมีไม่สูงนัก
2. คนทุกคนสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับที่ใช้การได้ ถึงแม้บางคนจะมีความรู้สึกกว่าตนมีปัญญาด้อยในบางด้าน เช่น ด้านดนตรี ด้านคณิตศาสตร์ ฯลฯ แต่การ์ดเนอร์เชื่อ

ว่าถ้ามีการให้กำลังใจ ฝึกฝนอบรม ก็อาจจะเสริมสมรรถภาพของปัญญาด้านต่าง ๆ ได้ เขายกตัวอย่างโปรแกรมการสอนดนตรีให้แก่เด็กของซูซูกิ ซึ่งสามารถฝึกเด็กให้มีความสามารถทางดนตรีสูงขึ้น ตั้งแต่เล็ก ๆ โดยมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ความร่วมมือของผู้ปกครอง การมีประสบการณ์ทางด้านดนตรีตั้งแต่ยังเป็นเด็กอ่อน และได้รับการสอนให้เล่นดนตรีตั้งแต่เด็ก ๆ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมปัญญาด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เยาว์วัยนี้ ยังมีจัดกันอีกมาก

3. ปัญญาด้านต่าง ๆ ทำงานร่วมกัน การ์ดเนอร์ชี้แจงว่าปัญญาแต่ละด้านทั้งแปดด้านที่กล่าวมานั้น เป็นการอธิบายลักษณะแต่ละชนิดเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วปัญญาหลาย ๆ ด้านจะทำงานร่วมกัน (ยกเว้นในกรณีที่มีความพิการทางสมองหรือนักปราชญ์ที่ฉลาดล้ำเฉพาะด้าน) เช่นในการประกอบอาหาร ก็ต้องสามารถอ่านวิธีการทำ (ด้านภาษา) และคิดคำนวณปริมาณของส่วนผสม (ด้านคณิตศาสตร์) เมื่อประกอบอาหารเรียบร้อยแล้วทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขพอใจ (ด้านมนุษยสัมพันธ์) และทำให้ตนเองมีความสุขภาคภูมิใจ (ด้านการเข้าใจรู้จักตนเอง)

4. ปัญญาแต่ละด้านจะมีการแสดงความสามารถหลายทาง เช่น สามารถทางด้านการอ่าน แต่ก็มิได้หมายความว่าด้อยปัญญาทางภาษา เพราะบุคคลนั้นอาจจะเป็นผู้ที่เล่านิทานเล่าเรื่องได้เก่ง และใช้ภาษาพูดคล่องแคล่ว หรือบางคนที่ไม่มีความสามารถทางกีฬาและการเล่นในสนาม ซึ่งดูเหมือนจะด้อยปัญญาทางด้านร่างกาย แต่บุคคลนั้นอาจจะใช้ร่างกายได้เป็นอย่างดีในการถักทอผ้าหรือเล่นหมากรุกได้เก่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า แม้แต่ในลักษณะปัญญาด้านหนึ่ง ๆ ก็มีการแสดงออกถึงความสามารถหลากหลาย

5.3 พื้นฐานด้านศิลปะหลักวิชา (Academic Art)

5.3.1 พื้นฐานด้านศิลปะหลักวิชา (Academic Art)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2534: 3-5) ได้กล่าวไว้ในหนังสือศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทยว่า ศิลปะหลักวิชา หรือ อะคาเดมิก อาร์ต คือศิลปะที่มีระบบการศึกษาและสร้างสรรค์งานตามวิถีทางของศิลปินในสมัยเรอเนสซองส์หรือสมัยฟื้นฟูศิลปและวิทยาการ โดยที่ศิลปะในสมัยฟื้นฟู ศิลปะและวิทยาการได้รับอิทธิพลสืบทอดกระบวนแบบมาจากศิลปะกรีกโบราณและโรมัน การศึกษาจะมุ่งเน้นแบบแผนอันเป็นมาตรฐาน และมักจะเป็นแบบแผนในเชิงอนุรักษ์ตามประเพณีนิยมที่ถือปฏิบัติกันมา

ศิลปะหลักวิชาคือศิลปะที่เป็นไปตามมาตรฐานประเพณีนิยมหรือแบบแผนการฝึกปฏิบัติขึ้นขึ้นอยู่กับมาตรฐานของสถาบันศิลปะที่เป็นทางการ ซึ่งตามปกติแล้ว จะเป็นแบบแผนในเชิงอนุรักษ์ (Meyer, R. 1981: 2) คำว่า “อะเคเดมิก อาร์ต” (Academic Art) มีความสัมพันธ์กับอะคาเดมี่ (Academy) หรือสถาบันศิลปะหลักวิชาโดยที่อะคาเดมิกในอดีตของยุโรป มุ่งเน้นการศึกษาและ

สืบทอดแบบแผนจากกรีกโบราณและโรมัน แบบแผนของศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ และแบบแผนที่ได้รับการพัฒนาสืบทอดกันมา อะคาเดมีสถาปนาขึ้นในอิตาลีช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16

กล่าวโดยสรุป การศึกษาศิลปะหลักวิชามักแสดงปรากฏการณ์ดังนี้

1. ทางด้านรูปแบบมักแสดงองค์ประกอบศิลปะตามแบบแผน เช่น โครงสร้างองค์ประกอบศิลปะแบบสามเหลี่ยมแบบทแยงมุม แบบวงกลม มีการกำหนดฉากหน้า ฉากกลาง แหกหลังตามทฤษฎี ถ้าเป็นภาพคนก็มักแสดงท่าทางที่ได้รับการเรียนรู้มาว่าเหมาะสมสง่างาม แก้ปัญหามิติด้วยวิธีทัศนียภาพ (Linear and aerial or atmospheric perspective) สร้างปริมาตรของรูปทรงบนพื้นภาพด้วยวิธีแสง – เงา ถ้าเป็นรูปคนและสัตว์ก็แสดงกายวิภาคเด่นชัด รูปทรงและสีแสดงออกในลักษณะเหมือนจริง
2. ทางด้านเนื้อหา จะแสดงสาระด้วยรูปทรง คน สัตว์ ธรรมชาติ วัตถุสิ่งแวดลอม เรื่องราวที่แสดงออกเป็นไปตามยุคสมัย แต่ก็มักเป็นไปตามอำนาจเบื่องบนและเป็นผู้เดินตาม เช่น เรื่องราวของผู้มีอำนาจ รวมทั้งเรื่องราวทางศาสนา ประวัติศาสตร์ ความสง่างามของมนุษย์ โดยเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง
3. ทางด้านกลวิธี จะเป็นกลวิธีทางศิลปะที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ ตามแบบแผนที่ยึดถือกันว่าเป็นมาตรฐาน เช่น การให้ค่าของการวาดภาพเป็นเพียงพื้นฐานของการเขียนภาพระบายสี การระบายสีน้ำมันด้วยการไล่น้ำหนักจากแก่ไปอ่อน การระบายสีด้วยวิธีร้อยพู่กันที่ประณีตละเอียดอ่อน มีวิธีร้อยตามที่สืบทอดกันมา เป็นต้น

5.3.2 พื้นฐานด้านศิลปะสมัยใหม่ (Modernism)

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2542: 11-12) กล่าวว่า ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) หมายถึงศิลปะที่สร้างขึ้นช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประมาณ ค.ศ. 1850 ถึง ค.ศ. 1970 หรือประมาณช่วงรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงเมื่อ 25 ปีที่ผ่านมา (Padi Duro & Michael Greenhalgh. 1993) นักวิชาการศิลปะบางคนกล่าวว่า ศิลปะสมัยใหม่เริ่มขึ้นอย่างแท้จริง เมื่อศิลปินกลุ่มอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) ได้สร้างงานศิลปะตามแนวทฤษฎีฟิสิกส์เกี่ยวกับสีแสงอาทิตย์ที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้ ดังนั้นหากใช้หลักนี้กำหนดอายุของศิลปะสมัยใหม่แล้ว จะเห็นว่าศิลปะสมัยใหม่เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อประมาณ พ.ศ. 2393 – 2513 ประมาณ 120 ปีที่ผ่านมา จนถึงเมื่อช่วง 25 ปีที่ผ่านมา จึงมักเรียกศิลปะที่สร้างขึ้นในช่วงเวลานี้ว่า “ศิลปะร่วมสมัย” แต่โดยทั่วไปแล้วไม่มีใครปรากฏคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย” ในหนังสือวิชาการทางศิลปะตะวันตกนัก ส่วนมากจะเรียกศิลปะที่สร้างขึ้นในปัจจุบันว่าเป็นศิลปะใน

“คริสต์ศตวรรษที่ 20” และจัดแบ่งเป็นลัทธิหรือจัดตามแนวคิดของศิลปินมากกว่าที่จะเรียกว่าศิลปะร่วมสมัย เช่น ศิลปะนามธรรม ศิลปะคิวบิสม์ ศิลปะป๊อป ฯลฯ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2534: บทนำ 3-9) ได้กล่าวว่า ศิลปะสมัยใหม่เกิดขึ้นในยุโรป โดยมีประเทศฝรั่งเศสเป็นศูนย์กลางและเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ก็มีนักวิชาการหรือนักประวัติศาสตร์บางคนที่มีองการถือกำเนิดของศิลปะสมัยใหม่ในยุโรป เริ่มต้นมาตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 คือ

แจนสัน (Janson. H.W. 1974: 447 – 448) พิจารณาการถือกำเนิดของศิลปะสมัยใหม่ตั้งแต่ศิลปะคลาสสิกใหม่และศิลปะจินตนิยม (Neoclassicism and Romanticism) ซึ่งมีช่วงเวลาประมาณ ค.ศ. 1750 – 1850 และค่อนข้างเชื่อว่าศิลปะลัทธิคลาสสิกใหม่และศิลปะจินตนิยมสัมพันธ์กันอยู่อย่างแยกไม่ออก ถึงกับพยายามเสนอชื่อศิลปะคลาสสิกจินตนิยม (Romantic Classicism) เพื่อหลอมรวมศิลปะทั้งสองลัทธิเข้าไว้ด้วยกัน โดยเชื่อว่าลักษณะศิลปะคลาสสิกใหม่มีสภาพเป็นการเริ่มต้นเพื่อก้าวหน้าไปสู่ศิลปะจินตนิยม และมักจะกล่าวถึงศิลปะจินตนิยมเป็นประเด็นเด่นเสมอ

การ์ดเนอร์ (Gardner. H. 1970: 663) ก็เชื่อว่าศิลปะจินตนิยมเป็นจุดเริ่มต้นอันเด่นชัดของศิลปะสมัยใหม่ ลอยด์และธอมสัน (Lloyd, C & Themson, R. 1986: 9) เชื่อว่าศิลปะลัทธิประทับใจในช่วงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือการก่อตัวอย่างเด่นชัดของศิลปะสมัยใหม่

กล่าวโดยสรุป การบ่งชี้จุดกำเนิดของศิลปะสมัยใหม่ คงหาข้อยุติที่แน่ชัดตายตัวไม่ได้ การบ่งชี้ช่วงใดช่วงหนึ่งหรือลัทธิใดลัทธิหนึ่ง จำเป็นจะต้องหาเหตุผลสนับสนุนให้นักแน่นเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามการบ่งชี้จุดกำเนิดก็ชอบที่จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ รูปแบบเนื้อหา และกลวิธีของศิลปะ จากอดีตมาสู่ศิลปะสมัยใหม่ และอดีตในทางศิลปะของยุโรปก่อนหน้าศิลปะสมัยใหม่ก็เกี่ยวข้องกันกับศิลปะหลักวิชาอย่างแยกกันไม่ออก

ศิลปะสมัยใหม่ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับสภาพสังคมใหม่ในยุโรป สังคมที่วิทยาศาสตร์ประยุกต์วิทยาและเสรีภาพของประชาชนเฟื่องฟูขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าศิลปะสมัยใหม่สัมพันธ์กับสังคมสมัยใหม่อย่างแนบแน่น เมื่อสังคมใหม่ปฏิวัติสังคมเก่าศิลปะสมัยใหม่ก็ปฏิวัติศิลปะในอดีต ศิลปะสมัยใหม่มีใช้กระบวนการแบบ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในอดีต แต่กลับเป็นกระบวนการที่ต่อต้านและปฏิวัติศิลปะหลักวิชาหรือศิลปะอย่างเป็นทางการจากอดีต

5.3.3 พื้นฐานด้านศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post – Modern Art)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2542: 35-36) ได้กล่าวถึง วิวัฒนาการศิลปะสมัยใหม่สู่ศิลปะหลังสมัยใหม่ว่า

ศิลปะสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตกก่อน แล้วจึงแพร่มายังสหรัฐอเมริกาและส่วนอื่นของโลก แนวคิดของศิลปินกลุ่มอิมเพรสชันนิสม์ในฝรั่งเศสเป็นผู้ให้กำเนิดศิลปะสมัยใหม่ในยุโรป ซึ่งเกิดขึ้นช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แล้วพัฒนาไปสู่ศิลปะสมัยใหม่ ลัทธิต่าง ๆ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และคริสต์ศตวรรษที่ 20 การปฏิวัติอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไปแทบทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย เพราะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม กระทั่งระหว่างคนรวยและคนจน ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปพากันแสวงหาอาณาเขตในทวีปเอเชียมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของศิลปะตะวันตกจากลัทธิสมัยใหม่ (Modernism) โดยในยุโรปตะวันตก ศิลปินกลุ่มหนึ่งได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ในการสร้างศิลปะไปสู่ “โลกใหม่” ที่แสดงให้เห็นการสร้างศิลปะมิได้ผูกติดกับทฤษฎีทางศิลปะเหล่านั้น หากแต่การสร้างศิลปะในทัศนะใหม่ ศิลปินจะต้องผจญความรู้ที่หลากหลายเข้ากับอารมณ์ความรู้สึกของคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและความเป็นไปของโลก ศิลปินจึงมีใช้คนที่อยู่ในโลกส่วนตัวของตน และอยู่ในโลกของความฝันเท่านั้น เป็นที่มาของการหนีออกจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือหนีออกจากศิลปะสมัยใหม่ ก่อให้เกิดลัทธิใหม่ขึ้นมาเรียกว่า “Post – Modernism” ศิลปะหลังสมัยใหม่ เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ลัทธิสมัยใหม่ได้แสดงบทบาทเด่นชัด สอดคล้องกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมและสังคมอุตสาหกรรม ศิลปะสมัยใหม่มากมายหลายลัทธิหลายกลุ่มได้เกิดขึ้น กระแสคิวบิสม์โดยตัวของมันเอง รวมทั้งกระแสอิทธิพลคิวบิสม์ได้ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง เลยมาจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ศิลปินอเมริกันสกูลนิวยอร์ก ได้แสดงบทบาทโดดเด่นประกอบกับกระแสการเมือง เศรษฐกิจ และสงครามเย็น ได้ส่งผลให้ American Abstract Expressionism ส่งผลสู่ระดับสากล หลัง 1960 ต่อ 1970 กระแสความคิดใหม่ได้เกิดขึ้นในวงการศิลปะ พร้อมกับกระแสความคิดใหม่ในบริบทสังคมใหม่ ซึ่งนักวิชาการ เรียกว่า ลัทธิหลังสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดใหม่ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ลัทธิสมัยใหม่ที่เชื่อมั่นในปัญญาความคิด สภาพแวดล้อม การผจญความคิด เชื่อมมั่นในเสรีภาพและความหลากหลายทางความคิด ศิลปะหลังสมัยใหม่ ก็ดูดซับความคิด นำเสนอความคิดและการปฏิบัติทางศิลปะที่หลากหลายขึ้น แสดงบทบาทของศิลปะร่วมสมัยที่มีฐานปัญญาและทฤษฎีหรือแนวคิด (Intellectual and Theoretical Basis) เป็นด้านหลักโดยมิได้คำนึงถึงกระบวนแบบ (Style) ดังนั้นศิลปะสมัยใหม่ ศิลปะมีความหลากหลายตั้งแต่การสด แนวคิดอย่างบริสุทธิ์ การแสดงเทคนิคไปจนถึงการแสดงภาพของความคิด และยังได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า “ศิลปะอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับกาลเวลาในอดีต จิตรกรรม ประติมากรรม อาจเกี่ยวข้องกับพื้นฐานการวาดภาพ หลังการกระบวนกรต่าง ๆ แต่ศิลปินหลังสมัยใหม่อาจไม่เกี่ยวข้องกับ พื้นฐานเหล่านั้นเลยก็ได้”

พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ (2543: 14-17) ได้กล่าวถึงนักวิชาการที่ให้คำอธิบายหรือคำจำกัดความของคำว่า “Post – Modernism” หรือลัทธิหลังสมัยใหม่ ดูจะเป็นคำที่ใช้กันมากเมื่อก้าวถึงงานศิลปะและความคิดในช่วงระยะสามสิบปีที่ผ่านมา ทว่าหากถามลัทธิสมัยใหม่หรือที่เรียกว่า Post – Modernism เป็นเช่นใด หลายท่านก็ยังไม่สามารถให้คำอธิบายที่กระจ่างชัดได้ อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการหลายท่านที่พยายามให้คำอธิบายหรือคำจำกัดความของ Post – Modernism ไว้หลากหลายลักษณะ อาทิเช่น

เคลกส์ (Mary Klages) ให้คำอธิบายว่า คำว่า Postmodernism เป็นคำศัพท์เฉพาะที่มีความซับซ้อน เป็นคำที่แสดงถึงกลุ่มของความคิด ซึ่งเกิดขึ้นในวงการวิชาการตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980 ลัทธิหลังสมัยใหม่ หรือ Postmodernism เป็นคำที่ยากจะให้นิยามหรือคำอธิบาย ทั้งนี้เพราะมันเป็นแนวความคิด (Concept) ซึ่งปรากฏตัวในวงการศึกษาค้นคว้า และวงการคิดที่หลากหลาย กว้างขวาง ทั้งในวงการศิลปะ สถาปัตยกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ วรรณคดี สังคมวิทยา การสื่อสาร แฟชั่น และเทคโนโลยี นับเป็นเรื่องที่ยากที่จะบอกว่าคำ ๆ นี้ หรือความคิดนี้เกิดขึ้นเมื่อใด หรือ Postmodernism เริ่มต้นขึ้นเมื่อใดแน่นอน (Klages. 1997)

มอร์เลย์ (James Morley) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า Postmodernism ไว้ว่า Postmodernism เป็นกระแสดความเคลื่อนไหวในกลุ่มของสถาปัตยกรรม ซึ่งปฏิเสธความคิดความเชื่อของกลุ่มสมัยใหม่ (Modernist) กลุ่มก้าวหน้า (Avant Garde) และแรงปรารถนาที่จะเห็นสิ่งใหม่ ๆ กลุ่มความคิดสมัยใหม่ หรือลัทธิสมัยใหม่เป็นกลุ่มศิลปะและสถาปัตยกรรม ซึ่งแสดงความคิดและภาพลักษณ์อันปฏิเสธขนบความนิยมเก่า และมุ่งที่จะสร้างสรรค์รูปแบบของผลงาน เพื่อเป้าหมายของความแปลกใหม่มากกว่าเป้าหมายอื่น อีกนัยหนึ่งก็คือการสร้างงานที่มุ่งสู่ลักษณะ ซึ่งไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน (Where no man has gone before)

แกเรทท์ (Garatt and Appignanesi) กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “โดยธรรมชาติของการนิยาม Postmodern หมายถึง Modo ในภาษาละตินซึ่งก็หมายถึง Just now หากพิจารณาตามตัวอักษรคำว่า Postmodern จะหมายถึง After just know

เวสเลย์ (Karla Wesley) แสดงทัศนะว่า ลัทธิหลังสมัยใหม่เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างมาก แม้แต่ในกลุ่มนักคิดในแนวหลังสมัยใหม่ด้วยกันเองก็ตาม หลักฐานขั้นต้นเกี่ยวกับลัทธิหลังสมัยใหม่ซึ่งอธิบายความคิดเบื้องต้นก็คงจะเป็นการสรุปความคิดของนักวิจารณ์ชื่อ Melfold Spiro สไปโรสรุปว่ากลุ่มหลังสมัยใหม่วิจารณ์ว่า วิทยาศาสตร์ประกอบด้วยข้อถกเถียง

ระหว่าง อภิปรัชญา (Epistemological) และอุดมคติ (Ideological) ทั้งสองประเด็นตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดของการมองของบุคคล (Subjectivity)

ลัทธิหลังสมัยใหม่ ได้สะท้อนให้เห็นกระแสการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อมากมายหลายด้านในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการจากมนุษยนิยม (Humanism) มนุษย์เป็นศูนย์กลาง มนุษย์เป็นผู้สร้างโลก และทำลายโลก มาสู่มานุษยนิยมใหม่ (Neo-Humanism) ที่มนุษย์ควรจะอยู่ร่วมกับมนุษย์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างสันติสุข ไม่ทำลายทำร้ายกัน มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่าง IQ และ EQ เพราะคนเราต้องมีสติและปัญญา มีความสมดุลระหว่างสมองซีกตรรกะ เหตุผล ตัวเลข และสมอง ซีกจินตนาการ สร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และจากอำนาจหลายรูปแบบมาสู่ “ปัญญาคืออำนาจ”

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แนวความคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นการเปิดกว้างมากกว่าเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากกระแสความคิด ความเชื่อที่เปลี่ยนไป

5.4 พื้นฐานของสุนทรียศึกษา

5.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศึกษา

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 56-63) ได้กล่าวว่าตามทฤษฎีของ เอ็ม. บาร์แคน (M. Barkan) ประสบการณ์สุนทรีย์ คือประสบการณ์ที่มีคุณค่าในตัวของมันเอง ไม่จำเป็นการฟัง การดูการแสดงออก หรือการผลิต การเข้าไปเกี่ยวข้องกับประสบการณ์สุนทรีย์ เป็นการนำความปรารถนาเข้าไปสนับสนุนและรู้สึกต่อสิ่งสำคัญยิ่งในช่วงเวลาอันเป็นเหตุผลเฉพาะตัว คุณค่าประสบการณ์นอกเหนือจากนี้ คือ สุนทรีย์ส่วนเพิ่ม (Extra - aesthetic) ซึ่งคุณค่าเพิ่มส่วนนี้เป็นคุณค่าเพื่อผลบางสิ่งบางอย่างมากกว่าคุณค่าในตัวประสบการณ์อันแท้จริง คุณค่าของประสบการณ์สุนทรีย์มีความสัมพันธ์กับสุนทรียศึกษา ในฐานะที่ประสบการณ์สุนทรีย์มีสภาพเป็นตัวสะสมข้อมูลที่สำคัญสำหรับกระตุ้นคุณภาพในการเผชิญหน้าทางสุนทรีย์

5.4.2. ความเป็นมาของสุนทรียศึกษา

สุนทรียศึกษาในสองทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษนี้ ในสหรัฐอเมริกาได้รับการเรียกขานในระยะเริ่มว่า “การศึกษาภาพ” (Picture Study) การศึกษาภาพในช่วงเวลานั้น เป็นการพิจารณาผลงานศิลปะในแง่ของคุณค่าทางความงาม คุณค่าทางชาตินิยม คุณค่าทางด้านศาสนา และคุณค่าทางความรู้สึก นักวิจารณ์ศิลปะและครูจะให้เครดิตสูงกับผลงานที่มีความสัมพันธ์กับวรรณกรรม ภาพเล่าเรื่อง และชีวิตส่วนบุคคล

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงทศวรรษ 1920 และ 1930 คือ สุนทรียศึกษาได้รับอิทธิพลความคิดทางการศึกษาและสุนทรียศาสตร์จาก จอห์น ดุย และโธมัส มันโร (John Dewey and Thomas Munro) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จอห์น ดุย ที่เชื่อว่าการสร้างสรรค์และความซาบซึ้งความงามเป็นสิ่งจำเป็นทางการศึกษา และปฏิเสธการแบ่งแยกศิลปกรรมและประยุกต์ศิลป์ออกจากกัน มโนทัศน์ทางด้านประสบการณ์สุนทรียะของ จอห์น ดุย เปิดกว้างเป็นอย่างมาก ทั้งศิลปะ ธรรมชาติ และประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์สุนทรียะของเขาอยู่นอกเหนือออกไปจากประสบการณ์เพียงวัตถุศิลปะในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น

นอกจากนั้น จอห์น ดุย ยังเชื่อว่าภาระสำคัญของสุนทรียศาสตร์ คือ สร้างเสริมการสืบเนื่องระหว่างศิลปะกับเหตุการณ์ประจำ การกระทำ และความตลึงตลึงต่าง ๆ เป็นการสร้างสมรรถภาพทางประสบการณ์ จอห์น ดุย ยืนยันว่า “ศิลปะหรือประสบการณ์” ประสบการณ์สร้างเสริมสมรรถภาพสุนทรียะ ซึ่งประมวลประสบการณ์ได้สองลักษณะ คือ

1. โครงสร้างหรือคุณสมบัติตามแบบแผนภายในตัวของประสบการณ์เอง
2. คุณภาพด้านต่าง ๆ ของปฏิกิริยาเชิงนามธรรม ตามสภาพปัจเจกที่มีต่อประสบการณ์

ในช่วงทศวรรษ 1940 สุนทรียศึกษาได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการความคิดในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเด่นชัด นักศิลปศึกษา เคนซ์และไรเลย์ (Kanzy and Riley) ได้เสนอแนะในหลักสูตรศิลปศึกษาประกอบไว้ด้วย การศึกษาสีและรูปทรงในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ลึกซึ้ง และกำหนดให้การศึกษาสีและรูปทรงเป็นปัจจัยแกนในหลักสูตร และเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์โดยตรง

ในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 นับเป็นช่วงรอยต่อครั้งสำคัญสำหรับศิลปศึกษาและความพยายามใหม่เรื่องความซาบซึ้งในความงามเป็นช่วงเวลานับสองทศวรรษสำหรับการคลี่คลายและเปลี่ยนแปลงนักรับการศึกษาทางศิลปะศึกษา ได้ตระหนักถึงบทบาทของการศึกษาศิลปะในเชิงสมรรถนะขององค์ความรู้ (Body of Knowledge) ทางศิลปะที่กว้างขึ้น อันเป็นปรากฏการณ์ใหม่เข้าแทนที่องค์ประสบการณ์ศิลปะ (Body of Experience)

แนวโน้มในช่วงเวลานั้นได้เริ่มเบนออกจากความเชื่อเดิมในลักษณะที่ว่าการศึกษาไปสู่ประสบการณ์ศิลปะโดยยึดถือเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child – Centered Approach) แนวโน้มใหม่ที่เกิดขึ้นเกิดจากนักศิลปศึกษาโลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) และนักจิตวิทยาพัฒนาการขณะนั้น อันมีนัยสำคัญไปสู่การสอนสุนทรียศึกษาในทศวรรษใหม่ โปรแกรมศิลปะหลัก 3 แกนขณะนั้น คือ

1. สร้างสรรค์ศิลปะหรือเรียกว่า “ประสบการณ์ศิลปะ” (Art Experience)
2. เรียนรู้ศิลปะและเหตุการณ์ หรือ “ประวัติศาสตร์ศิลปะ” (Art History)
3. วิเคราะห์วิจารณ์งานศิลปะหรือเรียกว่า “สุนทรียศึกษา” (Aesthetic Education)

เอ. เฮอวิทซ์ และ เอส. เอส. มาเดจา (Hurmitz and Madeja. 1977) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างศิลปะปฏิบัติและความซาบซึ้ง (Art Appreciation) หรือสุนทรียศึกษาในขณะนั้นว่า ความแตกต่างหลักระหว่างศิลปะปฏิบัติและความซาบซึ้งศิลปะ ความซาบซึ้งศิลปะยังคงเน้นคุณภาพสุนทรีย์ของผลงานศิลปะมากกว่าการเรียนรู้ถึงกระบวนการในการสร้างสรรค์ ความซาบซึ้งศิลปะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในห้องปฏิบัติการ แบบฝึกหัดทางสัมผัส และการเขียนหรือคำอธิบายความสำคัญของผลงาน

กล่าวโดยสรุป จะพบว่าสุนทรียศึกษาซึ่งเรียกว่า “ความซาบซึ้งศิลปะ” ในเวลานั้นมิได้มุ่งเน้นเฉพาะปฏิบัติการทางศิลปะในลักษณะของศิลปะปฏิบัติเท่านั้น แต่ได้รวมเอาการปฏิบัติการฝึกฝนประสาทสัมผัส และการอธิบายความงามหรือการวิพากษ์วิจารณ์เข้าไว้ด้วยกัน

5.4.3 โปรแกรมสุนทรียศึกษา

เอ. เฮอวิทซ์ และ เอส. เอส. มาเดจา (Hurmitz and Madeja. 1977) กล่าวว่า การสอนสุนทรียศึกษาควรจะต้องเน้นกลวิธีการอธิบาย (Discussion techniques) เกมที่มองเห็น (Visual game) เกมต่อเนื่อง (Extended game) แสดงบทบาทที่คิดขึ้น (Role playing through improvisation) ศึกษาในพิพิธภัณฑ์ (Museum approach) และศึกษาในห้องปฏิบัติการ (Studio approach)

กลวิธีการอธิบายครูจะต้องอธิบาย ครูจะต้องสนับสนุนให้เด็กตอบสนองต่อการอธิบาย ครูควรตั้งคำถามในชั้นเรียน และชักนำอย่างเป็นธรรมชาติไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ควรอธิบายถึงปัญหาเหล่านี้ คือ เทคนิค รูปแบบ และความรู้สึกต่องานศิลปะ สนับสนุนให้เด็กพูดถึงงานศิลปะจากความจริงที่เกิดจากการเห็น รู้สึกหรือโลกเพื่อฝัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับธรรมชาติของงานและเป้าหมายของบทเรียน เด็กควรมีปฏิริยาได้ตอบต่อปัญหา ความสัมพันธ์ จิตใจ บุคลิกลักษณะ และเป้าหมาย

เกมที่มองเห็นประสบการณ์ทางการมองเห็นช่วยให้ผู้ดูสามารถที่จะรับรู้คุณภาพและการผสมผสานในงานศิลปะ เกมในที่นี้เป็นการวางแผนเพื่อให้นักเรียนรับรู้ความงามที่กำหนดไว้ในทางทฤษฎีแล้ว ต้องการให้เกมเป็นตัวกำหนดกระบวนการเล่น ทั้งในแง่กติกาและความสนุกสนาน

เช่น เกมกล่องสัมพันธ์ เกมแบบสัมพันธ์ เกมสัมผัสสัมพันธ์ เกมวินิจฉัยสี่ ฯลฯ

เกมต่อเนื่อง เกมต่อเนื่องเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้เล่นหนึ่งคนหรือกว่านั้น มีความแตกต่างไปจากเกมที่มองเห็น ผู้เล่นต่อเนื่องจะต้องคุ้นเคยกับมโนทัศน์ทางศิลปะ สนับสนุนให้มีการอภิปรายงานศิลปะ และส่งเสริมการร่วมมือเป็นกลุ่ม ตัวอย่างเช่น เล่นแกลลอรี่ มีการกำหนดให้ภาพเขียนโปสเตอร์แทนตัวภาพเขียนจริง ครูจะฉายภาพสไลด์แสดงสถานการณ์จำลองของแกลลอรี่ศิลปะ แล้วให้นักเรียนเลือกภาพเขียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์จำลองนั้น ๆ พร้อมทั้งอภิปรายถึงความเหมาะสม เป็นต้น

แสดงบทที่คิดขึ้น การแสดงบทในที่นี้เป็นการแสดงบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะในสังคม เป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นเฉพาะเหตุการณ์ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อภิปรายเฉพาะหน้า ตัวอย่างเช่น กำหนดให้นักเรียนแสดงบทบาทเป็น ผู้ชื่นชมศิลปะ นักวิจารณ์ศิลปะ ผู้ขายศิลปะ ศิลปิน ครูศิลปะ แล้วกำหนดเหตุการณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องสองคนหรือมากกว่านั้นมาพบกันพร้อมกับผลงานศิลปะ มีการพูดคุยหรืออธิบายตามเหตุการณ์ นั้น ๆ

ศึกษาในพิพิธภัณฑ์ เป็นที่ยอมรับกันว่าผลงานศิลปะตัวจริงในพิพิธภัณฑ์สถานดนตรีในสถานแสดงดนตรี หรือภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ ย่อมเป็นสื่อศิลปะที่ให้ความรู้สึกหรือประสบการณ์สุนทรีย์โดยตรง เด็กพร้อมที่จะซาบซึ้งผ่านการรับรู้หลากหลาย ความรู้สึกสัมผัส การศึกษาในพิพิธภัณฑ์จึงเป็นการแสวงหาประสบการณ์สุนทรีย์โดยตรงที่สำคัญยิ่งทางหนึ่ง

ศึกษาในห้องปฏิบัติการ การศึกษาในห้องปฏิบัติการหรือการสร้างสรรค์ศิลปะ ถือเป็นกิจกรรมสำคัญสำหรับสุนทรีย์ศึกษาหรือการเรียนรู้ศิลปะ เพราะการปฏิบัติคือการซึมซับความรู้ความเข้าใจและความซาบซึ้งไปพร้อมกัน การศึกษาในห้องปฏิบัติการไม่ใช่กำหนดให้เรียนรู้ตามทฤษฎีหรือวิธีการของศิลปินเพียงด้านเดียว แต่ยังต้องกระตุ้นให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสภาพความคิดสร้างสรรค์เฉพาะบุคคลอีกด้วย

โปรแกรมสุนทรีย์ศึกษาซึ่งสร้างโดยเชมเรล ประกอบไปด้วยโปรแกรมหลัก 6 กลุ่มคือ

1. สุนทรีย์ในโลกกายภาพ (Physical World)
2. สุนทรีย์ในปัจจัยศิลปะ (Art elements)
3. สุนทรีย์ในกระบวนการสร้างสรรค์ (Creative process)
4. สุนทรีย์ในศิลปิน (Artist)
5. สุนทรีย์ในวัฒนธรรม (Culture)

6. สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม (Environment)

สุนทรียะในโลกกายภาพ สุนทรียะในโลกกายภาพมุ่งเน้นการเสนอกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งหรือการชื่นชมต่อแสง การเคลื่อนไหว เสียง และบริเวณว่าง

สุนทรียะในปัจจัยศิลปะ ครอบคลุมถึงปัจจัยศิลปะที่จำเป็นในงานศิลปะทั้งหลาย เช่น พื้นผิว ส่วนย่อยและส่วนรวม น้ำหนักสี ความขัดแย้งเชิงนาฏลักษณ์ ลีลา การกำหนดและสิ่งแวดล้อม การสื่อสารไร้คำ รูปทรง ความสัมพันธ์ของรูปทรง รูปร่าง และแบบการเคลื่อนไหว

สุนทรียะในกระบวนการสร้างสรรค์ ครอบคลุมถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น สร้างแบบให้สัมพันธ์กับเสียง สร้างความสัมพันธ์เสียงและการเคลื่อนไหว สร้างสรรค์เสียงและภาพ วิเคราะห์บุคลิกลักษณะ สร้างสรรค์ภาพคำ สร้างสรรค์บุคลิกลักษณะ สร้างรูปกับการเคลื่อนไหว ฯลฯ เป็นการผสมกระบวนการสร้างสรรค์สื่อชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

สุนทรียะในศิลปิน เป็นการศึกษาชีวิตการทำงาน การสร้างสรรค์ และแนวคิดของนักแสดง ศิลปิน นักเขียน นักแต่งเพลง กวี สถาปนิก ผู้สร้างภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อผู้สร้างสรรค์โดยตรง

สุนทรียะในวัฒนธรรม เป็นการเชื่อมโยงเด็กเข้าสู่วัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเด็กควรจะชื่นชมว่าสุนทรียะในทางวัฒนธรรมอยู่ที่ไหน ทำไมจึงชื่นชม ชื่นชมอย่างไร ชื่นชมในสภาพปัจเจก คุณค่า ฯลฯ

สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม เป็นการทัศนศึกษาสิ่งแวดล้อมในจินตนาการ สุนทรียะของบุคคลและบริเวณว่างสาธารณะ สิ่งแวดล้อมรอบตัว สิ่งแวดล้อมในอนาคต สุนทรียะของเทคโนโลยี สุนทรียะของศิลปะในสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กล่าวโดยสรุปว่า โปรแกรมสุนทรียศึกษา ได้พยายามปรับการเรียนรู้อัตลักษณ์ในเชิงปฏิบัติการมาสู่การเรียนรู้แนวใหม่ที่มุ่งเน้นสุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนศิลปศึกษาในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก

5.5 ศิลปศึกษาร่วมสมัย DBAE (Discipline Based Art Education)

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2543: 2 – 6) อธิบายไว้ในหนังสือแนวโน้มศิลปะศึกษาร่วมสมัยไว้ว่า

แนวทางปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาแบบใหม่ที่มีชื่อเรียกกันในภาษาไทยว่า หลักสูตรแบบยึดหลักเกณฑ์แบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐานแบบบูรณาการหรือทับศัพท์ที่ย่อภาษาอังกฤษว่า DBAE (Discipline Based Art Education) ที่เน้นการบูรณาการความรู้สี่ 4 แกน คือ ศิลปะ-วิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ และประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งพัฒนาในประเทศแถบตะวันตก

โดยเริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในราวกลางทศวรรษที่ 1960 และแพร่หลายออกไปสู่ประเทศแถบตะวันตกและตะวันออก เช่น ในประเทศแคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อียิปต์ และประเทศบางประเทศในกลุ่มอาหรับ สวิสเซอร์แลนด์ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งในประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ชัดจากแนวทางการเปลี่ยนหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 2533 แม้ว่าวิถีทางของการบูรณาการจะไม่ตรงกับแนวทางและหลักการของการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษานี้ก็ตาม เนื่องจากแนวโน้มความสนใจของวงการศิลปศึกษาในบริบทต่าง ๆ นี้ สามารถเห็นได้เด่นชัดในวงการการศึกษาของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา การที่หลักสูตรแนวทางนี้มีความหลากหลายในด้านเนื้อหาสาระความรู้ ส่งผลให้เกิดการศึกษาค้นคว้าที่มีมิติที่กว้างขวางหลากหลายไปด้วยหลักสูตร DBAE ถูกกล่าวขวัญถึงในลักษณะของแนวทางหลักสูตรที่กว้างขวางครอบคลุมขอบข่ายหลากหลาย ซึ่งมีคำศัพท์ 4 คำที่ใช้สลับเปลี่ยนกันไปมาในเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ในต่างประเทศ เมื่อกล่าวถึงแนวคิด DBAE ในลักษณะเช่นนี้ คือ บูรณาการ สหวิทยาการ (Interdisciplinary) คตินิยมสรรพสาน (Eclecticism) และบริบทนิยม (Contextualism) ชาร์ล ดอร์น (Dorn, 1981) เป็นผู้ที่จะระบุว่าแนวคิดของ DBAE นั้นเป็นแบบคตินิยมสรรพสานและบริบทนิยม เขาให้คำจำกัดความศัพท์ทั้งสองแตกต่างกันดังนี้ คตินิยมสรรพสาน (Eclecticism) หมายถึง การเลือกเอาความรู้ที่มีคุณค่าทางด้านศิลปะมารวมกันเข้าเป็นระบบการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลป์ คือให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ สาระทางศิลปะเป็นสำคัญ (education in art) ส่วนความเป็นบริบทนิยม (Contextualism) นั่นคือ การให้ศิลปะเป็นสื่อกลางหรือเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเรียนรู้ศาสตร์ด้านอื่น ๆ (education through art) ส่วนคำศัพท์อีกสองคำ คือ การ บูรณาการ (integration) และคำว่า สหวิทยาการ (interdisciplinary) นั้น จะพบว่านักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทั้งศิลปะและศิลปศึกษา เมื่อกล่าวถึงแนวทางหลักสูตรแบบ DBAE ต่างก็ใช้ในความหมายทั้งในแง่ของแนวทางแบบคตินิยมสรรพสาน และแนวทางแบบบริบทนิยมโดยใช้สลับเปลี่ยนกันไปมาได้ทั้งสองความหมาย DBAE กับความเป็นคตินิยมสรรพสาน แนวทางแบบคตินิยมสรรพสาน (Eclecticism) นี้เป็นแนวคิดที่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา มีความเห็นพ้องต้องกันมากที่สุด ในระยะแรก ๆ มีแนวทางในลักษณะมุ่งการให้สาระความรู้ตามหลักเกณฑ์และบทบาทของนักศิลปะอาชีพ 4 สาย คือ ศิลปิน นักวิจารณ์ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ และนักสุนทรียศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้จากแนวคิดของเมนโดโลวิทซ์ ในปี 1963 (Mendolowitz, 1963 cited in Smith, 1987: 4) จากแนวทางหลักสูตรของคลาร์กและซิมเมอร์แมน (Clark & Zimmerman, 1981) ซึ่งนำเสนอโครงร่างหลักสูตรของศิลปศึกษา ในแนวคิดที่ว่าให้หลักสูตรมีสิทธิในการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักเกณฑ์และบทบาทของนักศิลปะทั้ง 4 สาย คือ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะ และนักสุนทรียศาสตร์ แต่ต่อมาแนวคิดค่อย ๆ สลายตัวไป เหลือแต่เพียงการมุ่งให้ศิลปศึกษาเป็นสาขาวิชาที่ให้สาระความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป คือ เป็นวิชาในสาขาสุนทรียศึกษาที่ให้สาระความรู้แก่ผู้เรียน 4 แกน คือ ศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียภาพ และประวัติศาสตร์ศิลป์ แนวคิดนี้จะสะท้อนให้เห็นจากข้อเขียนของ นักวิชาการทุกคน ในวงการศิลปศึกษาที่เห็น

ด้วยกับขบวนการปฏิรูปหลักสูตร DBAE ได้แก่ ซิลเวอร์แมน แชนแมน เฟลด์แมน แมคฟี (Silverman. 1977; Chapman. 1978, 1979; Feldman. 1970; Dorn. 1981; Cited Mcfee. 1977) หรือจากบทความอื่น ๆ เช่น โลวานโน-คาร์ แมคเกรเกอร์ แฮมเลน เฮาส์มัน เกรียร์ คล้ากด์ และเกรียร์ ฯลฯ (Lovano-Kerr. 1985; MacGregor. 1985; Hamblen. 1987; Hausman. 1987; Hausman. 1984; cited Greer. 1984; Clark Day & Greer. 1987) ซึ่งหลักฐานเกี่ยวกับ คตินิยมแบบสรรพสวน ยังได้เห็นจากบทความและวิจัยมากมาย ตัวอย่างเช่น บทความของ นักวิชาการต่อไปนี้ แนนซี โจนส์ และสเตฟา-นา รูนยาน (Jones and Runyan, 1986) เล่าถึง การพัฒนาหลักสูตรศิลปะสำหรับระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลใน เมืองเวอร์จิเนียปีช โดยที่หลักสูตรนั้นพัฒนาตามแนวทาง DBAE ที่ระบุอยู่ในเอกสารของสมาคม ศิลปะศึกษาแห่งชาติ (NAEA) ปี 1976 คือ มีเป้าหมาย 5 ประการที่สะท้อนให้เห็นการบูรณาการ ความรู้ทั้ง 4 แกน คือ

1. การรับรู้และความเฉียบไว (Perception and sensitivity) (วิธีสู่แกนสุนทรีย์ภาพ)
2. ศึกษาเกี่ยวกับศิลปินและผลงานศิลปะ (แกนประวัติศาสตร์ศิลป์)
3. การทำผลงานศิลปะ (แกนศิลปะปฏิบัติ)
4. ศิลปวิจารณ์ (แกนศิลปวิจารณ์)
5. ส่วนประกอบต่าง ๆ และองค์ประกอบของการออกแบบ (พื้นฐานขอบทุกแกน)

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการเรียนการสอนศิลปะในระบบโรงเรียนให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และศิลปะสร้างสรรค์ จะส่งผลให้ศิลปศึกษาพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของผู้เรียนได้มากที่สุด

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดหลัก CISST ของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างวิธีสอนเพื่อสร้างความคิดรวบยอดกับวิธีสอนแบบบรรยายประกอบสื่อ จำนวน 27 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในองค์ประกอบย่อยแต่ละด้านของแนวคิดหลัก CISST ของกลุ่มทดลองในทุกกิจกรรม สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดหลัก CISST ในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทดลอง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดหลัก CISST ในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทดลอง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดหลัก CISST ของกลุ่มควบคุม

ทัศนีย์ เจริญเลิศ (2538: 53) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชาณุวิทยา อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทัศนคติในการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นภาพร เมฆรักษาวณิช (2515: 65-67) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัฐบาล ปีการศึกษา 2514 เขตพระนคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสำรวจนิสัยการเรียนและทัศนคติในการเรียน ผลการศึกษา พบว่านิสัยขยันหมั่นเพียร การใช้เวลา และทัศนคติที่มีต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีนิสัยขยันหมั่นเพียรและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พันธ์ศรี สิทธิชัย (2530: 60-61) ซึ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์เปรียบเทียบและทัศนคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน ด้วยวิธีสอนโดยใช้เพลงประกอบกับวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์และทัศนคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มณฑา ไกรทิพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี โดยใช้กิจกรรมที่ฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามแนวคิดของ เบอร์โนซี แมคคาร์ซี 4 แมท จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี โดยใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี จากวัสดุสัมผัสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 2 – 3) ได้ศึกษาวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ กรณีศึกษา: โรงเรียนปทุมอดมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและกำหนดสมมติฐานความเชื่อเกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ตามแนวคิด ซี ไอ เอส เอส ที (CISST) ซึ่งเชื่อว่าการสร้างสรรคกิจกรรมศิลปะเด็กเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ได้เต็มศักยภาพ ผลการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมดผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคัดสรรเด็ก 12 คน ที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ ตามสมมติฐาน CISST โดยที่เด็กทั้ง 12 คน สามารถสร้างสรรคกิจกรรม 12 กิจกรรมมีคุณภาพดีเยี่ยมระหว่าง 5 – 8 กิจกรรม เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์เหล่านี้ สามารถสร้างสรรคกิจกรรม

ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยที่กิจกรรมเหล่านั้น กระตุ้นทั้งระบบความคิดและการสร้างสรรค์ความงาม สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ตามแนวคิดของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) และศิลปะหลังสมัยใหม่ในปัจจุบัน

ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์ (2529: 63) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์สที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติในการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัจฉรา วงศ์โสธร และคนอื่น ๆ (2525: 95-98) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนรู้และความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เริ่มเรียน โดยศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความถนัดทางการเรียน ทัศนคติ แรงจูงใจและนิสัยในการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวน 97 คน พบว่า ทัศนคติ แรงจูงใจ นิสัยในการเรียน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษตามความสามารถของแต่ละบุคคล

อำพัน ทันสม (2535: 73) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบเหตุผลอารมณ์ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสรวงวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล-อารมณ์ กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติในการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอยโว (Koivo. 1983: 2624-A) ศึกษาความสัมพันธ์ด้านการรับรู้ของนักเรียนในเรื่องนิสัยและทัศนคติในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลปรากฏว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนนิสัยและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

โคเวลล์ และ เอ็นทวิสเทิล (Cowell and Entwistle. 1971: 85-89) ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีวิธีการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไคลแอตต์ ชอว์ และเชอร์วูด (Cliatt, Shaw & Sherwood. 1980 : 1061 – 1064) ได้ศึกษาถึงผลการใช้คำถามอเนกนัย กับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยอนุบาล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 37 คน เป็นชาย 18 คน เป็นหญิง 19 คน กลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกเป็นเวลา 18 สัปดาห์ จากครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนจากครูที่สอน

ตามปกติ ผลการทดลองภาพว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญจากการวัดโดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นคำพูด ส่วนการวัดความคิดสร้างสรรค์แบบที่เป็นรูปภาพ พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กอนุบาลที่ฝึกการคิดแบบอเนกนัย จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

ต่อมาอีกในปี 1986 ไคลแอต และชอร์ (Cliatt & Shaw. 1986 : 86 – 88) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการฝึกครูเพื่อสนับสนุนให้เด็กเล็กเกิดความสามารถในการคิดอเนกนัยได้ โดยครูที่ทำการสอนเด็กจะต้องได้รับการฝึกจากผู้เชี่ยวชาญก่อนกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย เป็นเด็กอนุบาลซึ่งถูกแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ครูจะต้องวางแผนทำการสอนเด็กเป็นเวลา 3 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ และครูต้องพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการฝึกเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการสอนเด็ก เด็กในกลุ่มทดลองมีครูผู้สอนจำนวน 19 คน และกลุ่มควบคุมมีจำนวนครูผู้สอนจำนวน 18 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ในการสอน ผลการศึกษาพบว่าเด็กในกลุ่มทดลองถูกถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดอเนกนัยมากกว่า 250 คำถาม เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมซึ่งมีเพียง 25 คำถาม สรุปได้ว่า รูปแบบที่ประกอบด้วยการพัฒนาความรู้ โอกาสในการประยุกต์ความรู้มาใช้ และการประเมินผลของงานที่ทำให้มีผลไปเพิ่มจำนวนของคำถามที่ส่งเสริมการคิดอเนกนัยได้

แจ๊คสัน และลาฮาเดอร์น (Jackson and Lahaderne. 1967: 15-18) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 192 คน เป็นชาย 148 คน เป็นหญิง 144 คน มีเชาวน์ปัญญาโดยเฉลี่ย 103.9 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพอใจในครูน้อยที่สุด และความพอใจของนักเรียนที่มีต่อประสบการณ์ในโรงเรียน หรือทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน และครูผู้สอนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ธอร์นเบอร์ก (Thornburg. 1985: 181-185) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินผลทัศนคติของนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน พบว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนจำนวน 509 คน เป็นผู้ที่มีความทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน แต่อีก 20 เปอร์เซ็นต์ แสดงทัศนคติที่ไม่ดีอย่างรุนแรง ซึ่งแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น กล่าวว่หลักสูตรในการเรียนไม่มีประโยชน์ เบื่อการเรียน ครูที่สอนเน้นเรื่องคะแนนมากเกินไป ครูมีความลำเอียง กฏระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนเข้มงวดเกินไป

เบลดโซ (Bledsoe. 1971: 121-122) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนโดยวิธีสังเกตครูที่สอนในชั้นเรียน และให้คะแนนการสังเกตกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 4,308 ตัวอย่างแยกเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อครูต่างกัน กลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนสูงมีทัศนคติที่ดีกว่ากลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 55 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการทดลองดังนี้

- 2.1 แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST
- 2.2 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการสอนแบบ CISST

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แผนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1.1 การศึกษาขอบข่ายเนื้อหาของกิจกรรมและลำดับเนื้อหากิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิด CISST โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

C คือ Creativity “ความคิดสร้างสรรค์”

I คือ Imagination “จินตนาการ”

S คือ Sensibility “ความรู้สึกสัมผัส”

S คือ Systematization “การจัดระบบ”

T คือ Transformation “การพัฒนารูปทรง”

3.1.2 เลือกเนื้อหาสำหรับสร้างแผนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิด CISST โดยพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาตามกรอบแนวคิด 12 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1	การเขียนภาพตามจินตนาการ: เมืองใหม่ในฝัน
กิจกรรมที่ 2	การเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ
กิจกรรมที่ 3	การเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing): หน้าเธอหน้าฉัน
กิจกรรมที่ 4	การออกแบบสองมิติ : เส้นสีรูปทรง
กิจกรรมที่ 5	การเขียนภาพจากเสียงเพลง : เพลง We will Rock You
กิจกรรมที่ 6	การเขียนภาพจากกลิ่น : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน
กิจกรรมที่ 7	การเขียนภาพจากรส : รสชาติवादเป็นสี
กิจกรรมที่ 8	การสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า
กิจกรรมที่ 9	การปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร
กิจกรรมที่ 10	การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย
กิจกรรมที่ 11	การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน
กิจกรรมที่ 12	การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุ

3.1.3 การดำเนินการสร้างแผนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิด CISST ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียน การสอน คำอธิบายกิจกรรม เวลาปฏิบัติ กิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ ประเมินผลกิจกรรม

3.1.4 นำแผนการสอนที่เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอน กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิด CISST ตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการสอน จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

(1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลอ ทินานนท์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(2) รองศาสตราจารย์ลลิตพรพรณ ทองงาม

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระทัศนศิลป์)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

(3) อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.1.5 นำแผนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิด CISST ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้ภาษา: วัสดุอุปกรณ์ เวลาปฏิบัติกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม

3.1.6 การแสดงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำเอาแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนนเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ประเด็นการตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมสร้างสรรค์แนวคิด CISST ดังนี้

ความเหมาะสมของแผนการสอนตามแนวคิด CISST

ความเหมาะสมของเนื้อหาและลักษณะกิจกรรม

ความเหมาะสมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์

ความเหมาะสมของการประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

4. แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบทดสอบวัดทัศนคติตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2536: 98)

4.2 สร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และข้อคำถามจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

(1) รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(3) ดร.สุภาพร ณะชานันท์ อาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.3 นำแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST จำนวน 50 ข้อ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ตั้งแต่ .23 - .66

4.4 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 4.3 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของคอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดทัศนคติการสอนแบบ CISST

ก. ด้านความรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าเป็นจริงตามความคิดเห็นของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการเพียงข้อละเครื่องหมายเดียวเท่านั้น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนบ้างและบางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดของนักเรียน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติด้านความรู้

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
0.	นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาศิลปะ					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน

ข. ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติด้านความรู้สึก

ข้อ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0.	เมื่อได้เรียนวิชาศิลปะกับครูนักเรียน จะมีความรู้สึกสนุกสนาน					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	5	คะแนน

ค. ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง	ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนในด้านการเรียนศิลปะโดยมีเกณฑ์ดังนี้	
เป็นประจำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนทุกครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมาก แต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้าง และบางครั้งก็ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียน
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้งจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
0.	นักเรียนตั้งใจฟังเวลาครูสอนวิชาศิลปะ					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการให้การสอนแบบ CISST

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	5	คะแนน
บ่อยครั้ง	4	คะแนน
บางครั้ง	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	1	คะแนน
บ่อยครั้ง	2	คะแนน
บางครั้ง	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	4	คะแนน
ไม่เคยเลย	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบ่งตามแนวของเบสท์ (Best, 179-187)

ด้านความรู้	ด้านความรู้สึก	ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีทัศนคติในระดับไม่ดีย่างยิ่ง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีทัศนคติในระดับไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีทัศนคติในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีทัศนคติในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีทัศนคติในระดับดีมาก

5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ซึ่งสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 55 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง สอนกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดการสอนแบบ CISST มีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนและเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นที่ 2 กำหนดกิจกรรมเรื่อง ให้นักเรียนปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 อธิบายลักษณะของกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

เช่น กระดาษ สี พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ประเมินผลการสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียนจากความรู้สึกรับรู้ของผู้เรียน

5.3 ระยะเวลาในการทดลองใช้เวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละประมาณ 50 นาที

ตาราง 1 แสดงการกำหนดการสอน

สัปดาห์	วัน	กิจกรรม	เวลา 12.10 – 13.00 น.
1	จันทร์	1	การเขียนภาพตามจินตนาการ: เมืองใหม่ในฝัน
	อังคาร	2	การเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ
	พุธ	3	การเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing): หน้าเธอหน้าฉัน
	พฤหัสบดี	4	การออกแบบสองมิติ : เส้นสีรูปทรง
2	จันทร์	5	การเขียนภาพจากเสียงเพลง : เพลง We will Rock You
	อังคาร	6	การเขียนภาพจากกลิ่น : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน
	พุธ	7	การเขียนภาพจากรส : รสชาติवादเป็นสี
	พฤหัสบดี	8	การสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า
3	จันทร์	9	การปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร
	อังคาร	10	การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย
	พุธ	11	การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน
	พฤหัสบดี	12	การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุ

5.4 เมื่อทดลองครบ 3 สัปดาห์ ทำแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST

5.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST มาวิเคราะห์ค่าสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

S แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทนจำนวนข้อมูล

$(\sum X)^2$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum X^2$ แทนผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

3. สถิติใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle, Wiersma and Jurs, 1988: 342)

$$r_{xy} = \sqrt{\frac{N\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

4. ทดสอบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ (Kinkle, Wiersma and Jurs. 1988: 342)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}}$$

t แทน ค่าการแจกแจงแบบที

r แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

N แทนจำนวนข้อมูลหรือจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติโดยวิธีหาสหสัมพันธ์แอลฟา (α -Coefficient)

คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[-1 \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของข้อมูลและการแปรผล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบ CISST
- ตอนที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 3 การศึกษาระดับทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบ CISST

กิจกรรมที่ 1 การเขียนภาพตามจินตนาการ : เมืองใหม่ในฝัน เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม เป็นการวาดภาพจากจินตนาการ เมืองใหม่ในฝัน ระบายด้วยสีชอล์คโดยเน้นจินตนาการสร้างสรรค์จากความคิดของนักเรียนที่เกี่ยวกับเมืองใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นเมืองในอนาคตที่มีสังคมความเป็นอยู่ทันสมัย มีระบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีก้าวหน้าหรือจะเป็นสังคมเมืองที่อาศัยอยู่

บนดวงดาวอื่น มีทุกอย่างที่บนโลกมนุษย์ยังไม่มี นักเรียนวาดภาพในห้องเรียน โดยไม่ต้องวาดจากสถานที่จริง

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 1 การเขียนภาพตามจินตนาการ : เมืองใหม่ในฝัน

ภาพประกอบ 3 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
กิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน

ภาพประกอบ 4 พฤติกรรมที่นักเรียนนั่งล้อมวง
ปฏิบัติกิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนหญิงจะมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมได้ดี จะมีความตั้งใจในการทำงานมาก โดยนักเรียนหญิงจะมีความตั้งใจในการทำงานมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนหญิงมักจะซักถามข้อสงสัยจากการทำงานมากกว่านักเรียนชาย ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เช่น ล้อมวงทำกิจกรรม ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรมนักเรียนจะมีการพูดคุยกัน หยอกล้อกัน วิเคราะห์ผลงานซึ่งกันและกันอย่างสนุกสนานพร้อมกับพยายามวาดภาพเมืองใหม่ในฝันของตนให้เป็นงานที่จินตนาการจริง ๆ ให้เป็นสภาพบ้านเมืองในอนาคตในความฝัน และจินตนาการที่แตกต่างจากปัจจุบัน แต่ก็มีนักเรียนชายบางคนเดินไปเดินมาไม่อยากจะทำเมื่อเห็นเพื่อนทำและผู้วิจัยเตือนก็ทำและทำจนเสร็จเหมือนนักเรียนคนอื่น

จากความคิดเห็นของ เด็กหญิงชนกนันท์ วรสุชา นักเรียนกล่าวว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกมากที่ได้ทำกิจกรรมนี้ กิจกรรมนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้ฝึกสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมวาดรูปที่สุดเพราะว่าหัวข้อที่กำหนดไว้น่าสนใจ เปิดกว้าง อุปกรณ์พร้อมรวมถึงการที่มีหัวข้อหลากหลายฝึกให้ข้าพเจ้ารู้จักการใช้จินตนาการอย่างสร้างสรรค์” เด็กชาย ชวัลรัฐ จันทบุบผา ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกดี สนุกสนานที่ได้มีอาจารย์มาสอนทำงานศิลปะ จะได้ฝึกฝนให้ผมได้มีจินตนาการมากขึ้น มีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น แทนที่จะดูคนอื่นเป็นแบบ และสนุกสนานเพราะได้วาดรูปกับเพื่อน ๆ” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนผู้วิจัยพบว่านักเรียนชอบกิจกรรมการเขียนภาพตามจินตนาการ เพราะกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนเกิดจินตนาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิด

ความคิดเป็นของตนเอง และมีความสุขเพราะได้วาดรูปกับเพื่อน ๆ ได้ชื่นชมผลงานซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนสนุกและต้องการทำกิจกรรม CISST อีก

นอกจากนี้ ผลของการปฏิบัติกิจกรรมเมืองใหม่ในฝันของนักเรียน ผู้วิจัยยังได้พบว่านักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก เช่น การแสดงความคิดเห็น ได้ตอบในระหว่างอธิบายกิจกรรมและมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมนี้ ซึ่งเป็นการแสดงออกจากความคิดเพื่อฝัน ไม่มีขอบเขตจำกัดการจินตนาการของนักเรียนสังเกตได้จากการปฏิบัติกิจกรรมบางคนมีการร้องเพลงเบา ๆ ไปด้วย

ผลของการปฏิบัติกิจกรรม ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานที่มีความโดดเด่นของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ในด้านจินตนาการจำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 เมืองใหม่ในฝัน

ภาพประกอบ 5 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 5 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายวงศ วงศ์วานรุ่งเรือง ได้แสดงออกถึงการจินตนาการที่มีเนื้อหาเหนือความเป็นจริงบนพื้นฐานของความจริงป็นอยู่ ซึ่งนักเรียนเคยมีประสบการณ์มาแล้วในอดีต ลักษณะรูปร่างต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และเคยพบเห็นอยู่เสมอ นอกจากจะจินตนาการแล้วยังได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านเทคโนโลยีผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ของมวลมนุษยที่อยู่อาศัยในเมืองนั้น ประกอบกับการจัดภาพที่ดูแล้วมีความสมดุล ตลอดจนการถ่ายทอดปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปร่างต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับเรื่องราว ซึ่งเจ้าของผลงานได้กล่าวว่า รู้สึกดีใจที่ได้ทำกิจกรรมนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่อยากใช้จินตนาการอย่างอิสระและสร้างสรรค์ได้อย่างเสรีภาพ เพื่อให้ผู้ชมผลงานรับรู้สิ่งที่สร้างขึ้นนั้น ผู้สร้างผลงานคิดอะไรอยู่

ภาพประกอบ 6 ภาพผลงานภาพที่อยู่ในเกณฑ์ดี

จากภาพประกอบ 6 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี ของเด็กชายรติศ รุธิรพงษ์ เป็นภาพที่ได้แสดงออกด้านจินตนาการที่มีประสบการณ์เคยพบเห็นและเกิดความประทับใจในสิ่งนั้น แล้วนำมาวาดผสมผสานกับธรรมชาติ ตลอดจนการจัดภาพมีความสมดุลเหมาะสม แม้ว่าการใช้สียังขาดความสดใสไปบ้าง

ภาพประกอบ 7 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 7 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ของเด็กหญิงณกมล แจ่มกุลกุลชัย เป็นภาพที่ได้แสดงออกด้านจินตนาการจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาก่อน และนำมาปรับเปลี่ยนรูปร่าง โครงสร้าง การใช้สีระบายได้อย่างสดใส มีความสนุกสนานตามแบบลักษณะของนักเรียนหญิงที่มีความเรียบร้อย

กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพประสบการณ์ตรง: ความทรงจำ เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การวาดภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนวาดภาพสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว หรือจากภาพความทรงจำที่นักเรียนประทับใจ สถานที่ท่องเที่ยว ทะเล น้ำตก ภูเขา อาคารสิ่งปลูกสร้าง เป็นสื่อลดใจให้นักเรียนแสดงออกทางด้านศิลปะความรู้สึกสัมผัสของแต่ละคนมาเป็นภาพวาด

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 2 การวาดภาพจากประสบการณ์ตรง: ความทรงจำ

ภาพประกอบ 8 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมความทรงจำ

ภาพประกอบ 9 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมความทรงจำ

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมความทรงจำ ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีสมาธิ และมีความสนใจ ตั้งใจ ในการทำกิจกรรมอย่างมาก โดยเฉพาะในขั้นของการนำเข้าสู่บทเรียนเมื่อ ผู้วิจัยนำภาพตัวอย่างมาให้ให้นักเรียนดู นักเรียนจะสนใจและซักถามว่า “ภาพนี้ผู้หญิงหรือผู้ชายเป็นคน วาด” บางคนก็ถามว่า “คนวาดอยู่ ป. อะไรครับ” บางคนก็ถามว่า “ทำอย่างไรจึงจะวาดภาพได้สวย ค่ะ” เมื่อผู้วิจัยตอบข้อซักถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนก็กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติกิจกรรมโดยรีบมาหยิบ สีแล้วชวนกันไปนั่งทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนมากนักเรียนหญิงจะนั่งทำงานกับนักเรียนหญิง และนักเรียน ชายจะนั่งทำงานกับนักเรียนชาย แต่ก็มีนักเรียนบางคนนั่งทำงานคนเดียวไม่ชอบนั่งเป็นกลุ่ม และ จากการสังเกตพบว่านักเรียนจะวาดภาพสถานที่ที่เกี่ยวที่ประทับใจเป็นส่วนมากซึ่งบางคนเป็นความ ประทับใจมานานแล้ว เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วแต่ยังประทับใจอยู่ ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรม นักเรียนก็จะพูดจาหยอกล้อกันคุยกันสนุกสนาน และมีสมาธิจดจ่อกับผลงานของตนดีมาก นักเรียน ชายจะทำงานเสร็จก่อนนักเรียนหญิงเพราะจะตัดสินใจได้แน่นอนกว่า ส่วนนักเรียนหญิงจะทำงาน ด้วยความประณีตและจะค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ อย่างมีความสุข

จากความคิดเห็น ของ เด็กหญิงณกมล แจ่มกุลกุลชัย นักเรียนกล่าวว่า “ข้าพเจ้าชอบ กิจกรรมนี้ รู้สึกสนุกดี ได้ทำงานศิลปะกับเพื่อนๆ และเป็นงานในรูปแบบที่บางคนไม่เคยทำ ข้าพเจ้า ชอบงานศิลปะอยู่แล้ว งานส่วนใหญ่จะเป็นวาดรูป ที่ข้าพเจ้าประทับใจที่สุดคือ การฟังเพลงและวาด รูป งานวาดรูปมีหลายแบบที่ได้ทำคือ วาดรูปเมืองในอนาคต สถานที่ที่ไปเที่ยวพหยา งานที่อาจารย์ให้ ทำส่วนมากจะไม่ได้ลองทำในรูปแบบนี้ แต่ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมนี้และอยากให้มีบ่อยๆ” และ เด็กหญิงณัฐริญา ฉัตรสุภกุล กล่าวว่า “การวาดรูปทำให้เกิดจินตนาการ ความคิด” จากความคิดเห็น ของนักเรียนที่กล่าวมาข้างต้น นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการวาดภาพประสบการณ์ตรง: ความ

ทรงจำ เพราะกิจกรรมที่มีหลากหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และในขณะเดียวกันก็ได้ความรู้เพื่อทำให้งานศิลปะของตนเองดีขึ้น

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในกิจกรรมนี้ ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะทำ เพราะว่า สิ่งที่นักเรียนจะวาดเป็นความทรงจำที่นักเรียนประทับใจและเป็นประสบการณ์ที่ได้พบมา และต้องการที่จะได้แสดงออกมาเป็นภาพนอกเหนือจากการบอกเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง บางคนมีความทรงจำกับภูมิทัศน์ต่างประเทศ บางคนก็ในประเทศที่ตนเองได้ไปเก็บเกี่ยวความสุขความประทับใจ

หลังจากผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมความทรงจำเสร็จแล้วนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีสมาธิ และตั้งใจวาดมากโดยเฉพาะ นักเรียนหญิงต่างคนต่างมีความตั้งใจสูง แทบจะไม่ค่อยมีเสียงพูดคุยกันในช่วงวาดภาพ ส่วนนักเรียนชายมีการพูดคุยและวิจารณ์ภาพของเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน ภาพผลงานของนักเรียนจึงแสดงออกมาให้เห็นเด่นชัดในเรื่องของเส้นที่วาดและการใช้สีอย่างมั่นใจ ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนหญิง การใช้สีกลมกลืนกับเรื่องราว เรียบง่ายเป็นส่วนใหญ่

ผลงานการปฏิบัติกิจกรรมความทรงจำ ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพผลงานของนักเรียนที่มีความโดดเด่นจากประสบการณ์ตรง และถ่ายทอดออกมาได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบการปฏิบัติกิจกรรมที่ 2 ความทรงจำ

ภาพประกอบ 10 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 10 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กหญิงธัญรัตน์ วิวัฒน์เดชา เป็นภาพเกิดจากประสบการณ์ตรงของนักเรียนที่ได้ไปสัมผัสมา และเกิดความประทับใจ และนำมาวาดภาพแสดงออกให้เห็นถึงความสนุกสนานของเนื้อเรื่อง การจัดระบบภาพ มีความลงตัว สิ่งไหนควรวาดก่อนและหลัง มีระยะใกล้ไกล และจุดเด่นของภาพชัดเจน ความสมดุลทำได้อย่างเหมาะสมตลอดจนการใช้สีก็ทำได้สวยงาม

ภาพประกอบ 11 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี

จากภาพประกอบ 11 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กหญิงณกมล แจ่มกุลกุลชัย เป็นภาพที่แสดงออกถึงประสบการณ์ที่ได้ไปท่องเที่ยวอย่างสนุกสนาน การจัดวางภาพมีความสมดุล ดูแล้วมีความเหมาะสม การระบายสีแสดงออกถึงความสนุกสนาน มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระเสรีภาพ แม้ว่าการใช้สีจะไม่เต็มพื้นที่ของกระดาษวาดเขียน

ภาพประกอบ 12 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 12 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กชายณภัส ชัยลภากุล เป็นภาพที่แสดงออกถึงประสบการณ์ตรงที่ได้สัมผัสมา การจัดภาพมีระยะใกล้ ไกล มีความสมดุล การถ่ายโอนประสบการณ์ เนื้อเรื่องมีน้อยไป การใช้สี แสดงออกถึงความสนุกสนานดี แต่ไม่เต็มพื้นที่ของกระดาษวาดเขียน

กิจกรรมที่ 3 การเขียนภาพสัมผัส: หน้าเธอหน้าฉัน เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การวาดภาพสัมผัสเป็นกิจกรรมการเขียนภาพด้วยดินสอสี เป็นภาพเส้นโดยให้วาดภาพหน้าคน โดยให้นักเรียนเอากะดาษวาดเขียนใส่ลงไว้ใต้โต๊ะเรียน มือจับสี่ซอลค์ เตรียมวาดเพื่อไม่ให้มองเห็นภาพขณะวาด จนกว่าครูสั่งให้นักเรียนลงมือวาดได้นักเรียนก็วาดไปตามที่สายตาสัมผัสบนใบหน้าของหุ่นคนจริง วาดซ้ำ ๆ จนเสร็จแล้วจึงจะดูภาพได้

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 3 การเขียนภาพสัมผัส: หน้าเธอหน้าฉัน

ภาพประกอบ 13 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน

ภาพประกอบ 14 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตื่นเต้นที่จะได้ทำกิจกรรมนี้มากเพราะนักเรียนไม่เคยทำกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อนจะมีเสียงหัวเราะตลอดเวลาของการทำกิจกรรม เพราะนักเรียนรู้สึกสนุกและตื่นเต้น นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะว่าหุ่นคนที่ใช้ประกอบการวาดเป็นอาจารย์ประจำชั้นของนักเรียนเอง นักเรียนจึงรู้สึกตื่นเต้นที่จะวาดออกมาเป็นอย่างไร โดยนักเรียนบางคนจะพูดว่า “อาจารย์อย่าโกรธนะคะ ถ้าวาดออกมาไม่สวย” นักเรียนบางคนก็พูดว่า “อาจารย์ครับผมพยายามมากที่สุดแล้วครับ” และขณะปฏิบัติกิจกรรมจะมีนักเรียนบางคนพยายามจะมองมือ ซึ่งผู้วิจัยก็จะบอกว่า “ไม่ต้องมองมือครับวาดจากที่เห็นครับ” เมื่อนักเรียนวาดภาพเสร็จ นักเรียนยิ่งหัวเราะสนุกสนานเพราะนักเรียนลากเส้นโดยไม่ยกมือ และลากเส้นโดยไม่ได้มองภาพออกมาจึงแปลกตาสำหรับนักเรียน บางคนก็บอกว่าภาพของตนสวยมาก นักเรียนแลกเปลี่ยนผลงานกันและกันอย่างสนุกสนาน นักเรียนส่วนมากจะพูดว่ากิจกรรมนี้สนุกดีอยากทำอีก

จากความคิดเห็นของ เด็กชายตรีช บัวทอง นักเรียนกล่าวว่า “ผมชอบกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉันมากครับ เป็นกิจกรรมที่ตื่นเต้นดีครับ มันลุ้นมากครับ ผมอยากจะรู้ว่าภาพจะออกมาเป็นอย่างไรครับ จะเหมือนอาจารย์ไหมครับ ผมอยากทำอีกครับ” เช่นเดียวกับ เด็กชายเบญจบรรพต โพธิ์เกตุ นักเรียน

กล่าวว่า “ผมว่าผมวาดภาพอาจารย์นะครับ แต่ทำไมออกมาเป็นภาพนี้ก็ไม่รู้ ขอวาดใหม่ได้ไหมครับ” ในขณะเดียวกัน นักเรียนหญิงหลายคนก็บอกว่า “อาจารย์ของหนูสวยมากเลยคะ หนูวาดอาจารย์ได้สวยมากคะ” จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่ากิจกรรมหน้าเธอหน้าฉันเป็นกิจกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติมาก่อน นักเรียนรู้สึกสนุก และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทายความสามารถของนักเรียนอย่างมาก

เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้สอบถามนักเรียนในชั้นเรียนและได้คำตอบว่ายังไม่เคยได้ปฏิบัติกิจกรรมเช่นนี้เลย จึงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจว่า การอธิบายกิจกรรมนี้ตอนแรกนักเรียนมีความตั้งใจฟัง และคิดว่าผู้วิจัยจะให้ให้นักเรียนทำอะไร บางคนก็รู้สึกสับสนเล็กน้อย พอผู้วิจัยให้นักเรียนเตรียมตัววาด นักเรียนยังมีความตื่นเต้นมากขึ้นจนผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ชัดว่านักเรียนมีความกังวลว่าจะวาดได้เหมือนและสวยหรือเปล่า จนผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมนี้โดยเน้นเป็นกิจกรรมที่แสดงความรู้สึกสัมผัสด้านการมองเห็นและความสัมพันธ์กันระหว่างมือกับสายตาโดยวาดหน้าคนและนักเรียนเริ่มวาดด้านซ้ายหรือขวาของหุ่นลากเส้นซ้ำจนเสร็จ

พอผู้วิจัยให้นักเรียนเริ่มวาดนักเรียนมีความตั้งใจ และเจียบทุกคนจึงมาที่หุ่น และวาดซ้ำๆ จนเสร็จหมดทุกคนจึงให้ทุกคนนำภาพที่ทุกคนวาดออกมาดู ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นักเรียนมีสีหน้าตกตะลึง และแปลกใจ ทุกคนต่างก็หัวเราะขบขันภาพวาดของตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนภาพวาดให้เพื่อนร่วมห้องดูและวิจารณ์ภาพอย่างสนุกสนาน

ผลของการปฏิบัติกิจกรรมหน้าเธอหน้าฉัน ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพที่มีความคิดโดดเด่นในการลากเส้น ตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยในด้านความรู้สึกสัมผัสด้านการมองเห็น จำนวน 3 ภาพดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 3 หน้าเธอหน้าฉัน

ภาพประกอบ 15 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 15 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กหญิงจริยา เชียงกา เป็นภาพที่ได้แสดงออกถึงมือ และสายตาที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในขณะวาด เส้นที่ปรากฏบนกระดาษมีลักษณะเป็นเส้นด้ายที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวช้า ๆ พร้อมกับเก็บความละเอียดของวัตถุที่วาดได้มากที่สุด จึงเห็นได้ว่าภาพที่ปรากฏแสดงความนุ่มนวลตามความเคลื่อนไหวของมือและสายตาที่สัมพันธ์กันของนักเรียน

ภาพประกอบ 16 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี

จากภาพประกอบ 16 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชาย ไซติพัฒน์ เล้าพูนพิทยะ เป็นภาพที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสายตาและมือที่มีการเคลื่อนไหว แต่การเก็บรายละเอียดน้อยไป จึงทำให้ภาพที่ปรากฏขาดความละเอียดไปบ้าง และการเคลื่อนไหวของเส้นยังขาดความนุ่มนวล

ภาพประกอบ 17 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 17 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กหญิง อัจจิมา วิทยาลัยอาชีวศึกษา เป็นภาพที่แสดงถึงการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างสายตากับมือที่มีความเคลื่อนไหวช้า ๆ แต่ยังคงขาดความละเอียดและความนุ่มนวลของเส้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนส่วนใหญ่ของห้องเรียน ภาพนี้จึงอยู่ในเกณฑ์พอใช้

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ: เส้นสีรูปร่าง เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การออกแบบสองมิติเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนออกแบบบนพื้นระนาบการวาดภาพโดยใช้รูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และรูปทรงอิสระนำมาจัดรวมกัน และระบายสีให้สวยงาม

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ: เส้นสีรูปร่าง

ภาพประกอบ 18 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเส้นสีรูปร่าง

ภาพประกอบ 19 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเส้นสีรูปร่าง

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการออกแบบสองมิติ: เส้นสีรูปร่าง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมนี้มาก โดยสังเกตจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการสนทนาเรื่องรูปทรงเรขาคณิตที่นักเรียนรู้จัก นักเรียนก็จะยกมือตอบหลายคน จากนั้นเมื่อนักเรียนได้เห็นตัวอย่างภาพเส้นสีรูปร่าง นักเรียนยังแสดงความสนใจต่อตัวอย่างภาพนั้นมาก นักเรียนถามว่าใครเป็นคนวาด วาดได้สวยงาม นักเรียนสามารถใช้รูปทรงเรขาคณิตทุกรูปอยู่ในผลงานของตนเองได้หรือไม่ เมื่อนักเรียนซักถามจนเข้าใจนักเรียนจึงแยกย้ายกันไปทำงานของตนเองด้วยความกระตือรือร้น ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมักจะทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้อุปกรณ์ร่วมกัน และชอบนั่งทำที่พื้นห้องเรียน นักเรียนชายบางคนถึงกับนอนราบกับพื้นซึ่งผู้วิจัยพบว่า การอนุญาตให้นักเรียนได้ผ่อนคลายอิริยาบถโดยไม่ต้องนั่งทำที่โต๊ะเรียนของนักเรียนและนั่งทำงานกับเพื่อนที่ตนเองชอบเป็นกลุ่มนักเรียนจะตั้งใจทำงานและทำงานอย่างมีความสุขซึ่งพฤติกรรมนี้พบได้ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียน

ชาย จะมีนักเรียนเพียง 2-3 คน เท่านั้นที่ชอบทำงานคนเดียวและนั่งทำงานที่โต๊ะเรียนซึ่งมักจะทำคนเดียวทุกกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถาม นักเรียนบอกว่าชอบนั่งทำงานคนเดียวออกแบบหรือวาดให้เสร็จก่อนแล้วค่อยไปรวมกลุ่มกับเพื่อน มิฉะนั้นจะทำเสร็จช้าหรือทำไม่เสร็จ เพราะรู้ว่าตนเองจะไม่มีสมาธิ

จากความคิดเห็นของ เด็กชายอิทธิพันธ์ อะดุงเดชจุณญ ที่มีต่อกิจกรรมเส้นสีรูปร่าง นักเรียนกล่าวว่า “รู้สึกว่าการกิจกรรม CISST ทำให้อยากเรียนวิชาศิลปะมากขึ้นเพราะเป็นการวาดรูปที่สนุกสนาน ไม่เหมือนวิชาศิลปะทั่วไป ทำให้เกิดจินตนาการในการวาดมากขึ้น รู้จักการประดิษฐ์ มีความคิดสร้างสรรค์ และอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การวาดโดยใช้รูปทรงเรขาคณิต 2 มิติ ผมอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกกับน้อง ๆ รุ่นอื่น ๆ ต่อไปด้วยครับ” และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เด็กชายโชติพัฒน์ เล้าพูนพิทยะ ที่กล่าวว่า “ความรู้สึกละเอียดของผมคือแต่ก่อนผมไม่ค่อยชอบศิลปะ แต่ตอนนี้ผมเริ่มชอบศิลปะแล้ว เพราะศิลปะทำให้ผมรู้จักการจินตนาการ รู้จักการนำรูปทรงเรขาคณิตมาวาดเป็นภาพที่ทำให้ผมภูมิใจในผลงานของตนเองมากครับ” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนจะเห็นได้ว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม CISST และต่อการเรียนศิลปะ เพราะทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมจากไม่ชอบศิลปะมาเป็นชอบศิลปะ นอกจากนั้นรูปทรงเรขาคณิตเป็นเรื่องใกล้ตัวเพียงนักเรียนมีความรู้และนำมาจัดวางใหม่ก็จะได้ผลงานที่เป็นที่ภาคภูมิใจของนักเรียนได้

กิจกรรมนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า นักเรียนมีความสับสนบ้าง และบางคนแสดงออกทางด้านใบหน้าที่บ่งบอกถึงความไม่เข้าใจ และมีท่าทีเบื่อกิจกรรมนี้ เมื่อบอกชื่อกิจกรรมหลังจากผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมการออกแบบสองมิติ และคำว่าภาพสองมิติมีลักษณะเป็นเช่นไร โดยนำรูปร่างเรขาคณิตต่าง ๆ ซึ่งมีขนาดเท่ากันและต่างกันมาประกอบกันและระบายสี จึงทำให้นักเรียนเข้าใจ และมีความรู้สึกละเอียดอยากวาดภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเมื่อได้อธิบายกิจกรรมจบลง พฤติกรรมเมื่ออยู่ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนหญิงจะปฏิบัติอย่างเรียบง่าย ไม่มีความกระตือรือร้นมากนัก ซึ่งมีความแตกต่างจากนักเรียนชายมีความกระตือรือร้นมากกว่า จะเห็นได้จากภาพลายเส้น สี และรูปร่างที่แสดงออกอย่างมั่นใจ

ผลงานภาพการปฏิบัติกิจกรรม การออกแบบสองมิติ เส้นสีรูปร่าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพผลงานของนักเรียน ที่มีความโดดเด่นของรูปร่างและการระบายสี ตามวัตถุประสงค์ของวิจัยจำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 4 เส้นสีรูปร่าง

ภาพประกอบ 20 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 20 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายธนภัฏป์ วงศ์วราวิภัทร์ เป็นภาพที่นักเรียนนำรูปร่างเรขาคณิตแต่ละชนิด เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ฯลฯ นำมาประกอบกัน แล้วจัดวางทับซ้อนกัน ใช้จินตนาการในระหว่างจัดรูปร่างให้มีความหมายเป็นเรื่องใหม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลงานที่แตกต่างจากคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด การเรียงลำดับก่อนหลังของการจัดระบบภาพและการใช้สีก็ทำได้เหมาะสม

ภาพประกอบ 21 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี

จากภาพประกอบ 21 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายวงกต วงศ์วานรุ่งเรือง เป็นภาพที่นักเรียนนำรูปร่างเรขาคณิตมาจัดวางประกอบกันให้เป็นรูปร่างใหม่ เนื้อเรื่องเกิดขึ้นมาใหม่แต่ไม่ทับซ้อนกันของรูปร่างเรขาคณิต มีระยะใกล้ไกล มีความสมดุลของภาพ ซึ่งก็เป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่มีความแตกต่างจากคนอื่น นักเรียนใช้สีอย่างสดใสและกลมกลืนกับเรื่องราวเป็นภาพที่แสดงถึงความสนุกสนาน

ภาพประกอบ 22 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 22 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กชายอิทธินันท์ อะดุงเดชจรรยา เป็นภาพผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่นำรูปร่างเรขาคณิตจัดวางให้รูปร่างใหม่ โดยใช้จินตนาการในระหว่างประกอบให้เป็นเรื่องราวและเนื้อหาใหม่ แม้ว่ารูปร่างจะมีความละเอียดน้อยไป แต่การใช้สีก็ดูมีความสดใสและมีความสมดุลของภาพ ซึ่งมองดูแล้วสบายตา

กิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง: เพลง We will rock you เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การวาดภาพจากเพลงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมุ่งเน้นความรู้สึกสัมผัสจากการฟังไปสู่ภาพที่มองเห็นได้ โดยให้นักเรียนได้ฟังเพลงที่มีความไพเราะ สนุกสนาน แล้วให้นักเรียนวาดเป็นภาพและระบายสีเพื่อสะท้อนท่วงท่าของลีลาของดนตรี ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปเครื่องดนตรี ต้องการให้ลีลาและลีลาสะท้อนความรู้สึกสัมผัสของบทเพลง

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง: เพลง We will rock you

ภาพประกอบ 23 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมเพลง
We will rock you

ภาพประกอบ 24 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมเพลง
We will rock you

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมเขียนภาพจากเสียงเพลงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบมาก โดยสังเกตตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบายกิจกรรม นักเรียนจะให้ความสนใจอย่างมาก เมื่อผู้วิจัยเปิดเพลง We will rock you ให้ฟัง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกคือ เคะจ้งหะกับโต๊ะเรียน ปรบมือ หัวเราะ และมีการร้องคลอเพลงไปด้วย นักเรียนมีท่าทางที่แสดงออกมาว่าชอบเสียงเพลง เมื่อฟังเพลงจบนักเรียนก็กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมทันที นักเรียนวาดภาพออกมาด้วยความสนุกสนาน นักเรียนชายคนหนึ่งวาดภาพและระบายสีอย่างสดใสพร้อมกับแสดงความภูมิใจกับผลงานตนเอง นักเรียนหญิงก็วาดภาพอย่างสดใสและว่องไวเช่นกัน ในระหว่างทำกิจกรรมผู้วิจัยพบว่านักเรียนชอบมาก มีการสนทนากันและมีการร้องเพลงประกอบไปด้วย นักเรียนหลายคนบอกว่ากิจกรรมนี้สนุกดีและเพิ่งจะเคยทำเป็นครั้งแรกอยากจะให้ทางโรงเรียน ในช่วงเวลาพักทำกิจกรรมนี้บ้างสนุกดี ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนี้ ในขณะเดียวกันนักเรียนก็วาดภาพได้รวดเร็วขึ้น ลงสีได้ไวขึ้น นักเรียนทำงานดีขึ้นหลายคน นักเรียนแลกเปลี่ยนผลงานซึ่งกันและกัน นักเรียนเปิดใจรับคำติชมมากขึ้น นักเรียนให้ผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรบ้าง สำหรับกิจกรรมนี้นักเรียนที่มักจะนั่งทำงานคนเดียวอยู่ที่โต๊ะก็มานั่งรวมกลุ่มทำงานกับเพื่อนพร้อมบอกเหตุผลว่า “วันนี้ผมอยากทำงานใกล้ ๆ เพื่อนครับ อยากให้เพื่อนติชมงานผมบ้างครับ” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นมากขึ้น

มีนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเขียนภาพจากเสียงเพลงดังนี้ เด็กชายภควิชญ์ จุฬารธรรมกุล กล่าวว่า “ผมชอบงานที่ให้ฟังเพลงเพราะเป็นงานที่ให้ความรู้สึกร้อนแรงและเป็นงานที่ผมทำได้ดีที่สุด” เด็กหญิงวิรัช สวรรณนาไส ก็กล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่า “ฉันชอบกิจกรรมฟังเพลง เพราะการฟังเพลงและมาวาดรูป และแสดงความรู้สึกการได้ฝนออกมาทางภาพรู้สึกว่ามันได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์” เช่นเดียวกับ เด็กหญิงวีรสุดา ศุขารทิพย์ ที่กล่าวว่า “ฉันชอบกิจกรรมฟังเพลง แล้ววาดรูป เพราะทำให้เรามีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการเมื่อได้ฟังเพลงและวาดภาพออกมาเป็นรูปเกี่ยวกับเพลง” นอกจากนี้ เด็กชายรัชพล พงศ์ประยูร ก็กล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่า “ผมว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สนุกและได้รู้ว่าตนเองนั้นมีจินตนาการจากสิ่งต่างๆ จากการฟัง การลืมนรส และได้ฝึกการวาดรูป การปั้น” นอกจากนี้ยังมีการแสดงความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อความข้างต้น คือ ความคิดเห็นของ เด็กชายนภัส ชัยลาภกุล ที่กล่าวว่า “เป็นกิจกรรมแนวใหม่ทางศิลปะ ซึ่งปกติไม่มีในช่วงเป็นกิจกรรมแนวใหม่ สร้างความสนุกสนานในการทำงานศิลปะแนวใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนทำให้รู้สึกดีต่อวิชาศิลปะทำให้ศิลปะดูน่าเรียน น่าศึกษามากขึ้น เป็นการเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ชีวิตให้แก่ตน ฝึกการระบายสีและทักษะต่างๆ ทางศิลปะ ทั้งการฟังเพลง ลืมนรส ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์อย่างมากในอนาคต (อาจจะไปเป็นนักวาดรูปมือ 1 ก็เป็นไปได้)” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนจะพบว่านักเรียนชอบกิจกรรมนี้มาก เป็นกิจกรรมที่นักเรียนไม่เคย

ทำ เป็นกิจกรรมที่น่าเรียนทำได้ดีที่สุด เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การจัดวางองค์ประกอบของภาพจากการฟัง และกิจกรรม CISST ยังทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนศิลปะดีขึ้น นักเรียนได้รับความรู้มากขึ้น นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

การแสดงออกด้านพฤติกรรมของนักเรียนต่อกิจกรรมนี้ นักเรียนแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน เมื่อผู้วิจัยได้บอกชื่อกิจกรรม นักเรียนแทบทุกคนต่างก็มีความตื่นเต้นและอยากรู้ว่าเพลงที่จะเปิดมีเนื้อหา จังหวะดนตรีเป็นเช่นไร ดังนั้นนักเรียนจึงตั้งใจฟังและรอคอย พอผู้วิจัยได้อธิบายลักษณะกิจกรรมเสร็จจึงเปิดเพลง We will rock you ซึ่งมีจังหวะชัดเจน ทำให้นักเรียนสนุกไปกับเพลงพร้อมกับเคาะโต๊ะ และปรบมือตามจังหวะอย่างสนุกสนานและมีความสุข พอเพลงจบผู้วิจัยจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้นักเรียนชายส่วนใหญ่จะวาดภาพที่แสดงออกถึงความร้อนแรงของเพลงโดยการ ใช้สีที่ให้ความรู้สึกร้อนแรง สำหรับนักเรียนหญิงการแสดงออกจากการฟังเพลงแล้ววาดเป็นภาพได้ตามจินตนาการไม่ร้อนแรงมากนัก สืบเนื่องจากการใช้สื่อบายเบียบง่าย ไม่ตื่นเต้นไปกับจังหวะร็อค มีส่วนน้อยที่จะแสดงพฤติกรรมการฟังพอๆ กับนักเรียนชาย

ผลงานภาพวาด การปฏิบัติกิจกรรม การเขียนภาพจากเสียงเพลง โดยมุ่งเน้นด้านความรู้สึก สัมผัสจากการฟัง และจินตนาการถ่ายโยงไปสู่การวาดเป็นภาพตามความรู้สึกของการฟัง ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพวาดของนักเรียนที่มีความโดดเด่นด้านการฟังและจินตนาการได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง We will rock you

ภาพประกอบ 25 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 25 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายปธานรัช เจริญชัยพงศ์ เป็นภาพผลงานหนึ่งที่นักเรียนสัมผัสและสามารถจินตนาการและถ่ายโยงมาเป็นภาพได้ เพลง We will rock you เป็นเพลงร็อค ฟังแล้วกระตุ้นความรู้สึกทำให้จินตนาการออกมาเป็นภาพที่นักเรียนได้

แสดงออกถึงความร้อนแรงของจังหวะ ดนตรี เช่น เปลวไฟที่ล้อมรอบนักดนตรีบนความสนุกสนานและ
 สະใสของผู้ชมดนตรีได้ นอกจากนี้ภาพของนักเรียนยังได้ใช้สีที่กลมกลืนกับเนื้อเรื่องได้อย่างเหมาะสม
 มีจุดสนใจและจินตนาการที่เหนือความเป็นจริง

ภาพประกอบ 26 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี

จากภาพประกอบ 26 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายณภัศ ชัยลภากุล เป็นภาพ
 ผลงานที่ได้แสดงออกหลังจากการที่ได้ฟังเพลงร็อค ซึ่งมีเสียงดนตรี จังหวะที่กระตุ้นความร้อนแรง เห็น
 ได้จากนักเรียนได้จินตนาการเป็นรูปดวงไฟที่หมายถึงดนตรีที่มีเปลวไฟแห่งความร้อน เมื่อได้สัมผัสแล้ว
 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ฟังได้ นอกจากนี้การจัดวางของภาพก็มีความสมดุลและจุด
 สนใจก็จัดได้อย่างเหมาะสม การใช้สีก็ทำได้เหมาะสมกับเรื่องราวเพียงแต่การใช้สียังไม่เต็มพื้นที่ของ
 กระดาษวาด

ภาพประกอบ 27 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 27 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กหญิงอรรษยา อุไพบูรณ์
 เป็นภาพผลงานที่มีความแตกต่าง หลังจากได้สัมผัสจากการฟังเพลงร็อคที่มีจังหวะ ดนตรีหนักแน่น

ร้อนแรง เป็นอีกภาพหนึ่งที่นักเรียนสามารถจินตนาการเป็นภาพการแข่งขันกีฬาที่บ่งบอกถึงความแข็งแรง และจังหวะของการหลอกล่อ หลบหลีก เกิดความรู้สึกตื่นเต้นของหัวใจกับจังหวะของดนตรีที่ได้สัมผัส การจัดวางภาพมีเนื้อหาน้อยไป ตลอดจนการใช้สีไม่เต็มพื้นที่ของกระดาษ

กิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลืน: สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน

ลักษณะกิจกรรม การวาดภาพจากกลืน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนแปรความรู้สึกล้มผัสจากกลืนไปสู่การสร้างภาพที่มองเห็นได้ โดยให้นักเรียนดมกลิ่นของสมุนไพรไทย แล้วให้นักเรียนวาดภาพสะท้อนของกลิ่นที่นักเรียนคุ้นเคยและรับประทานว่าเป็นส่วนผสมของเครื่องปรุงอาหารชนิดใด เช่น ผัดแกง หรือยำ ตามที่นักเรียนแสดงออกเป็นภาพได้

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลืน: สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบ 28 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมสมุนไพรไทย
ในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบ 29 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมสมุนไพรไทย
ในชีวิตประจำวัน

จากการสังเกตพฤติกรรม การทำกิจกรรมเขียนภาพจากกลืน : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมนี้อย่างดี นักเรียนตื่นเต้นกับสื่อที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรม นักเรียนดมกลิ่นสมุนไพรที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ บางคนก็กล่าวว่า “หอมดี” บางคนก็บอกว่า “เหม็น” บ้างก็ตอบว่า “ผมคุ้นเคยกับกลิ่นนี้ครับ” บ้างก็บอกว่า “หนูเคยรับประทานสมุนไพรนี้ด้วยค่ะ” เมื่อนักเรียนดมกลิ่นสมุนไพรครบทุกคน นักเรียนก็รีบหยิบอุปกรณ์และไปทำงานกับเพื่อนที่สนิทกัน ระหว่างปฏิบัติกิจกรรมผู้วิจัยได้เดินดูการทำงานของนักเรียนผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีสมาธิและมีความตั้งใจในการทำงาน มีการรวมกลุ่มเพื่อทำงาน มีการแลกเปลี่ยนชิ้นผลงานซึ่งกันและกัน นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ของอาจารย์ มากกว่ากิจกรรมที่ผ่านมา นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน กับงานสมุนไพรในชีวิตประจำวัน

นักเรียนมีความคิดเห็นกับกิจกรรมสมุนไพรไทยในชีวิตประจำวันดังนี้ เด็กหญิงนิชาภัทร บุญมี กล่าวว่า “สนุกดี ได้รู้จักเทคนิคการทำศิลปะให้ดี และรู้ว่าศิลปะเกิดจากสิ่งหลายสิ่ง เช่น การดมกลิ่น แล้วทำให้เกิดจินตนาการ ออกมาเป็นภาพวาด และได้ประโยชน์ได้ใช้สมองซึ่งขวาคจินตนาการ ได้ฝึกกล้ามเนื้อมือในการวาดภาพ” นอกจากนี้ เด็กหญิงพรกมล ตีระณะประกิจ ยังมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “กิจกรรมการวาดภาพจากการดมกลิ่น ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้สึกชื่นชอบวิชาศิลปะมากยิ่งขึ้น อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อย ๆ จังเลยคะ เพราะเป็นกิจกรรมที่สนุก ทำให้ผ่อนคลาย และฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์มีไอเดีย ฯลฯ” ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ เด็กหญิงศุจิณัฐ เรืองมาลัย ที่กล่าวว่า “ฉันรู้สึกดีมากที่ห้องของฉันเป็นห้องที่ถูกเรียกให้ทำงานศิลปะ ถึงมันจะเป็นช่วงเวลาที่สั้นมาก แต่เวลาที่ผ่านไปทำให้ฉันได้เรียนรู้อะไรหลาย ๆ อย่าง และยังทำให้รู้สึกเพลิดเพลินได้เรียนแบบแปลก ๆ อีก เช่น ให้ฟังเพลงแล้ววาดรูป ดมกลิ่นแล้ววาดภาพ ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากทำงานแบบนี้อีกเพราะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ” เช่นเดียวกับ เด็กหญิงวิรัช ลิขระธนะภาโส ที่กล่าวว่า “ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมวาดรูปจากกลิ่น รู้สึกสนุกและได้ความรู้มากมาย” ในขณะเดียวกัน เด็กชายรติศ รุธิรพงษ์ ก็กล่าวเป็นทำนองเดียวกับเพื่อนๆ ว่า “ทำให้รู้ว่าสิ่งที่อยู่รอบตัวเราสามารถนำมาใช้เป็นต้นคิดในการวาดภาพได้ ไม่ว่าจะเป็นภาพ กลิ่น สี รส เสียง” จากคำกล่าวข้างต้นของนักเรียนผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมสมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน และนักเรียนก็สนุกที่ได้ทำกิจกรรมนี้ นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการอย่างอิสระ นักเรียนพึงพอใจกับผลงานของตนเอง นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการทำงานของตนกับเพื่อน ๆ นักเรียนชอบทำงานกับเพื่อน ๆ นอกจากนี้ นักเรียนชอบเรียนศิลปะมากขึ้นด้วย

ผลงานการวาดภาพจากการดมกลิ่นสมุนไพรของนักเรียนผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพวาดที่นักเรียนวาดภาพได้ตามวัตถุประสงค์จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบผลงาน การปฏิบัติกิจกรรมที่ 6 สมุนไพรในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบ 30 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 30 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายธนภัฏป์ วงศ์วรวิภัทร เป็นภาพผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่นักเรียนได้สัมผัสจากการดมกลิ่นสมุนไพรที่ถ่ายโยงมาเป็นภาพ จากภาพนักเรียนได้ดมกลิ่นสมุนไพร ได้แก่ มะกรูด ตะไคร้ มะนาว กะเพรา ให้ความรู้ดีกว่ามีกลิ่นฉุน แต่ก็ให้ความรู้สึกรสของกลิ่นเมนทอล กลิ่นฉุนที่นักเรียนได้รับสัมผัสและจินตนาการออกเป็นภาพโถงร่มที่ตั้งอยู่บนทุ่งกว้าง มีลมพัดเย็นสบาย ปลอดภัยความทุกข์ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความสุขสบายในเวลานั้น การจัดระบบภาพมีระยะใกล้ ไกล และก่อนหลัง ความสมดุล จุดสนใจของภาพตลอดจนการใช้สีนักเรียนทำได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับเรื่องราว

ภาพประกอบ 31 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 31 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายณภัฏ ชัยลภากุล เป็นภาพผลงานที่นักเรียนได้กลิ่นสมุนไพรแล้วจินตนาการเชื่อมโยงออกเป็นภาพ ซึ่งนักเรียนได้รับกลิ่นที่ให้ความรู้สึกรสขบะเยือกเหมือนเดินอยู่ในสวนที่มีอากาศบริสุทธิ์ ท่ามกลางความเขียวชอุ่มของต้นไม้ การจัดระบบภาพมีความสมดุล การใช้สียังไม่เต็มพื้นที่ของกระดาษ

ภาพประกอบ 32 ภาพผลงานอยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 32 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กหญิงอัจฉริมา วิทยาลัยอาชีวศึกษา เป็นภาพผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่นักเรียนได้รับรู้สัมผัสจากการดมกลิ่นสมุนไพรและจินตนาการถ่ายโอน ประสบการณ์ที่คุ้นเคย เช่นกลิ่นของกะเพรา ทำให้รู้สึกหิว มาเป็นภาพของอาหารที่นักโภชนาการปรุงอาหารอย่างน่ารับประทาน การจัดวางภาพมีความสมดุล การใช้สีค่อนข้างน้อยเกินไป ไม่เต็มพื้นที่ของหน้ากระดาษ

กิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส: รสชาติวาดเป็นสี

ลักษณะกิจกรรม การเขียนภาพจากรส เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนแปรความรู้สึกล้มผัสจากรสชาติแล้วแสดงออกมาเป็นภาพวาด โดยให้นักเรียนชิมรสเปรี้ยวจากลูกอม เมื่อลูกอมสัมผัสลิ้นจึงทำให้เกิดรส นักเรียนสามารถวาดเป็นภาพเพื่อแสดงความรู้สึกล้มผัสที่ได้รับจากลูกอมที่มีรสเปรี้ยว

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส: รสชาติวาดเป็นสี

ภาพประกอบ 33 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ภาพประกอบ 34 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ปฏิบัติกิจกรรมรสชาติวาดเป็นสี

ปฏิบัติกิจกรรมรสชาติวาดเป็นสี

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการเขียนภาพจากรส : รสชาติวาดเป็นสี ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสนใจและชื่นชอบกิจกรรมนี้มาก นักเรียนให้ความสนใจตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน นักเรียนสนใจสื่อที่ผู้วิจัยให้ชม นักเรียนซักถามข้อสงสัยและตอบคำถามที่ผู้วิจัยถาม เมื่อเริ่มปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนจะแสดงท่าทีที่กระตือรือร้นรีบเดินไปหยิบอุปกรณ์ที่ประกอบการทำกิจกรรม และทำงานอย่างมีสมาธิ ตั้งใจทำงานที่มอบหมายอย่างดี มีเพียงบางคนที่ยังเดินไปเดินมา และนักเรียนบางคนที่ไม่พอใจกับผลงานของตนจึงลบและวาดภาพใหม่อยู่หลายครั้ง เมื่อพอใจกับผลงานของตนจึงเรียกให้เพื่อนๆ ชื่นชมผลงานของตน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นว่านักเรียนมีความสุข มีความสนุก ได้ใช้ความรู้ที่ผู้วิจัยแนะนำแล้วนำไปปฏิบัติจึงทำให้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีความสุข

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมรชชาติวาดเป็นสีดังนี้ เด็กชายณพกิตต์ บุญตานนท์ มีความคิดเห็นว่า “ผมได้ความรู้จากกิจกรรมนี้ว่า การอมลูกอมเม็ดหนึ่งสามารถวาดภาพได้” ซึ่ง เด็กหญิงณัฏฐา ศรีฉัตรสุวรรณ ได้กล่าวว่า “กิจกรรมทุกกิจกรรมมีความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ทำให้ข้าพเจ้าอยากจะทำอีกทั้งได้ลิ้มรสลูกอม ได้จินตนาการ ทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมที่ทำทุกกิจกรรม แล้วแต่ละกิจกรรมทำให้มีความสุขที่ได้ทำ อยากทำอีกค่ะ” ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเด็กชายณวัฒน์ งามจรัสศรีวิชัย ที่แสดงความคิดเห็นว่า “ผมรู้สึกดีครับที่ได้ทำกิจกรรมชิมรส ผมทำกิจกรรมแล้วผมรู้สึกมีจินตนาการมากขึ้นและรู้สึกชอบศิลปะมากขึ้นด้วย ผมรู้สึกชอบกิจกรรมนี้ และผมรู้สึกวาดรูปเก่งขึ้น สนุกสนานมากครับและได้รับความเพลิดเพลินในการวาดรูป” และเด็กหญิงพิชญาส่งเสริมสวัสดิ์ ก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “ข้าพเจ้าคิดว่ากิจกรรม CISST เป็นกิจกรรมที่สนุกมาก มีการปั้น การสัมผัส การดม และการชิมรส ข้าพเจ้าว่ากิจกรรมนี้ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น มีทักษะในการวาดมากขึ้น และอีกหลายอย่างมากขึ้น” จากความคิดเห็นของนักเรียนทำให้ทราบว่า กิจกรรม CISST เป็นกิจกรรมที่สนุกมาก ทุกกิจกรรมซึ่งกิจกรรมรชชาติวาดเป็นสีเป็นอีกกิจกรรมที่นักเรียนวาดภาพจากความรู้สึกหลังจากอมลูกอมออกมาได้ดีเกือบทุกคน

ผลงานการปฏิบัติการวาดภาพชิมรสชาติจากลูกอมที่มีรสเปรี้ยวของนักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานที่มีความโดดเด่น ตามวัตถุประสงค์จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 7 รชชาติวาดเป็นสี

ภาพประกอบ 35 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 35 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กหญิงณารณ์ สาธิผล ผลงานภาพชิ้นนี้นักเรียนชิมรสชาติของลูกอมที่มีรสเปรี้ยว จากการได้รับรู้สึกสัมผัสของลูกอม นักเรียนได้บอกถึงความรู้สึกและจินตนาการลูกอมเหมือนกับเป็นลูกโลกที่ลอยอยู่บนฟ้าที่มีแสงระยิบระยับ และครึ่งหนึ่งของโลกได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์แล้วทำให้เกิดเป็นสีเหลือง สีส้ม ที่ให้ความรู้สึกของ

รสเปรี้ยวและอีกครึ่งหนึ่งของโลกที่มีสีม่วง ฟ้ำ เขียว ที่ให้ความรู้สึกรู้ว่าเป็นรสหวาน นอกจากนั้นยังมีรส
นุ่มนวลเปรียบเหมือนดวงจันทร์ที่มีแสงนวล ๆ อยู่ข้าง ๆ ลูกโลก จึงสรุปได้ว่าการชิมลูกอมที่มีรส
เปรี้ยวและได้จินตนาการเป็นระบบสุริยะจักรวาล การจัดวางภาพมีความสมดุล และการใช้สีได้
เหมาะสมกับเรื่องราว

ภาพประกอบ 36 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 36 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายสุรพศ จตุรงค์ปัญญา เป็น
ภาพที่นักเรียนได้แสดงออกถึงการได้ชิมรสเปรี้ยวจากลูกอม และได้จินตนาการเหมือนหนึ่งได้ยืนอยู่
ท่ามกลางดวงอาทิตย์ ภูเขา และมีต้นไม้ที่ให้ความรู้สึกรู้ว่าเป็นรสหวานชุ่มชื่นในเวลาเดียวกัน ภาพนี้
นักเรียนจัดวางภาพมีความสมดุล มีระยะใกล้ไกล มีจุดเด่นและความสนุกสนานในการระบายสี

ภาพประกอบ 37 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 37 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กหญิงณมณล แจ่มกมลกุลชัย
เป็นภาพที่นักเรียนได้ให้ความรู้สึกรู้ว่าหลังจากได้ชิมรสชาติลูกอมแล้ว จินตนาการเหมือนหนึ่งได้
นั่งรถเที่ยวอย่างสนุกสนาน กับมวลหมู่ตัวการ์ตูนน่ารัก ๆ ที่ตัวเองชื่นชอบ สีเส้นแสดงออกถึงรสชาติ

เปรี้ยว และหวานผสมผสานกัน การจัดวางภาพมีความสมดุล การใช้สียังไม่มากพอและมีพื้นที่ว่างสำหรับระบายสีอีกมาก

กิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง: ปะติดปิดหน้า

ลักษณะกิจกรรม การสังเคราะห์รูปทรงเป็นกิจกรรมภาพปะติด โดยให้นักเรียนถ่ายทอดรูปทรงต่างๆ แล้วฉีกกระดาษปะติดตามท่าทางที่แสดงออกของหุ่น โดยให้นักเรียนดูลักษณะใบหน้าของหุ่นที่มีลักษณะท่าทางที่แสดงออกมาให้เห็นแล้วฉีกกระดาษสีต่างๆ ปะลงบนกระดาษที่เตรียมไว้ให้เป็นภาพใบหน้า จัดภาพให้เหมาะสมสร้างสีสันและรูปทรงให้น่าสนใจ

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง: ปะติดปิดหน้า

ภาพประกอบ 38 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ปฏิบัติกิจกรรม ปะติดปิดหน้า

ภาพประกอบ 39 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ปฏิบัติกิจกรรม ปะติดปิดหน้า

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีความสนใจกิจกรรมปะติดปิดหน้า ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยผู้วิจัยให้นักเรียนทำท่าทางต่างๆ เช่น หัวเราะ ยิ้ม ร้องไห้ แล้วลองสังเกตว่าใบหน้าต่างกันอย่างไร จากนั้นนักเรียนก็จับคู่กับเพื่อนทันที เมื่อนักเรียนทำท่าต่าง ๆ ก็ได้ยินเสียงหัวเราะของแต่ละคู่ จากนั้นเมื่อผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำงานนักเรียนจะตั้งใจฟังอย่างตั้งใจ นักเรียนที่ไม่เข้าใจก็จะซักถามจนเข้าใจ เมื่อผู้วิจัยให้ปฏิบัติกิจกรรมปะติดปิดหน้า นักเรียนก็จะรีบไปหยิบกระดาษสีต่าง ๆ บางคนก็หยิบเป็นแผ่นใหญ่สีเดียว บางคนก็หยิบแผ่นเล็กแต่มีหลายสี และกาวลาเท็กซ์ จากนั้นก็จะจับกลุ่มทำงานด้วยความสนุกสนาน กิจกรรมนี้นักเรียนต้องวางแผนก่อน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนบางคนใช้กาวลาเท็กซ์มากไปจึงทำให้งานเปียกต้องรอนานกว่ากาวลาเท็กซ์จะแห้ง บางคนก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน บอกเพื่อนว่าควรทำอย่างไร ซึ่งบรรยากาศในการทำกิจกรรมปะติดปิดหน้ามีทั้งเสียงหัวเราะ เสียงพูดคุย เสียงซักถาม

ปนกับความวุ่นวายเล็กน้อย ผู้วิจัยพบว่านักเรียนชายทำงานเสร็จเร็วกว่านักเรียนหญิง นักเรียนชายตัดสินใจรวดเร็วกว่านักเรียนหญิงและผลงานของนักเรียนชายจะใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการมากกว่านักเรียนหญิง แต่นักเรียนหญิงชอบกิจกรรมปะติดปิดหน้ามากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมปะติดปิดหน้าดังนี้ เด็กหญิงธรรมธิดา เกตุศิริ กล่าวว่า “กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุดคือ กิจกรรมฉีกแปะภาพ เพราะสนุกสนานได้คิด และจินตนาการ หลังจากนั้นจึงประดิษฐ์ออกมาเป็นสิ่งของ ข้าพเจ้าคิดว่ากิจกรรม CISST เป็นกิจกรรมที่ดีมากและควรจะมีต่อไป” เด็กหญิงณัฐฐิญา ฉัตรศุภกุล มีความคิดเห็นว่า “การฉีกแปะทำให้เกิดสมาธิและการแก้ไขปัญหาว่าอาจแปะผิดที่” เด็กชายณัฐดนัย ส่งเสริมศีลธรรม มีความคิดเห็นว่า “งานต่าง ๆ สนุกดีทำให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น และได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ อย่างเช่น ตัดกระดาษแปะ เป็นต้น” เด็กชายอิทธินันท์ อะดุงเดชจรรยา มีความคิดเห็นว่า “การฉีกแปะทำให้เกิดจินตนาการในการวาดมากขึ้น รู้จักประดิษฐ์ ความคิดสร้างสรรค์และอื่น ๆ อีกมากมาย” เด็กหญิงณกมล แจ่มกมลกุลชัย มีความคิดเห็นว่า “กิจกรรมCISST มีทั้งการนำวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลง มีการฉีกกระดาษสีมาแปะเป็นรูป งานทั้งหมดที่ทำมานี้ข้าพเจ้าจะชอบส่วนใหญ่ งานที่อาจารย์ให้ทำส่วนมากจะไม่เคยทำในรูปแบบนี้แต่ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมนี้และอยากให้มีบ่อย ๆ” จากความคิดเห็นของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนชอบกิจกรรมปะติดปิดหน้า เพราะสนุกสนานได้ใช้ความคิดและจินตนาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดสมาธิในการทำงานและผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่เคยทำกิจกรรมปะติดปิดหน้าจึงทำให้นักเรียนมีความรู้ มีความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมและมีพฤติกรรมที่ดีต่อการเรียนการสอน

จากผลงานการปฏิบัติการสังเคราะห์รูปทรงโดยการปะติดกระดาษให้เป็นรูปร่างของใบหน้าคนบนพื้นราบของกระดาษที่กำหนดให้โดยตัดทอนหรือเพิ่มเติม รูปร่างตามจินตนาการของนักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานของนักเรียนที่มีความโดดเด่นตามวัตถุประสงค์จำนวน 3 ภาพดังนี้

ภาพประกอบ การปฏิบัติกิจกรรมที่ 8 ปะติดปิดหน้า

ภาพประกอบ 40 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 40 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายเบญจบรรพต โพธิ์เกตุ เป็นผลงานการฉีกกระดาษปะเป็นรูปใบหน้าคน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์รูปทรงใบหน้าคนให้เป็นรูปร่างใบหน้าคนตามจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานให้เป็นรูปแบบเฉพาะตัวและแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร ผลงานฉีกปะของนักเรียนเป็นการจินตนาการรูปใบหน้าคนโดยใช้รูปร่างเรขาคณิตมาใช้ประกอบในการสังเคราะห์รูปทรงให้เป็นรูปร่าง โดยดัดแปลง ต่อเติมให้เป็นรูปร่างใบหน้าที่แปลกใหม่

ภาพประกอบ 41 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 41 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายนนทกร ศิริตันธานนท์ เป็นผลงานการสังเคราะห์รูปทรงใบหน้าให้เป็นรูปร่างใบหน้าโดยจินตนาการอาศัยโครงสร้างของต้นไม้มาดัดแปลง เช่นลักษณะของใบให้เป็นเส้นผม ส่วนลำต้นให้เป็นใบหน้า และกิ่งของต้นก็ทำเป็นรูปของใบหู เป็นต้น

ภาพประกอบ 42 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 42 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กหญิงฐิตาภา เรืองระจิตปกรณ์ เป็นผลงานการสังเคราะห์รูปทรงใบหน้าให้เป็นรูปร่างใบหน้าโดยฉีกกระดาษตามความเป็นจริง ไม่ได้ดัดแปลงรูปแบบให้แปลกใหม่ไปกว่าโครงสร้างของคนมากนัก

กิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ: ชีวิตพิสดาร

ลักษณะกิจกรรม การปั้นจากจินตนาการเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนปั้นด้วยดินน้ำมัน ในหัวข้อ “ชีวิตพิสดาร” โดยให้นักเรียนจินตนาการตามความคิดของแต่ละคน ที่สามารถแสดงออกได้อย่างหลากหลาย โดยให้นักเรียนปั้นคนที่มีความพิสดารตามจินตนาการของนักเรียน อาจจะเป็นลักษณะของคนในอดีต ซึ่งมีความแตกต่างจากปัจจุบันในเรื่องของรูปร่าง ความประณีตและการมองเห็น

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ: ชีวิตพิสดาร

ภาพประกอบ 43 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมชีวิตพิสดาร

จากการสังเกตพฤติกรรม การทำกิจกรรมการปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนให้ความสนใจตั้งแต่ชื่อของกิจกรรมที่จะปฏิบัติในวันนี้ เมื่อนักเรียนได้ฟังขั้นนำเข้าสู่บทเรียน นักเรียนก็มีพฤติกรรมที่แสดงออกให้ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนสนใจและต้องการปฏิบัติกิจกรรมนี้ วันนี้ นักเรียนชายถามข้อสงสัยมากกว่านักเรียนหญิง เมื่อถึงขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนก็กระตือรือร้นมารับอุปกรณ์จากผู้วิจัยและรับทำกิจกรรมชีวิตพิสดารทันที นักเรียนชอบที่จะใช้ดินน้ำมันหลาย ๆ สี โดยนักเรียนเป็นผู้ขอดินน้ำมันที่ต้องการจากเพื่อน ๆ เอง มีนักเรียนหญิงคนหนึ่ง บอกผู้วิจัยว่า “อาจารย์คะหนูปั้นดินน้ำมันไม่ได้ค่ะ หนูแพ้สารในดินน้ำมันค่ะ” ผู้วิจัยจึงตอบว่าดินน้ำมันไม่มีสารที่นักเรียนแพ้ นักเรียนจึงลงมือปฏิบัติกิจกรรมและทำได้ค่อนข้างดีด้วย กิจกรรมนี้ถูกใจนักเรียนชายมากสังเกตว่านักเรียนชายจะตัดสินใจปั้น ออกแบบ และทำงานเสร็จก่อนนักเรียนหญิง นักเรียนหญิงจะทำงานละเอียด ประณีตกว่านักเรียนชายซึ่งในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีสมาธิและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมดีมาก นักเรียนนั่งทำงานเป็นกลุ่ม ๆ ต่างคนต่างทำงานของตน เมื่อทำงานเสร็จก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน พร้อมกับได้ยินเสียงหัวเราะอย่างมีความสุขเป็นระยะ ๆ

จากการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็กหญิงวิรัชฐา วิภาตะวิทย์ นักเรียนกล่าวว่า “กิจกรรม CISST ที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุดคือกิจกรรมการปั้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความรู้สึกของผู้ทำได้ดีกว่าการวาด เนื่องจากมีหลายคนเหมือนกันที่วาดรูปไม่ค่อยเก่ง” นอกจากนี้ เด็กชายดริช บัวทอง ก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกันว่า “ผมรู้สึกชอบทำงานปั้น อยากจะทำกิจกรรมนี้อีก โดยเฉพาะงานปั้นสนุกมาก” ซึ่งตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของ เด็กชายวิชญ์ตรี วิเชียรเจริญ ที่กล่าวว่า “ข้าพเจ้าชอบที่สุดคือกิจกรรมปั้นดินน้ำมันเพราะว่าสนุกดีและให้ประโยชน์ฝึกใช้จินตนาการ ข้าพเจ้าอยากให้จัดกิจกรรมแบบนี้อีกหลาย ๆ ครั้ง” เด็กชายณัฐดนัย เสริมศีลธรรม ก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับเพื่อน ๆ นักเรียนกล่าวว่า “งานต่าง ๆ ที่ทำสนุกดีทำให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น และได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ อย่างเช่นปั้นดินน้ำมันเป็นต้น” นอกจากความคิดเห็นข้างต้น เด็กหญิงณัฐธิญา ฉัตรศุภกุล ก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันคือ “การปั้นข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นการทำให้เด็กมีสมาธิฝึกจินตนาการ” ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ เด็กชายธนวัฒน์ งามจรัสศรีวิชัย ที่กล่าวว่า “ผมชอบการปั้นดินน้ำมันครับ ผมปั้นปีศาจใน Dragon ball ครับเป็นครั้งที่สนุกที่สุด ผมจึงชอบมากครับ และผมก็อยากทำกิจกรรมแบบนี้อีก หลาย ๆ ครั้งครับ และผมขอขอบคุณมากครับที่ให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะให้กับผมครับ

จากการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนหลายคน ผู้วิจัยคิดว่านักเรียนชอบงานปั้นเพราะเป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์จินตนาการและสามารถถ่ายทอดผลงานความคิดของตนได้ดีกว่าการวาด นักเรียนจึงชอบกิจกรรมการปั้นหลายคน นอกจากนี้นักเรียนยังได้ความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม CISST ในทุก ๆ ด้าน

จากผลงานการปฏิบัติกิจกรรมการปั้น โดยเป็นการปั้นตามจินตนาการในหัวข้อชีวิตพิสดาร ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานที่มีความโดดเด่นตามวัตถุประสงค์ จำนวน 3 ผลงานดังนี้

ภาพประกอบ ผลงานการปฏิบัติกิจกรรมที่ 9 ชีวิตพิสดาร

ภาพประกอบ 44 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 44 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายธนภัฏป์ วงศ์วราวิภัทร์ เป็นผลงานการปั้นโดยใช้จินตนาการและสร้างสรรค์เป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิตที่มีรูปทรงโครงสร้างแปลกประหลาด มีลักษณะของเส้นสีที่พันกันไปมาจนดูสับสน เหมือนหนึ่งเป็นวงจรของชีวิตที่เวียนว่ายตายเกิดบนโลกที่หลายชีวิตต้องดิ้นรนต่อสู้ เพื่อจะมีชีวิตให้ยืนยาวต่อไป การใช้ดินน้ำมันนักเรียนได้เน้นการใช้สีที่มีความหลากหลาย ทำให้มีจุดสนใจมากขึ้นกว่าดินน้ำมันสีเดียว

ภาพประกอบ 45 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 45 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายวงกต วงศ์วานรุ่งเรือง เป็นผลงานการปั้นมุ่งเน้นโครงสร้างที่พิสดาร และหลากหลายสีตามจินตนาการและสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานที่เหนือความเป็นจริง ที่ไม่ต้องการความละเอียดมากนัก ทำให้มองดูแล้วเข้าใจในการจินตนาการและการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนได้

ภาพประกอบ 46 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 46 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กชายอิทธิพันธ์ เหล่าขวัญสถิต เป็นผลงานการปั้นที่แสดงถึงการสร้างสรรค์ให้เป็นรูปแบบเฉพาะตัว ไม่ได้มุ่งเน้นการใช้สีที่หลากหลาย เป็นการจินตนาการที่ถ่ายทอดโครงสร้างของสิ่งมีชีวิตให้มีความพิสดารมากกว่าที่เคยพบเห็นมาในอดีต

กิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส: สัมผัสหลากหลาย เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การวาดภาพจากวัตถุสัมผัส เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สัมผัสวัตถุหรือวัสดุต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกแปลกแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกนุ่มนวล ผิวหยาบ แข็ง โดยใส่วัตถุเหล่านั้นไว้ในกล่องกระดาษ ไม่ให้นักเรียนมองเห็นว่าเป็นอะไร เมื่อนักเรียนเอามือล้วงลงในกล่องสัมผัสสิ่งต่าง ๆ แล้ววาดภาพระบายสี เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกสัมผัสจากการที่ได้สัมผัสวัสดุ

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย

ภาพประกอบ 47 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ภาพประกอบ 48 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ

ปฏิบัติกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย

ปฏิบัติกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย

จากการสังเกตพฤติกรรม การทำกิจกรรมการเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย ผู้วิจัยพบว่านักเรียนให้ความสนใจตั้งแต่ชื่อของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ นักเรียนหลายคนแสดงความคิดเห็นว่ากิจกรรมควรจะเป็นลักษณะอย่างไร และเมื่อผู้วิจัยอธิบายลักษณะกิจกรรมที่จะปฏิบัติ นักเรียนยิ่งเพิ่มความสนใจมากขึ้น นักเรียนหลายคนบอกว่า ไม่เคยทำกิจกรรมในลักษณะนี้ น่าจะสนุก ตื่นเต้นดี เพราะจะได้ลองสัมผัสดูว่าอุปกรณ์ที่ซ่อนไว้มีลักษณะอย่างไรบ้าง จะได้จินตนาการออกมาเป็นภาพ จากการสังเกตพบว่านักเรียนหญิงไม่ค่อยกล้าสัมผัสมักจะถามต่าง ๆ นานา บ้างก็ถามเพื่อน แต่เมื่อสัมผัสแล้วนักเรียนก็บอกว่าสนุกดี ตื่นเต้นดี ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนชายที่กล้าสัมผัสและชอบ หลอกนักเรียนหญิงทำให้นักเรียนหญิงสงสัยเกร็ดกราด เมื่อนักเรียนได้สัมผัสสื่อการเรียนการสอนครบทุกคนแล้ว นักเรียนก็รีบทำงานด้วยความตั้งใจและมีเสียงหัวเราะประกอบการทำกิจกรรมเป็นระยะ ๆ แสดงว่านักเรียนสนุกสนานเมื่อได้ทำกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย

นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย ดังนี้ เด็กหญิงณลิน ชื่นบุญชม กล่าวว่า “รู้สึกสนุกสนานได้รู้ศิลปะแบบต่าง ๆ การสัมผัสแล้วนำมาจินตนาการวาดภาพตอนแรก ๆ ข้าพเจ้าคิดไม่ออก พอข้าพเจ้าทำกิจกรรมไปเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าเริ่มมีจินตนาการมากและสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีก” เด็กหญิงอรรษยา อุไพบูรณ์ กล่าวว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกว่ายากให้วิชาศิลปะที่โรงเรียนเป็นแบบนี้เพราะมีกิจกรรมทั้งงานวาด ปั้น ฯลฯ ที่ใช้ความรู้สึก การสัมผัส ได้ใช้จินตนาการ ความคิด การประดิษฐ์ ความสำเร็จออกมาในรูปแบบต่าง ๆ” เด็กชายเพชร จันทรวงาม ก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “จากกิจกรรมนี้จะได้ทำงานศิลปะ งานสร้างสรรค์ต่าง ๆ มีทั้งจินตนาการสร้างสรรค์มากมาย และเกิดความคิดแปลกใหม่ มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ วิชานี้ทำให้มีสมาธิ ในการทำงาน” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนพบว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมสัมผัสหลากหลาย เพราะนักเรียนได้ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการทำงานมากขึ้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ดีที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากการปฏิบัติการวาดภาพจากวัตถุสัมผัสของนักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานของนักเรียนที่มีความโดดเด่นตามวัตถุประสงค์จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพประกอบผลงานการปฏิบัติกิจกรรมที่ 10 สัมผัสหลากหลาย

ภาพประกอบ 49 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 49 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กหญิงธนภรณ์ สาลีผล เป็นภาพผลงานการรับรู้สัมผัสจากวัตถุหลากหลาย เช่น ฟองน้ำ ผลมะนาว มะกรูด ลูกปิงปอง ก้อนหิน หุ่นรูปนกซึ่งเป็นโลหะ และเจลใส่ถุงพลาสติก นำวัตถุไปใส่ไว้ในกล่องเปิดช่องไว้ให้มือล้วงเข้าไปสัมผัสวัตถุได้ ให้นักเรียนได้สัมผัสด้วยมือ โดยสายตา ไม่สามารถมองเห็นวัตถุเหล่านี้ได้ นักเรียนสามารถจินตนาการสร้างสรรค์และถ่ายทอดออกมาเป็นภาพในรูปแบบของการใช้สี ซึ่งนักเรียนได้กล่าวถึงความรู้สึกว่าการที่สัมผัสสิ่งของที่นุ่มนวลจึงให้สีเหลือง ผลไม้ก็ใช้สีเขียว ส่วนเจลที่ใสในถุงเหมือนหนึ่งเป็นของเหลวน่าขยะแขยงจึงใช้สีแดง และวัตถุที่มีความแข็งผิวขรุขระน่ากลัวจะใช้สีดำ นำมาเขียนเป็นภาพโดยจัดวางรูปร่างทับซ้อนกันและระบายสีตามความรู้สึกสัมผัสและจินตนาการ ซึ่งก็เป็นผลงานที่มีความสมดุลและการใช้สีที่หลากหลาย

ภาพประกอบ 50 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 50 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กหญิงณัฏฐา ชะวัฒน์ เป็นภาพผลงานที่นักเรียนได้สัมผัสด้วยมือและจินตนาการ ความรู้สึกและได้กล่าวว่า ได้สัมผัสสิ่งของวัตถุนี้มน และน่าขะเขย่ง บางชนิดก็นุ่มสบายมือ บางชนิดแข็งกลม ขรุขระ จึงได้ถ่ายทอดเป็นภาพโดยใช้สีที่ให้ความรู้สึกสัมผัสบางชนิดก็ได้เขียนเป็นรูปร่างและใช้สีที่บ่งบอกถึงลักษณะของวัตถุนั้น ภาพผลงานของนักเรียนมีการจัดวางที่มีความสมดุล และใช้ได้หลากหลายตามความรู้สึกสัมผัส

ภาพประกอบ 51 ภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 51 เป็นภาพผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กหญิงณกมล แจ่มกุลกุลชัย เป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่นักเรียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกสัมผัส ได้กล่าวถึงผลงานชิ้นนี้ว่า หลังจากการได้สัมผัสวัตถุด้วยมือแล้วรู้สึกขะเขย่งและน่ากลัว จึงได้วาดเป็นรูปมือจับวัตถุชิ้นหนึ่งที่ใช้สีหลากหลาย เข้มข้นน่ากลัว เมื่อมือได้สัมผัสเหมือนไฟช็อตโดยใช้สีเขียนเส้นที่มีลักษณะเรืองแสง ตามจินตนาการ และสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้: ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเลือกสรรวัตถุและวัสดุต่าง ๆ นำมาประกอบเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการของแต่ละคน กิจกรรมนี้

มุ่งเน้นให้นักเรียนประดิษฐ์เป็นของเล่น โดยให้นักเรียนเตรียมวัสดุเหลือใช้มาบางส่วน บางส่วนครูเป็นผู้เตรียมให้ จากนั้นให้นักเรียนเลือกวัสดุเหลือใช้ที่สามารถจินตนาการหรือแปลงวัสดุนั้นให้เป็นรูปทรงแปลกไปจากเดิมและนำมาประกอบเข้าด้วยกันพร้อมตกแต่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้สอดคล้องกับจินตนาการที่คาดหวัง

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน

ภาพประกอบ 52 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมประดิษฐ์-
คิดค้นเป็นผลงาน

ภาพประกอบ 53 พฤติกรรมที่นักเรียนลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรมประดิษฐ์-
คิดค้นเป็นผลงาน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีความพร้อมในการเตรียมวัสดุเหลือใช้มาจากบ้านทุกคน นักเรียนซักถามผู้วิจัยหลายคนว่าจะให้ทำกิจกรรมอะไร เมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนดูผลงานที่เป็นตัวอย่าง นักเรียนบางคนก็มีสีหน้าพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรม แต่นักเรียนบางคนก็ทำท่าไม่ค่อยสบายใจ ผู้วิจัยจึงพูดให้กำลังใจว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถใช้ความคิดแบบอิสระ จากนั้นก็มีเสียงนักเรียนคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “ไม่ยากหรอก ลองทำดูเถอะนะ” ทันใดนั้นนักเรียนอีกหลายคนก็บอกว่า “จริงครับ จริงค่ะ” เมื่อผู้วิจัยอธิบายการทำกิจกรรมครบถ้วนแล้ว นักเรียนก็รีบปฏิบัติกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น นักเรียนจะลองออกแบบก่อนลงมือทำ บางคนก็วาดภาพลงในกระดาษ บางคนก็ปรึกษาเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ บางคนก็ถามผู้วิจัย การทำกิจกรรมนี้จึงมีนักเรียนลุกเดินไปมาหลายคน พอนักเรียนออกแบบผลงานได้นักเรียนก็จะนั่งประจำที่ของตนเองทำให้ความวุ่นวายลดน้อยลง นักเรียนบางคนประดิษฐ์แบบง่าย ๆ ใช้เวลาไม่มาก นักเรียนบางคนก็ใช้วัสดุเหลือใช้หลายชิ้นมาประดิษฐ์และต้องออกแบบใช้จินตนาการกว่าคนอื่นจึงใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากกว่าคนอื่น และเมื่อทำงานเสร็จนักเรียนก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนอย่างเต็มที่ นักเรียนที่ทำเสร็จก่อนก็เดินขึ้นชมและวิพากษ์วิจารณ์งานของเพื่อนและให้เพื่อนวิจารณ์งานของตนบ้าง ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีทัศนคติเรื่องวิพากษ์วิจารณ์งานเปลี่ยนไป ตอนเริ่มทำ

กิจกรรมนักเรียนจะไม่ชอบให้วิพากษ์วิจารณ์ เมื่อนักเรียนพบว่าการวิพากษ์วิจารณ์ทำให้นักเรียนนำไปปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้นจึงยอมรับฟังคำวิพากษ์จากเพื่อนและผู้วิจัย

นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงานดังต่อไปนี้ เด็กหญิงธัญรัตน์ วิวัฒน์เดชา แสดงความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกมากหลังจากได้ทำกิจกรรมนี้ มีรูปแบบที่หลากหลายหาจากที่อื่นไม่ได้ เราได้ใช้จินตนาการมากมายหลายอย่างและได้ใช้ความคิด ใช้สี วัสดุ เหลือใช้ในการทำงานนี้อีกด้วยค่ะ สนุกจังเลยค่ะ” เด็กหญิงณัฏฐิญา ฉัตรศุภกุล แสดงความคิดเห็นว่า “การประดิษฐ์ทำให้มีความคิดที่จะวางแผนและแก้ไขปัญหา จินตนาการของผู้เรียน” เด็กหญิงฐิตาภา เรืองรจิตปกรณ์ แสดงความคิดเห็นว่า “ฉันรู้สึกว่าการทำกิจกรรมศิลปะที่ได้ทำไปนี้ ทำให้เรามีทักษะในการทำงานประดิษฐ์เพิ่มมากขึ้น และแต่ละกิจกรรมก็สนุกและทำอย่างอิสระไม่มีข้อบังคับมากนักทำให้การเรียนสนุกมาก” เด็กหญิงวิชญา วิบูลย์ศรีสัจจะ แสดงความคิดเห็นว่า “สนุกดีได้ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นและได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ประดิษฐ์สิ่งของตัวเองและมีประโยชน์” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน เพราะนักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ทำงานด้วยความคิดอิสระ ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน และมีความกล้าที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนต่องานของนักเรียน ซึ่งทำให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

จากการสร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุเหลือใช้ของนักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานการประดิษฐ์ซึ่งมีความโดดเด่นในการสร้างสรรค์และจินตนาการตลอดจนการพัฒนารูปทรง ได้ตามวัตถุประสงค์จำนวน 3 ผลงาน ดังนี้

ภาพประกอบ ผลงานการปฏิบัติกิจกรรมที่ 11 ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน

ภาพประกอบ 54 ผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

จากภาพประกอบ 54 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กหญิงอรรชยา อุไพบูรณ์ เป็นผลงานการประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ให้เกิดคุณค่าทางด้านความงาม และประโยชน์ใช้สอย โดย

จินตนาการและสร้างสรรค์เป็นรูปทรงใหม่ จัดระบบการสร้างผลงานสิ่งไหนควรทำก่อนและหลังเพิ่มเติม ตัดทอน ให้มีความสมดุล และเหมาะสม จากผลงานชิ้นนี้ได้กนกฐิตะพรหมยา ได้กล่าวว่า เป็นการประดิษฐ์ที่นำเอาขวดพลาสติกนมเปรี้ยว และแกนกระดาษทิชชู หลอดดูด กระดาษสี กาว และไม้ไอศกรีม แล้วคิดจินตนาการสร้างสรรค์ให้เป็นของใช้ใส่ดินสอ เป็นการประกอบให้เป็นรูปทรงของคนเล่นสกี

ภาพประกอบ 55 ผลงานอยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 55 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กหญิงณัฏฐา ชะวิฒนะ เป็นผลงานการประดิษฐ์อีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งเจ้าของผลงานได้กล่าวไว้ว่า เป็นการประดิษฐ์ที่นำเอาวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ให้เป็นรูปทรงแปลกใหม่ ดีกว่านำวัสดุนั้นไปทิ้งขว้างไม่เกิดประโยชน์ เป็นการนำเอาขวดนมและอะไหล่บางชิ้นของหุ่นยนต์ที่พังแล้วมาประกอบให้เป็นงานศิลปะ เป็นที่ใส่ดินสอและเกิดประโยชน์เป็นการนำวัสดุที่เหลือใช้แล้วกลับมาใช้ได้อีกครั้งหนึ่ง

ภาพประกอบ 56 ผลงานอยู่ในเกณฑ์พอใช้

จากภาพประกอบ 56 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กชายธนวัฒน์ งามจรัสศรีวิชัย เป็นผลงานการประดิษฐ์อีกชิ้นหนึ่งที่เจ้าของผลงานภูมิใจและได้กล่าวไว้ว่า เป็นผลงานที่ภูมิใจมากที่สามารถนำเอาวัสดุเหลือใช้มาประกอบให้เป็นรูปแบบใหม่ ตามจินตนาการที่ต้องการให้เป็นของที่มียุทธประโยชน์ใช้สอยอีกครั้งหนึ่ง

กิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง: แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ เวลา 50 นาที

ลักษณะกิจกรรม การออกแบบโครงสร้างเป็นงานต่อประกอบวัสดุต่าง ๆ ออกแบบเป็นงานโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์และสายงานร่วมกันระหว่างโครงสร้างหรือรูปทรง และบริเวณว่างโดยให้นักเรียนออกแบบโครงสร้างรูปสัตว์ จากนั้นนักเรียนตัดกระดาษแข็งเป็นรูปทรงง่ายๆ หลายขนาดและหลายชิ้นนำมาต่อประกอบเข้าด้วยกัน ประกอบเป็นโครงสร้าง ดูความสวยงาม รูปทรงและบริเวณว่าง การต่อประกอบโดยกาวหรือการเสียบเข้าด้วยกันให้มีความแข็งแรงมั่นคง

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์

ภาพประกอบ 57 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
กิจกรรมแปลงโฉมวัสดุ
เป็นรูปสัตว์

ภาพประกอบ 58 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
กิจกรรมแปลงโฉมวัสดุ
เป็นรูปสัตว์

จากการสังเกตพฤติกรรมการออกแบบโครงสร้าง: แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีความสนใจที่จะทำกิจกรรมมาก โดยนักเรียนให้ความสนใจตั้งแต่ผู้วิจัยหยิบงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบโครงสร้างแปลกๆ รูปสัตว์ที่มีทั้งสัตว์ 2 ขา และสัตว์ 4 ขา มาให้นักเรียนดู นักเรียนชื่นชมผลงานที่ผู้วิจัยใช้เป็นสื่อ และมีการซักถามหลายคำถาม เมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนจะกระตือรือร้นไปหยิบอุปกรณ์แล้วนั่งทำงานเป็นกลุ่มๆ ในระหว่างทำกิจกรรมนักเรียนก็จะพูดคุยหยอกล้อซึ่งกันและกันอย่างสนุกสนาน นักเรียนชอบตัดกระดาษ ชอบออกแบบ ชอบเอาวัสดุมาต่อกันให้แน่นหนา ให้สัตว์ที่นักเรียนออกแบบ แข็งแรงสามารถตั้งได้ นักเรียนหญิงก็จะออกแบบแนวผู้หญิง ส่วนนักเรียนชายก็จะออกแบบเป็นแนวผู้ชาย และนักเรียนชายจะทำงานเสร็จก่อนนักเรียนหญิง เมื่อทำเสร็จก็จะเดินถามเพื่อนๆ ว่าสวยหรือไม่ จากนั้นนักเรียนจะนำผลงานของตนไปวางไว้ที่ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนแต่ละคนภูมิใจในผลงานของตน เมื่อเพื่อนวิพากษ์วิจารณ์งานก็ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อน เมื่อผู้วิจัยเดินเข้าไปใกล้ๆ นักเรียน

ก็กล้าที่จะให้ชมผลงานของตน ผู้วิจัยรู้สึกว่่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมแปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ดังนี้ เด็กชายธนซ์ อัสสรัตนะ มีความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมแปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ เพราะเป็นกิจกรรมที่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการไม่ซ้ำแบบเดิมสนุกดีครับ” เด็กชายรติศ รุทธิพงษ์ มีความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกดีต่อกิจกรรมนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ก็สนุกแล้วยังทำให้จินตนาการดีมากขึ้น เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น สนุกมากครับ” เด็กหญิงธนภรณ์ สาลีผล มีความคิดเห็นว่า “กิจกรรมแปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ เป็นกิจกรรมที่ทำหายความสามารถ ต้องลุ้นว่าสัตว์ที่เราทำออกมาจะตั้งได้หรือไม่ งานของเราจะสวยสมจินตนาการของเราหรือไม่ สนุกมากและอยากทำกิจกรรมแบบนี้อีก” เด็กชายอัศรชัย กันธมาลา มีความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกว่่า ข้าพเจ้ามีจินตนาการเพิ่มขึ้นมากหลังจากกิจกรรมนี้หมดไป ข้าพเจ้ารู้สึกว่่าเมื่อจะทำอะไร จะมีจินตนาการเข้ามาสอดแทรก ทำให้ข้าพเจ้าสนใจวิชาศิลปะมากขึ้น เมื่อผมได้ทำกิจกรรมนี้ผมจะไม่เครียด แต่จะรู้สึกผ่อนคลายมากกว่า ทำให้ข้าพเจ้าตั้งใจและมีกำลังใจที่จะทำงานมากขึ้น และทำให้ผมสนใจศิลปะมากเป็นพิเศษ” จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนชอบทำงานที่ต้องใช้ความคิด จินตนาการ ที่แตกต่างไปจากเดิมชอบงานที่แปลกใหม่ ทำให้นักเรียนสนุกสนานกล้าที่จะคิดแล้วประดิษฐ์เป็นงานออกมา นอกจากนี้จะเห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม CISST ทำให้นักเรียนไม่เครียดและทำให้สนใจวิชาศิลปะมากเป็นพิเศษซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม CISST มาก นักเรียนมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีต่อนักเรียนมาก

จากผลงานการปฏิบัติกิจกรรม แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์ของนักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนสนุกสนานที่จะได้ออกแบบและตัดกระดาษนำมาประกอบกันให้เป็นรูปทรงของสัตว์ตามจินตนาการ และสร้างสรรค์พัฒนาารูปทรงตลอดจนการสร้างคุณสมบัติและแข็งแรงมั่นคงของรูปทรง ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานที่มีความโดดเด่นตามวัตถุประสงค์ จำนวน 3 ผลงาน ดังนี้

ภาพประกอบ ผลงานปฏิบัติกิจกรรมที่ 12 แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์

ภาพประกอบ 59 ผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

จากภาพประกอบ 59 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากของเด็กชายธนวัฒน์ งามจรัสศรีวิชัย เป็นผลงานที่มีการออกแบบโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับความสวยงาม และที่สำคัญเป็นการแก้ปัญหาของผลงาน คือการต่อประกอบเข้าด้วยกันให้มีความแข็งแรงและทรงตัวอยู่ได้ไม่ล้มง่าย ๆ ผลงานชิ้นนี้เป็นอีกหนึ่งผลงานที่เด็กชายธนวัฒน์ ภูมิใจและกล่าวไว้ว่า ดีใจที่สามารถออกแบบโครงสร้างของสัตว์ที่จินตนาการและตัดเป็นชิ้นมาประกอบกันให้เป็นผลงานที่มีความสวยงามและทรงตัวได้เป็นผลงานที่น่าภูมิใจและตื่นเต้นมาก กิจกรรมนี้น่าจะมีให้รุ่นน้องต่อไปให้ทำกิจกรรมนี้อีก

ภาพประกอบ 60 ผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ ดี

จากภาพประกอบ 60 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีของเด็กชายรติศ รุธิรพงษ์ เป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่เจ้าของผลงานได้กล่าวไว้ว่ารู้สึกดีใจที่ได้ทำผลงานชิ้นนี้ ตอนแรกคิดว่าจะทำไม่ได้ พอได้รับฟังการอธิบายจึงเข้าใจและได้ออกแบบรูปโครงสร้างของแต่ละชิ้นแล้วนำมาประกอบกันคิดว่าไม่น่าจะทรงตัวได้ ปรากฏว่าเป็นผลงานที่ทรงตัวได้จึงเป็นผลงานที่มีความสนุกเมื่อได้ทำผลงานนี้

ภาพประกอบ 61 ผลงานที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้

จากภาพประกอบ 61 เป็นผลงานที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ของเด็กชายธนัช อัสสรตนะ เป็นผลงานการสร้างสรรค์รูปทรงที่เกิดจากการจินตนาการโดยออกแบบโครงสร้างของแต่ละชิ้นนำมาประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งเจ้าของผลงานได้กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผมคิดว่าจะทำไม่ได้ เพราะไม่เคยทำแบบนี้มาก่อน แต่พอทำได้แล้วรู้สึกสนุกและอยากทำอีก

ตอนที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. หญิง	25	45.5
2. ชาย	30	54.5
รวม	55	100

ผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 55 คน เป็นนักเรียน หญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 และนักเรียนชาย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5

ตอนที่ 3 การศึกษาระดับทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน และระดับทัศนคติ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติ

ทัศนคติของนักเรียน ต่อการใช้การสอนแบบ CISST	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ด้านความรู้	3.93	0.79	ดี
2. ด้านความรู้สึก	3.72	0.90	ดี
3. ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม	3.53	1.13	ดี
รวม	3.73	0.94	ดี

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST โดยรวม

มีค่าเฉลี่ย 3.73 แสดงว่า ทักษะคตินักเรียนต่อการใช้การสอนแบบ CISST อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาแยกแต่ละด้านพบว่า ทักษะคติด้านความรู้มีค่าเฉลี่ย 3.93 ด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ย 3.72 ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ย 3.53 ซึ่งอยู่ในระดับดีทุกด้าน

ตอนที่ 3.1 การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะคตินักเรียนด้านความรู้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะคตินักเรียนด้านความรู้

ทักษะคตินักเรียนด้านความรู้	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะ	4.13	0.67	ดี
2. นักเรียนเกิดจินตนาการเมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะ	4.04	0.64	ดี
3. เมื่อนักเรียนได้เรียนศิลปะทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการระบายสี	3.71	0.81	ดี
4. นักเรียนเข้าใจหลักการวาดเส้นเมื่อเรียนศิลปะ	3.85	0.80	ดี
5. เมื่อนักเรียนเรียนศิลปะแล้วนักเรียนสามารถดัดแปลงรูปทรงเดิมของวัตถุให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ได้ตามจินตนาการ	4.07	0.81	ดี
6. การสัมผัสและการจดจำทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดมาเป็นภาพได้	3.95	0.80	ดี
7. นักเรียนสามารถนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะได้	4.20	0.68	ดี
8. เสียงเพลงทำให้นักเรียนเกิดความสุขและสามารถจินตนาการออกมาเป็นภาพวาดได้	3.98	0.76	ดี
9. การเรียนศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ได้	4.15	0.73	ดี
10. การเรียนศิลปะมีประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้เกิดความสุขและมีสมาธิ	4.05	0.78	ดี
11. นักเรียนสามารถนำความรู้ทางศิลปะไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้	3.75	0.87	ดี

ตาราง 4 (ต่อ)

ทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้	$\bar{X}$	S	ระดับ
12. อาหารที่มีรสชาติต่างกัน ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะที่แตกต่างกันได้	3.69	0.81	ดี
13. กลิ่นของสมุนไพรทำให้เกิดจินตนาการวาดเป็นภาพได้	3.69	0.92	ดี
14. การเรียนวิชาศิลปะเป็นการผ่อนคลายความเครียด	3.96	0.82	ดี
15. การเรียนวิชาศิลปะช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนวิชาอื่นมากขึ้น	3.80	0.91	ดี
รวม	3.93	0.79	ดี

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติด้านความรู้ค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.93 แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้มากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะได้มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งนักเรียนมีทัศนคติตรงกันระดับเห็นด้วยร้อยละ 51 ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 34 และไม่แน่ใจร้อยละ 15 การเรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ได้อีกมีค่าเฉลี่ย 4.15 นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อนักเรียนเรียนวิชาศิลปะแล้วนักเรียนสามารถดัดแปลงรูปทรงเดิมของวัตถุให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ได้ตามจินตนาการมีค่าเฉลี่ย 4.07 การเรียนวิชาศิลปะมีประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้เกิดความสุขและมีสมาธิมีค่าเฉลี่ย 4.05 นักเรียนเกิดจินตนาการเมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 4.04 เสียงเพลงทำให้นักเรียนเกิดความสุข จะสามารถจินตนาการออกมาเป็นภาพวาดได้มีค่าเฉลี่ย 3.98 การเรียนวิชาศิลปะเป็นการผ่อนคลายความเครียดมีค่าเฉลี่ย 3.96 การสัมผัสและการจดจำทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดมาเป็นภาพได้มีค่าเฉลี่ย 3.95 นักเรียนเข้าใจหลักการวาดเส้นเมื่อเรียนวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.85 การเรียนวิชาศิลปะช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนวิชาอื่นมากขึ้นมีค่าเฉลี่ย 3.80 นักเรียนสามารถนำความรู้ทางวิชาศิลปะไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 3.75 เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการระบายสีมีค่าเฉลี่ย 3.71 อาหารที่มีรสชาติต่างกัน ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะที่แตกต่างกันได้ มีค่าเฉลี่ยและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือกลิ่นของสมุนไพรทำให้เกิดจินตนาการวาดเป็นภาพได้ มี

ค่าเฉลี่ย 3.69 ซึ่งนักเรียนร้อยละ 49 เห็นด้วย นักเรียนร้อยละ 24 ไม่แน่ใจ นักเรียนร้อยละ 16 เห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียนร้อยละ 9 ไม่เห็นด้วย และนักเรียนร้อยละ 2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึก

ทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึก	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. เมื่อได้เรียนวิชาศิลปะกับครูนักเรียนจะมีความรู้สึกสนุกสนาน	4.00	0.75	ดี
2. นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะตามวิธีที่ครูสอน เพราะทำให้การวาดภาพดีขึ้น	3.69	1.00	ดี
3. นักเรียนชอบให้ครูอธิบายกิจกรรมก่อนลงมือปฏิบัติในวิชาศิลปะ	3.93	0.77	ดี
4. นักเรียนชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานศิลปะของนักเรียน	3.75	1.11	ดี
5. นักเรียนชอบวิชาศิลปะ เพราะทำคะแนนได้ดี	3.53	1.00	ดี
6. นักเรียนชอบวิชาศิลปะ เพราะครูสอนได้เข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้	3.67	0.88	ดี
7. นักเรียนชอบที่ครูสอนให้ฟังเพลงเพื่อสร้างจินตนาการในการวาดภาพ	3.69	0.77	ดี
8. การดมกลิ่นสมุนไพรทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเกิดจินตนาการในการสร้างผลงานทางศิลปะ	3.71	0.85	ดี
9. นักเรียนชอบกิจกรรมการปั้น เนื่องจากได้สัมผัสเนื้อดินปั้น	3.96	0.90	ดี
10. นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนผลิตผลงานศิลปะแปลกใหม่ไม่ซ้ำกัน	3.78	0.79	ดี
11. นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะ เพราะทำให้นักเรียนผลิตชิ้นงานที่งดงามได้	3.82	0.82	ดี
12. คนส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าผู้ที่เรียนทางด้านศิลปะเป็นคนสกปรก	3.00	1.17	ปานกลาง
13. นักเรียนรู้สึกชอบที่จะได้พูดถึงผลงานศิลปะของเพื่อนหน้าชั้นเรียน	3.55	0.88	ดี
14. นักเรียนรู้สึกภูมิใจเมื่อเพื่อนชื่นชมผลงานศิลปะของนักเรียน	3.96	0.94	ดี
รวม	3.72	0.90	ดี

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านความรู้สึกค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.72 แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึกอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ เมื่อได้เรียนวิชาศิลปะกับครูนักเรียนจะมีความรู้สึกสนุกสนาน มีค่าเฉลี่ย 4.00 ซึ่งอยู่ในระดับดี ทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ นักเรียนชอบกิจกรรมการปั้น เนื่องจากได้สัมผัสเนื้อดินปั้นมีค่าเฉลี่ย 3.96 นักเรียนรู้สึกภูมิใจเมื่อเพื่อนชื่นชมผลงานศิลปะของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.96 นักเรียนชอบให้ครูอธิบายกิจกรรมก่อนลงมือปฏิบัติในวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.93 นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะ เพราะทำให้นักเรียนผลิตชิ้นงานที่งดงามได้มีค่าเฉลี่ย 3.82 นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนผลิตผลงานศิลปะแปลกใหม่ไม่ซ้ำกันมีค่าเฉลี่ย 3.78 นักเรียนชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานศิลปะของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.75 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.11 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนร้อยละ 32 มีความรู้สึกชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานของนักเรียนมาก นักเรียนร้อยละ 29 ชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานของนักเรียนมากที่สุด นักเรียนร้อยละ 27 ชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานของนักเรียนปานกลางและนักเรียนร้อยละ 6 ชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานของนักเรียนน้อย และน้อยที่สุด การดมกลิ่นสมุนไพรทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเกิดจินตนาการในการสร้างผลงานทางศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.71 นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะตามวิธีที่ครูสอนเพราะทำให้การวาดภาพดีขึ้นมีค่าเฉลี่ย 3.69 นักเรียนชอบที่ครูสอนให้ฟังเพลงเพื่อสร้างจินตนาการในการวาดภาพมีค่าเฉลี่ย 3.69 นักเรียนชอบวิชาศิลปะเพราะครูสอนได้เข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ย 3.67 นักเรียนรู้สึกชอบที่จะได้พูดถึงผลงานศิลปะของเพื่อนหน้าชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.55 นักเรียนชอบวิชาศิลปะเพราะทำคะแนนได้ดีมีค่าเฉลี่ย 3.53 และคนส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าผู้ที่เรียนทางด้านศิลปะเป็นคนสกปรกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.00 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนร้อยละ 36 มีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับปานกลาง นักเรียนร้อยละ 22 มีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับน้อย นักเรียนร้อยละ 18 มีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับมาก นักเรียนร้อยละ 13 มีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับมากที่สุด และนักเรียนร้อยละ 11 มีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับน้อยที่สุด จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความรู้สึกต่อเรื่องนี้ระดับน้อยที่สุด จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความรู้สึกต่อเรื่องนี้อย่างหลากหลายความคิดเห็นจึงทำให้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

ทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. นักเรียนตั้งใจฟังเวลาครูสอนวิชาศิลปะ	3.95	0.89	ดี
2. นักเรียนซักถามครูเวลาที่ไม่เข้าใจงานศิลปะ	3.60	0.93	ดี
3. นักเรียนรอคอยเรียนชั่วโมงวิชาศิลปะ	3.25	1.06	ปานกลาง
4. นักเรียนนำประสบการณ์จากการสังเกตไปใช้ในการวาดภาพ	3.69	0.96	ดี
5. การระบายสีภาพวาด นักเรียนจะระบายสีก่อนก่อนที่จะระบายสีเข้ม	3.64	1.02	ดี
6. นักเรียนวาดภาพโดยอาศัยรูปทรงเดิม เป็นพื้นฐานแล้วปรับเปลี่ยนให้แตกต่างไปจากเดิมเสมอ	3.58	0.88	ดี
7. นักเรียนสร้างงานศิลปะนักเรียนจะคิดถึงประโยชน์ใช้สอยก่อน	3.67	0.96	ดี
8. นักเรียนจะคิดถึงคุณค่าของผลงานก่อนสร้างงานศิลปะ	3.55	0.92	ดี
9. นักเรียนมักจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการฝึกหัดวาดภาพ	3.47	0.94	ปานกลาง
10. นักเรียนเกิดจินตนาการเกี่ยวกับงานศิลปะ จากการชิมอาหารรสชาติต่าง ๆ	3.45	0.86	ปานกลาง
11. นักเรียนฝึกฝนการวาดภาพเพื่อมุ่งมั่นจะเป็นจิตรกร	3.00	1.29	ปานกลาง
รวม	3.53	1.13	ดี

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.53 แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนตั้งใจฟังเวลาครูสอนวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.95 ซึ่งอยู่ในระดับดี พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ นักเรียนนำประสบการณ์จากการสังเกตไปใช้ในการวาดภาพมีค่าเฉลี่ย 3.69 นักเรียนสร้างงานศิลปะนักเรียนจะคิดถึงประโยชน์ใช้สอยก่อนมีค่าเฉลี่ย 3.67 การระบายสีภาพวาดนักเรียนจะระบายสีก่อนก่อนที่จะระบายสีเข้ม มีค่าเฉลี่ย 3.64 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่หลากหลาย คือ ร้อยละ 41 ตอบว่าบางครั้งที่จะปฏิบัติเช่นนั้น ร้อยละ

31 ตอบว่าบ่อยครั้งที่จะปฏิบัติเช่นนั้น ร้อยละ 22 ตอบว่านักเรียนจะปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 2 ตอบว่า นาน ๆ ครั้งจะปฏิบัติเช่นนั้น ร้อยละ 2 ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 2 ไม่ตอบคำถาม จึงทำให้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าข้ออื่น นักเรียนซักถามครูเวลาที่ไม่ว่างงานศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.60 นักเรียนวาดภาพโดยอาศัยรูปทรงเดิมเป็นพื้นฐานแล้วปรับเปลี่ยนให้แตกต่างจากเดิมเสมอมีค่าเฉลี่ย 3.58 นักเรียนจะคิดถึงคุณค่าของผลงานก่อนสร้างงานศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.55 นักเรียนมักจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการฝึกหัดวาดภาพมีค่าเฉลี่ย 3.47 นักเรียนเกิดจินตนาการเกี่ยวกับงานศิลปะจากการชิมอาหารรสชาติต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.45 นักเรียนรอคอยเรียนชั่วโมงวิชาศิลปะมีค่าเฉลี่ย 3.25 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนร้อยละ 41 แสดงพฤติกรรมนี้บางครั้ง ร้อยละ 33 แสดงพฤติกรรมนี้บ่อยครั้ง ร้อยละ 9 แสดงพฤติกรรมนี้เป็นประจำ และแสดงพฤติกรรมนี้นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 5 ไม่เคยแสดงพฤติกรรมนี้ และร้อยละ 1 ไม่ตอบคำถาม และพฤติกรรมที่นักเรียนจะแสดงน้อยที่สุด คือนักเรียนฝึกฝนการวาดภาพเพื่อมุ่งมั่นจะเป็นจิตรกรที่มีค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนร้อยละ 38 แสดงพฤติกรรมเห็นด้วยเป็นบางครั้ง นักเรียนร้อยละ 17 แสดงพฤติกรรมเห็นด้วยเป็นประจำและเห็นด้วย คือ นาน ๆ ครั้ง นักเรียนร้อยละ 14 เห็นด้วยบ่อยครั้ง นักเรียนร้อยละ 12 คิดว่าไม่เคยเลย และนักเรียนร้อยละ 2 ไม่ตอบคำถาม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 220 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่การสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST จำนวน 12 กิจกรรม และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมจำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามทัศนคติต่อการใช้การสอนแบบ CISST มีค่าความเชื่อมั่น .91

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้การสอนแบบ CISST กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 กิจกรรม รวมทั้งสิ้นเป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที
2. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามวัดทัศนคติด้านความรู้จำนวน 15 ข้อ ด้านความรู้สึก จำนวน 14 ข้อ และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมจำนวน 11 ข้อ รวม 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้ ทัศนคติของนักเรียนด้านความรู้สึก และทัศนคติของนักเรียนด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม โดยใช้การวิเคราะห์ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาทัศนคติด้านความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.93
2. การศึกษาทัศนคติด้านความรู้สึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.72
3. การศึกษาทัศนคติด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.53

อภิปรายผล

1. ทัศนคติด้านความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST โดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีทัศนคติด้านความรู้อยู่ในระดับดีทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสอนแบบ CISST เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในหลายด้าน เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้เรียนจะมีอยู่ในตัวเอง มากบ้างน้อยบ้างต่างกันไป เมื่อกิจกรรมได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จึงทำให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนออกมาโดยไม่มีขีดจำกัด จึงทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ชิ้นที่แตกต่างจากงานเดิมของผู้เรียน กิจกรรมที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมเส้นสีรุปร่าง กิจกรรมปะติดปิดหน้า กิจกรรมประดิษฐ์คิดค้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเวสคอต และสมิท (กรองชนก ทองงาม. 2546: 32; อ้างอิงจาก Wescott and Smith. 1963) กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่รวมการถึงประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมาแล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การจัดรูปแบบใหม่ของความคิดนี้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลกก็ได้ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ กิลฟอร์ด (อารีย์ รังสินันท์. 2527 อ้างอิงจาก Guiford. 1950) ที่กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย ถึงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย ซึ่งระหว่างที่ผู้วิจัยให้กลุ่ม

ตัวอย่างทำกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะทำแบบอิสระทางความคิดเพื่อให้งานออกมาสร้างสรรค์

ด้านจินตนาการ กิจกรรม CISST มีกิจกรรมหลายกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการของตนเองสร้างเป็นงานออกมา ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนุกและมีความสุขเมื่อได้ทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้แก่ กิจกรรมเมืองใหม่ในฝัน กิจกรรมสมุนไพรรักษ์ชีวิตประจำวัน กิจกรรมรสชาติवादเป็นสี กิจกรรมชีวิตพิสดาร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของชัยยุทธ์ รัตตานุกุล (2540: 62-63) กล่าวว่าจินตนาการคือผลจากการรับรู้โดยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์ ผสมผสานกับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจินตนาการที่ดีจึงควรขึ้นอยู่กับความพอดีของสังคมด้วย และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศิริลักษณ์ ไทยดี (2544: 73) ที่กล่าวว่าการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST เป็นวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อารี สุทธิพันธ์ (2526: 2-6) ซึ่งกล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่า ความจริงของการวาดเขียนอยู่นอกเหนือประสาทสัมผัสอันจำกัดของมนุษย์ ซึ่งการถ่ายทอดอาจมีเค้าโครงของโลกภายนอกที่เห็นหรือนอกเหนือจากสิ่งที่เห็นตามอำนาจจิตของแต่ละบุคคล ที่สามารถสร้างภาพขึ้นตามนิมิต ซึ่งมีกระบวนการถ่ายทอดหลายประการ เช่น การเขียนภาพตามความคิดคำนึง การเขียนภาพตามความฝัน และการเขียนภาพตามปรากฏการณ์ที่อุบัติขึ้น

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกสัมผัสและประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ความรู้ซึ่งเป็นความรู้ที่แตกต่างจากการเรียนในห้อง ได้ถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นภาพ ทั้งจากการดมกลิ่นสมุนไพรรสชาติ ฟังเพลง และสัมผัส ผู้เรียนถ่ายทอดออกมาอย่างมีความสุข และสนุกสนานกับการทำงานแนวนี้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวงพร กุศลส่ง (2532: 9) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เกมการศึกษา แบบประสาทสัมผัส หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นของเด็ก โดยครูแนะนำให้เด็กในเรื่องการชิม การดมกลิ่น การฟัง การสัมผัส การมองเห็น ซึ่งจะได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ จากการสังเกตและจับต้อง เปรียบเทียบส่วนที่หยาบละเอียดเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ ในการสัมผัสให้เกิดความรู้สึกที่ถาวร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของเกียรติวรรณ อมาตยกุล (2529: 19) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ที่เด็กได้สัมผัสสิ่งต่าง ๆ โดยการดมกลิ่นของดอกไม้ การชิม การฟัง การมองเห็น และการสัมผัส เขาจะได้รับความรู้สึกจากสิ่งรอบตัวแปลก ๆ ใหม่ ๆ จะทำให้อารมณ์นึกของการรับรู้ของเด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

การจัดระบบภาพเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ความรู้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในการทำงานศิลปะได้มาก เพราะผู้เรียนจะรู้ว่าในภาพ 1 ภาพ ควรจัดลำดับว่าสิ่งใดควรวาดก่อน วาดทีหลัง ตลอดจนการใช้สีในการวาด ควรจะลงสีใดก่อน-หลัง เพื่อทำให้ภาพนั้นเกิดความสมบูรณ์ของภาพ กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนจัดระบบภาพได้ดี ได้แก่ กิจกรรมเส้นสีรูปร่าง กิจกรรมสมุนไพรรักษ์

ชีวิตประจำวัน กิจกรรมปะติดปิดหน้า กิจกรรมชีวิตพิสดาร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พรพวรรณ เลหาศิรินาถ (2522: 17-24) กล่าวว่า การเรียนรู้เรื่องศิลปะนั้นนอกจากความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของงานศิลปะแล้ว ส่วนประกอบขั้นมูลฐานที่สำคัญของงานศิลปะ โครงสร้างของงานศิลปะและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสี เป็นสิ่งที่สำคัญต้องศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาวิวัฒนาการและความงามอย่างแท้จริงในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้ ซึ่งส่วนประกอบขั้นมูลฐานของศิลปะ ได้แก่ เส้น คุณค่า รูปร่าง รูปลักษณะ ช่องว่าง พื้นผิว สี ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ให้ความสำคัญต่อกัน ศิลปะเท่ากัน ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปก็อาจจะทำให้คุณค่าของงานนั้นลดลงไป และจะมีผลให้งานศิลปะชิ้นนั้นไม่สมบูรณ์และไม่น่าสนใจ

กิจกรรมด้านการถ่ายโอนประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้อยู่ในรูปใหม่ อาจจะเป็นการจัดรูปแบบใหม่ การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบที่กำหนดให้เสียใหม่ให้มีรูปร่างต่างไปจากเดิม เป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างได้ความรู้และนำไปทำกิจกรรมได้ดีเป็นส่วนมาก อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างชอบทำและสนุกสนานที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมความทรงจำ กิจกรรมปะติดปิดหน้า กิจกรรมประดิษฐ์คิดค้น และกิจกรรมแปลงโฉมวัสดุ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 69) กล่าวถึงการพัฒนารูปทรงที่สัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ศิลปะว่า ทักษะศิลป์ใช้การมองเห็นหรือทักษะประสาทเป็นด้านหลัก แต่การมองเห็นเกี่ยวข้องกับกลไกและการแปลความหมายสมอง การมองเห็นภาพหรือรูปทรงเบื้องต้นอย่างปกติธรรมดา คงเป็นเรื่องการเห็นโดยทั่วไป แต่การเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะจะเป็นเรื่องของความสามารถในการแปลงรูป การเสริมรูป หรือสร้างรูปขึ้นมาใหม่ “การพัฒนารูปแบบ” ในที่นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการตรวจสอบเด็กและเยาวชน

2. ทักษะด้านความรู้สึกรักของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST โดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีทัศนคติด้านความรู้สึกรักอยู่ในระดับดีทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิชาศิลปะเป็นวิชาที่ผู้เรียนชอบเรียนมาก เรียนแล้วสนุกสนาน เป็นวิชาที่ใช้ความคิดได้อิสระไร้ขีดจำกัด ได้ทำงานตามที่คุณเรียนชอบ ในการทำงานสามารถทำได้หลายวิธียากทั้งนั่งและนอน ทำคนเดียวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ ไม่มีกฎระเบียบเคร่งครัดเหมือนวิชาอื่น ผู้เรียนจึงชอบเรียนและชอบทำงานศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กรวิภา สรรพกิจจำนง (2539: 26-27) ที่กล่าวว่า เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ เด็กควรทำความพอใจและมีความสนุกสนาน กิจกรรมศิลปะช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความก้าวร้าว ช่วยสร้างนิสัยการทำงานที่ดี และสอดคล้องกับคำกล่าวของ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) ที่กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสม

กับความสนใจ ความสามารถ ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และช่วยส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดมาเป็นผลงานศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไปอีกด้วย นอกจากนี้ ศิริพร สหัสสานนท์ (2544: 30-31) ได้ให้ความคิดเห็นไปในทำนองเดียวกันว่า กิจกรรมศิลปะทำให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระส่งเสริมอิสรภาพในการทำงาน ในขณะเดียวกันเด็กก็จะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดของตนกับเพื่อน ๆ ได้ เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนาน ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ เด็กควรทำตามความพอใจและมีความสนุกสนาน การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเป็นโอกาสที่เด็กจะแสดงออกซึ่งความคิดของเขา นอกจากนี้เป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่งกิจกรรมศิลปะจะช่วยให้เด็กแสดงออกและผ่อนคลายอารมณ์อย่างดีที่สุดอีกทั้งช่วยสร้างนิสัยการทำงานที่ดีไปด้วย

3. ทักษะคิดด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST โดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมส่วนมากอยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรม CISST เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนั้นนักเรียนจึงตั้งใจฟังคำอธิบายของครูผู้สอนอย่างตั้งใจ จึงเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยพบทุกครั้ง ซึ่งพฤติกรรมนี้ถ้านักเรียนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอก็จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ดีทำให้ผู้เรียนมีสมาธิและทำอะไรได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อำนาจ เย็นสบาย (2545: 17) ที่กล่าวว่า วิชาศิลปะในโรงเรียน สามารถเชื่อมโยงไปสู่สังคม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความเป็นไปของโลกได้ การเรียนการสอนศิลปะจึงไม่ควรมุ่งเฉพาะความสำเร็จภายในด้วยตัวของมันเอง แต่ศิลปะในโรงเรียนสามารถเป็นสื่อที่นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการมีชีวิตอย่างมีค่า การมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น ศรัทธาที่มีต่อสันติภาพ จิตสำนึกต่อส่วนรวม ต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ต่อคุณค่าของความเป็นมนุษย์ จริยธรรมต่อวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่รับใช้มนุษย์ ฯลฯ นอกจากนี้ศิลปะจะต้องมุ่งกระบวนการสร้างคนโดยอาศัยกิจกรรมศิลปะเด็กเป็นสื่อด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประสาท อิศรปริดา (จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า, 2545: 32-33; อ้างอิงจากประสาท อิศรปริดา, 2522) ที่กล่าวว่า ครูควรปลูกฝังนิสัยที่ดีให้เด็กรู้จักเลือกประยุกต์หลักการที่สำคัญไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ นั่นคือครูจะต้องเปิดโอกาสให้เขาได้ประยุกต์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมด้วยตนเอง ครูจะต้องเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้เขาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยตัวเขาเอง ครูควรชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อเขาทำในสิ่งที่แปลกและมีคุณค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของเลิศ อนันทนทะ (2535: 134) ที่กล่าวว่า ศิลปะที่เด็กแสดงออกมาในผลงานศิลปะเปรียบเหมือนกระจกเงาส่องโลกของเด็ก หลักสูตรจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดตามจินตนาการและการทำงานอย่างอิสระ ครู

จะต้องคำนึงถึงความมั่นใจและวิธีการแสดงออกของเด็กเป็นสำคัญเป็นผู้จัดเตรียมสื่อหรือเลือกประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทุกระดับ ควรสนับสนุนและให้กำลังใจช่วยเหลือเด็กแสดงออกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเอง และพัฒนาความสามารถในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มความถนัด ความสนใจ ตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นคำกล่าวของ ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 59) ก็กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า วิธีสอนกิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กควรเน้นที่กระบวนการ (Process) มากกว่าผลผลิต (Product) คือช่วงเวลาที่เด็กได้วาด ได้เขียน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พูดคุยกัน หรือคิดวิธีการใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข สนุกสนาน มีความสำคัญมากกว่าผลงานที่ผู้ใหญ่คาดหวังว่าจะต้องสวยงามเรียบร้อย และถูกต้องตามแบบอย่าง เพราะการสร้างสรรคงานศิลปะของเด็กมักเป็นการลองผิดลองถูก และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งงานสำเร็จซึ่งการแก้ปัญหานี้้อาจจะถูกหรือผิดบ้างแต่ด้วยความสามารถในการสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กจะช่วยให้เด็กค่อย ๆ พัฒนางานของเขาได้สำเร็จไปด้วยดี

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST มีความกระตือรือร้นสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม
2. นักเรียนชอบและสนุกสนานในการปฏิบัติกิจกรรม CISST มาก
3. นักเรียนชอบที่ได้ทำงานศิลปะโดยใช้ความคิดแบบอิสระ และได้เปลี่ยนอิริยาบถในการทำงาน
4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการสอนแบบ CISST

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอนแบบ CISST กับทัศนคติของผู้เรียนที่เรียนแบบ CISST ว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงไร
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนกับโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนน้อยกว่า ว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528.) จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเดชา.
- กรวิภา สรรพกิจจานง. (2539). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบขึ้นนำและแบบอิสระ. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- กรองชนก ทองงาม. (2546). กรณีศึกษาผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีด้านความคิด นามธรรม และความคิดสร้างสรรค์จากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- _____. (2544). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2517). วิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิชาชุดครู ตอน 3 จิตวิทยา. กรุงเทพฯ: องค์การคำครูสภา.
- กัญจนา ทองสิงห์. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถทางการเขียนเรื่อง และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้นาฏการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2529). โรงเรียนนีโอฮิวแมนนิส. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดหลัก CISST ของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างวิธีสอนเพื่อสร้างความคิดรวบยอดกับวิธีสอนแบบบรรยายประกอบสื่อ. (งานวิจัยสาขาวิชาศิลปศึกษา) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมพล ศรีหงส์ และ เสถียร เหลืองอร่าม. (2521). ทศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2520). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2523). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล. (2533). *พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- ชัยยุทธ์ รัตตานุกุล. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา 3.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2520). *การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทัศนีย์ เจริญเลิศ. (2538). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชาณุวิทยา อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร, ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.*
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- นภาพร เมฆรักชาวนิช. (2515). *ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียนทัศนคติในการเรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- บุปผา ประทีปทอง. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ประพนธ์ จำเริญ. (2544). *ผลการใช้แฟ้มสำหรับจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยชุดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2531). *ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปวีดา ชื่นเชย. (2543). *“ศิลปะศึกษากับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในบริบทเก่าและบริบทใหม่”*. ใน *แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย*. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรทิพย์ วรอุฒพิทุทพงศ์. (2535). *ทัศนคติกับพฤติกรรมผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยใช้และไม่ใช้รูปแบบเรขาคณิตเป็นสื่อ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- พรพรรณ เลานศิรินาถ. (2522). *ศิลป์นิยม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พรพิมล วรวิมลพิทุทพงศ์. (2529). *แรงจูงใจ*. เชียงใหม่: ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรรณทิพย์ พิทักษ์สวัสดิ์. (2546). *ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร*. วิทยานิพนธ์. บธ.ม. (การตลาด) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ. (2543). “ลัทธิสมัยใหม่”, ใน *ศิลปะและพื้นที่*. หน้า 14-17. กรุงเทพฯ: สันติศิริ การพิมพ์.
- พัชนี วรกวิน. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด.
- พันธ์ศรี สิทธิชัย. (2529). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิธีสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนโดยใช้เพลงประกอบและด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- มณฑา ไกรทิม. (2544). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี โดยใช้กิจกรรมที่ฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามแนวคิดของเบอร์นีย์ แม็คคาร์ซี 4 แม็ค*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มุกดา รัตนศิรินทรสุข. (2546). *ทัศนคติของลูกค้าภายหลังเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ของเกษตรกรรายย่อย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อัดสำเนา.
- เลิศ อนันทนะ. (2535). *เทคนิควิธีสอนศิลปะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ. (2542). *หนังสือคำอธิบาย พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศ สป. ศษ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2529). “ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบันและอนาคต”, “สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการเรื่องศิลปะเด็ก: สภาพปัจจุบันและอนาคต.” กรุงเทพฯ, อมรินทร์การพิมพ์.
- _____. (2535). *เอกสารประกอบการสอนเรื่อง กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2542). *ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท เลิฟ แอนด์ลินเพรส จำกัด.
- วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ. (2543). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2536). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- _____. (2534). *ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2542). “ศิลปะสมัยใหม่”, ใน *ศิลปะจินตทัศน์*. หน้า 35-36. กรุงเทพฯ: สันติศิริ การพิมพ์.
- _____. (2526). *วิวัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน*. รายงาน การวิจัย กรุงเทพฯ: ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2532). *ทัศนศิลป์ศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- ศิริพร สหัสสานนท์. (2544). *การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายเนื่องมาจากสมองพิการ*. ปรินูญานินพนธ์. กศ.ม. (การศึกษา ปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์. (2537). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์สที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ศิริลักษณ์ ไทยดี. (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทัศนศิลป์ในวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้แนวคิดการสอนแบบ ซี ไอ เอส เอส ที*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงวน รอดบุญ. (2518). *ศิลปะกับมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศึกษา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง. (2545). *ศิลปะกับการพัฒนาเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- _____. (2545). *พหุศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- สรวงพร กุศลส่ง. (2538). *ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัย 3-4 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัส*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (ปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8*
(พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2521). *จิตวิทยาในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอ
เดียนสโตร์.
- สุชาติ เกาทอง. (2536). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.
- สุดฤทัย มุขยวงศา. (2523). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยแนวความคิดแบบ*
พิจารณาความเป็นจริงที่มีต่อนิสัย และทัศนคติในการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สุนีย์ ธีรดากร. (2525). *จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์
หญิงปากเกร็ด.
- สุกัลักษณ์ ธนเกษพิศาล. (2534). *การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้า อายุ 7-9 ปี ใน*
สถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ. (2531). *ศิลปะกับการศึกษาพิเศษ: เด็กฉลาด. ครุศิลป์ 3*. กรุงเทพฯ:
นวกนก.
- โสภา ถินถนอม. (2539). *ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของ*
เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่าย
เอกสาร.
- อัฉรา วงศ์โสธร และคนอื่น ๆ. (2528). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ของวิชา*
เรียนและความถนัดในการเรียนภาษาของผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษกับความสำเร็จใน
การเรียนภาษาอังกฤษตามความสามารถของแต่ละบุคคล. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา.
- อารีย์ รังสินันท์. (2527). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ชนะการพิมพ์.
- อารี สันทนต์. (2535). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษา
เด็ก.
- _____. (2528). *ศิลปนิยม*. กรุงเทพฯ: กระดาษสา.
- อารี สุทธิพันธ์. (2528). *ศิลปนิยม*. กรุงเทพฯ: กระดาษสา.

อำพัน ทันสม. (2535). ผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการใช้เหตุผล-อารมณ์ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

Arnold, P. J. (1988). *Education Movement and the Currieclum*. Basintoke: Taylor & Francis (Printers) Ltd.

Canaday, J. (1980). *What is Art*. London: Hutchinson.

Cliatt, M. J. P., Shaw, J.M and Sherwood. J. M. (1980). Effects of Training on Divergent Thinking Abilities of Kindergarten. *Child Development*. New York: Maxwell.

Davis, G.A. (1994). *Education of The Gifted and Talented*. 3rd ed Boston: Advision of Simon & Schuster.

Day, B. (1988). Early Childhood Education". *Creative Learning Activities*. 3rd ed New York. Macmilan Publishing Company.

Foster, Charles K. (1961). *Psychology of Life Today*. Chicago: American Technical Society.

Gardner, H. (1970). *Art Through the Ages*. New York: Harcourt, Brace and Company.

HinKle, Wiersma and Jurs. (1988). *Applied Statisties for the Behavioral Sciences*. 2nd ed. Houghton: Mifflin Company Boston.

Janson, H. W. (1974). *History of Art*. New York: Harry N. Abrams.

Jellen. G. And Urban, K. (1986, Autumn). "The Creative Child and Adult Quarterly". XI (3): 137-152.

Koivo, Anne Diblak. (1983, February) "The Relationship of Student Perception of Study Habits and Attitudes Based on Differences ins Sex, Grade, and Academic Achievement," *Dissertation Abstracts International*. 43: 2624-A.

Lewin, K. R. Lippitt and R. White. (1939, February). "Patterns of Aggressive Behavior in Experimentally Created Social Climate". *Journal of Social Psychology*. (10): 271-299.

Likert, Renie. (1970). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand McNally Company.

Lloyd, C. & Thomson, R. (1986). *Impressionist Drawings*. Oxford: Phaidon Press and the Art Council.

Schiffman, G. Leon and Lazer, Kanuk Leslie. (1991). *Consumer Behavior*. 4th
Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Thornburg, Hershall D. (1975, January). "Attitudinal Determinants in Holding Drop Out in
school." *The Journal of Educational Research*. (68): 181-185.

Thurstone, L.L. (1967). *Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley and
Sons.

_____. (1970). *Attitude Measurement*. Chicago: Rand McNally and Company.

Tiedman, S.C. (1992, January). "A Study of Pupil-Teacher Relationships," *Journal of
Education Research*. (35): 657-644.

Triandis, Harry C. (1971). *Attitude and Attitude Change*. New York: John Wiley and
Sons Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- เอกสารขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย
- เอกสารขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/๖๖๕๖

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขออนุมัติขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นายบุญนำ พชรปิยะกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ สุขเสริมฐิติ และ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ห้องเรียนเพื่อใช้แผนการสอนการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 คน และตอบแบบสอบถามการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST และแบบสัมภาษณ์การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ในระหว่างเดือนธันวาคม 2548 - มกราคม 2549

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายบุญนำ พชรปิยะกุล ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญลิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศร 0519.12/4235

วันที่ ๑ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายบุญนำ พชรปิยะกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST” โดยมี รองศาสตราจารย์พลฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทิพนานนท์ และ อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายบุญนำ พชรปิยะกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/๖๖34

วันที่ ๑ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายบุญนำ พชรปิยะกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสงคำเครือ เป็นผู้ช่วยฯ ตรวจสอบการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้ช่วยฯ ให้ นายบุญนำ พชรปิยะกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/7238

วันที่ ๗ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายบุญนำ พชรปิยะกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์ถลิตพรณ ทองงาม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุภาพร ณะชานันท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลการเรียน ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายบุญนำ พชรปิยะกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

- แผนการสอนแบบ CISST
- เกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติงานของนักเรียน
- แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

แผนการสอนโดยใช้แนวทางการสอนแบบ CISST มีแนวคิดหลัก ดังนี้

ความหมายและรหัสกิจกรรม

C	=	Creativity “ความคิดสร้างสรรค์”
I	=	Imagination “จินตนาการ”
S1	=	Sensibility “ความรู้สึกสัมผัสทั้ง 5”
	S1.1 = Visual	“การรับรู้จากประสาทสัมผัสทางการเห็น”
	S1.2 = Tactile	“การรับรู้จากประสาทสัมผัสทางการกาย”
	S1.3 = Audio	“การรับรู้จากประสาทสัมผัสทางการได้ยิน”
	S1.4 = Smell	“การรับรู้จากประสาทสัมผัสทางการรับกลิ่น”
	S1.5 = Taste	“การรับรู้จากประสาทสัมผัสทางการรับรส”
S2	=	Systematization “การจัดระบบ”
T	=	Transformation “การถ่ายโอนประสบการณ์”

กิจกรรมตามแนวทางการสอนแบบ CISST

- กิจกรรมที่ 1 การเขียนภาพตามจินตนาการ: เมืองใหม่ในฝัน
- กิจกรรมที่ 2 การเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ
- กิจกรรมที่ 3 การเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing): หน้าเรอหน้าฉัน
- กิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ : เส้นสีรูปทรง
- กิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง : เพลง We will rock you
- กิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลิ่น : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน
- กิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส : รสชาติवादเป็นสี
- กิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า
- กิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร
- กิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย
- กิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประติมากรรมคิดค้นเป็นผลงาน
- กิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุ

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพจากจินตนาการ: เมืองใหม่ในฝัน

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพจินตนาการ มุ่งเน้นการแสดงออกตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนเป็นภาพผลงานที่ต่างไปจากความเป็นจริง แสดงภาพที่สะท้อนความคิดบนพื้นฐานของประสบการณ์และพื้นฐานความคิดในปัจจุบัน จินตนาการอาจเป็นจริงได้หรือเป็นจริงได้บางส่วนก็ตาม อย่างน้อยจินตนาการก็สามารถบอกถึงประสบการณ์และศักยภาพของผู้เป็นเจ้าของความคิดด้วย

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนอธิบายความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองใหม่ในจินตนาการได้
2. นักเรียนวาดภาพตามความคิดที่เหนือความเป็นจริงได้
3. นักเรียนสามารถระบายสีตามความเป็นจริงและนอกเหนือความเป็นจริงได้
4. นักเรียนสามารถวาดภาพรูปทรงแปลกใหม่ทันสมัยไม่ซ้ำกันได้

เนื้อหา

การวาดภาพจากจินตนาการเมืองใหม่ในฝัน ระบายด้วยสีชอล์ค โดยเน้นจินตนาการสร้างสรรค์จากความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับเมืองใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นเมืองในอนาคตที่มีสังคมความเป็นอยู่ทันสมัย มีระบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีก้าวหน้า หรือจะเป็นสังคมเมืองที่อาศัยอยู่บนดวงดาวอื่น มีทุกอย่างที่บนโลกมนุษย์ยังไม่มี นักเรียนวาดภาพในห้องเรียน โดยไม่ต้องวาดจากสถานที่จริง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูเล่าถึงเมืองใหม่ที่มีแต่สิ่งที่ดีทันสมัยและแปลกใหม่ที่มนุษย์ในอนาคตสร้างขึ้น ทั้งบนโลกและนอกโลก มีภาพดวงดาว สิ่งก่อสร้าง อาคารรูปทรงแปลก ๆ ให้นักเรียนดู และถามนักเรียนว่าลักษณะของเมืองใหม่ที่นักเรียนคิดว่าจะสร้างขึ้น เช่น สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก อาคาร และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมืองนั้น

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพถ่ายของดวงดาว ยานอวกาศ อาคารแปลกใหม่ให้นักเรียนดู และอธิบายความแปลกใหม่และทันสมัยของเทคโนโลยีในยุคนี้ และในยุคหน้าให้นักเรียนฟัง

2. ครูหยิบผลงานสำเร็จให้นักเรียนดูและอธิบายถึงความเป็นไปได้ในอนาคต เมืองใหม่ต่าง ๆ เป็นลักษณะแบบนี้หรืออาจจะไม่แบบนี้ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความฝัน

3. นักเรียนลงมือปฏิบัติวาดภาพตามความคิดความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามความฝันที่นักเรียนอยากให้เมืองนั้นมีความพิสดารนอกเหนือความเป็นจริง ยิ่งใหญ่ อลังการ ซึ่งในอนาคตอาจเป็นจริงได้

4. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานการวาดและอภิปรายผลงานการวาดของนักเรียน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนเขียนภาพจากจินตนาการในหัวข้อ “เมืองใหม่ในฝัน” ลงบนกระดาษวาดเขียน พร้อมทั้งระบายด้วยสีชอล์ค

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อ/อุปกรณ์

กระดานวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค, สีไม้, ดินสอ

ยางลบ

กระดานทึบ

ตัวอย่างภาพถ่าย

ตัวอย่างผลงานสำเร็จ

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. จินตนาการ	4 คะแนน	
2. ความคิดริเริ่ม	4 คะแนน	
3. การจัดภาพมีความสมดุล	4 คะแนน	
4. การถ่ายโอนประสบการณ์	4 คะแนน	
5. การจัดระบบภาพ	4 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวทางการสอนแบบ CISST
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพจากประสบการณ์ตรง: ความทรงจำ เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพจากประสบการณ์ตรง: ความทรงจำ เป็นการเขียนให้เหมือนหรือคล้ายความเป็นจริง นักเรียนอาจแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด เช่น การแสดงออกทางสีหน้าและบรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวหรือธรรมชาติที่นักเรียนคุ้นเคย มุ่งเน้นความสมจริง การจัดภาพ ทศนิยมภาพ การใช้สีและบรรยากาศในการแสดงออก นักเรียนมีเสรีภาพในการแสดงออกทั้งด้านรูปแบบ สีหน้า เทคนิค วิธีการแสดงออกของแต่ละคน

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนอธิบายบรรยากาศภูมิทัศน์ที่นักเรียนคุ้นเคยได้
2. นักเรียนสามารถเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของภาพได้
3. นักเรียนสามารถใช้สีกลมกลืนและปรับเปลี่ยนสีให้เหมาะสมกับเรื่องราวได้

เนื้อหา

การวาดภาพจากประสบการณ์ตรง: ความทรงจำ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนวาดภาพสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว หรือจากภาพความทรงจำที่นักเรียนประทับใจ สถานที่ท่องเที่ยว ทะเล น้ำตก ภูเขา อาคารสิ่งปลูกสร้าง เป็นสื่อกลางให้นักเรียนแสดงออกทางด้านศิลปะความรู้สึกสัมผัสของแต่ละคนมาเป็นภาพวาด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูเล่าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีภูมิทัศน์สวยงาม ทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก และสิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น และถามนักเรียนว่าใครไปเที่ยวที่ไหนมาบ้าง รู้สึกประทับใจและอยากไปเที่ยวอีกไหม เพราะอะไร ถ้าให้นักเรียนวาดภาพที่เห็นอยู่เบื้องหน้าล้อมรอบตัวเราหรือภาพความทรงจำที่นักเรียนประทับใจ นักเรียนจะวาดภาพอะไร

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพทิวทัศน์ขึ้นมาให้นักเรียนดูมีทั้งทิวทัศน์ บก ทะเล และทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง
2. ครูอธิบายการวาดภาพทิวทัศน์ต่าง ๆ เช่น ทิวทัศน์บก ทิวทัศน์ทะเล และทิวทัศน์สิ่งก่อสร้างให้นักเรียนฟังและถามนักเรียนว่าประทับใจกับทิวทัศน์ชนิดใด และทิวทัศน์แบบไหนที่มีลักษณะภูมิทัศน์คล้าย ๆ กับทิวทัศน์ที่อยู่ในความทรงจำของนักเรียนที่ได้ไปสัมผัสมา
3. ครูแจกกระดาษวาดเขียนให้นักเรียนและให้นักเรียนลงมือปฏิบัติวาดภาพทิวทัศน์ความทรงจำของนักเรียนแต่ละคน
4. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอธิบายผลงานของแต่ละคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนวาดภาพสิ่งแวดล้อม ให้พิจารณาเลือกภาพที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด โดยร่างภาพด้วยดินสอ พร้อมทั้งระบายสีให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค

กระดาษทิชชู

ภาพถ่ายทิวทัศน์สถานที่ต่าง ๆ

ภาพวาดตัวอย่างที่สำเร็จแล้ว

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. ความคิดสร้างสรรค์	5 คะแนน	
2. จินตนาการ	5 คะแนน	
3. การจัดองค์ประกอบ	5 คะแนน	
4. การถ่ายโอนประสบการณ์	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพสัมผัส (Contour Drawing): หน้าเธอหน้าฉัน เวลา 1 คาบ/50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพ Drawing จะวาดภาพโดยการมองไปที่วัตถุหรือรูปทรงเบื้องหน้าและภาพที่ปรากฏ และมักมุ่งเน้นความเหมือนเป็นประการสำคัญ การวาดภาพดังกล่าวอาจขาดการสังเกตในรายละเอียด และขาดความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวสายตากับการลากเส้น กิจกรรมการเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing) มุ่งเน้นการใช้สมาธิที่ใช้สายตาสัมผัสไปบนวัตถุหรือรูปทรงเบื้องหน้าทั้งรูปร่าง รูปทรง สังเกต และเคลื่อนไหวสายตาไปซ้ำ ๆ กำหนดให้มือลากเส้นอย่างช้า ๆ เช่นกันตามการเคลื่อนไหวของสายตา โดยไม่ต้องกังวลถึงความเหมือนเป็นหลัก การเขียนภาพจะไม่มองมือหรือภาพบนกระดาษ จนกว่าจะเขียนภาพเสร็จจึงสิ้นสุด

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถลากเส้นโดยไม่ต้องมองมือขณะที่กำลังวาดได้
2. นักเรียนมีสมาธิในการลากเส้นได้อย่างต่อเนื่อง
3. นักเรียนสามารถแยกรายละเอียดส่วนประกอบของวัตถุได้

เนื้อหา

การวาดภาพสัมผัสเป็นกิจกรรมจากการเขียนภาพด้วยดินสอสี เป็นภาพเส้นโดยให้วาดภาพหน้าคน โดยให้นักเรียนเอากะดาษวาดเขียนใส่ลงไว้ใต้โต๊ะเรียน มือจับสีชอล์ค เตรียมวาดเพื่อไม่ให้มองเห็นภาพขณะวาด จนกว่าครูสั่งให้นักเรียนลงมือวาดได้นักเรียนก็วาดไปตามที่สายตาสัมผัสบนใบหน้าของเพื่อน วาดซ้ำ ๆ จนเสร็จแล้วจึงจะดูภาพได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูทำมือจับดินสอแล้วทำท่าทางวาดภาพบนอากาศไปมาพร้อมกับสายตามองไปเบื้องหน้าให้นักเรียนดูและสังเกต หลังจากนั้นครูถามนักเรียนว่าครูวาดอะไร และครูให้นักเรียนลองใช้มือวาดภาพบนอากาศดูบ้าง

ขั้นสอน

1. ครูนำหุ่นนิ่งคนมาตั้งไว้ตรงหน้าชั้นเรียนพร้อมอธิบายส่วนละเอียดต่าง ๆ ของหุ่นให้นักเรียนฟัง
2. ครูหยิบชอล์คขึ้นมาพร้อมลากเส้นไปมาช้า ๆ ให้นักเรียนดูบนกระดานและอธิบายการลากเส้นลักษณะต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง
3. ครูหยิบกระดาษวาดเขียนใส่ลงไปได้โต๊ะนักเรียนพร้อมดินสอและบอกนักเรียนว่าครูกำลังจะสาธิตให้นักเรียน ดูหลังจากนั้นครูจึงลากเส้นโดยสายตามองไปที่หุ่นนิ่ง มือก็ลากเส้นไปช้า ๆ ห้ามมองไปที่มือขณะที่กำลังวาดจนเสร็จแล้วครูจึงนำภาพที่ครูวาดให้นักเรียนดู
4. ครูแจกกระดาษวาดเขียนและให้นักเรียนนำกระดาษวาดเขียนลงไปได้โต๊ะเรียนพร้อมมือจับดินสอเตรียมพร้อม แล้วให้นักเรียนมองไปที่หุ่นนิ่งแล้ววาดช้า ๆ จนภาพเสร็จ จึงดูภาพได้
5. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอภิปรายผลงานของนักเรียนแต่ละคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนนั่งหันหน้าเข้าหาหุ่น ปฏิบัติงานมองไปที่หุ่นเคลื่อนสายตาไปช้า ๆ พร้อมกันนั้นให้ใช้ดินสอสี สีพาสเทล หรือดินสอ EE ลากเส้นบนกระดาษ ลากตามทีสายตาสัมผัสไปตามรูปทรงและส่วนต่าง ๆ บนใบหน้าคน เสร็จแล้วจึงดูภาพได้

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อ/ อุปกรณ์

กระดานวาดเขียน ขนาด 12" x 15"
 ดินสอสี สีพาสเทล ดินสอ EE ยางลบ
 กระดาษทิชชู
 หุ่นนิ่ง ปูนปลาสเตอร์ หุ่นคนจริง
 ภาพตัวอย่าง การเขียนภาพสั้มผัส

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. ความรู้สึกลั้สัมผัสด้านการมองเห็น	5 คะแนน	
2. การใช้สมาธิ	5 คะแนน	
3. การลากเส้น	5 คะแนน	
4. การสังเกต	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ: เส้นสีรูปร่าง

เวลา 1 คาบ/50 นาที

แนวคิด

การออกแบบโดยทั่วไป มักจะหมายถึงการออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย ซึ่งการออกแบบนั้น ต้องมีกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน นอกจากนั้นแล้วการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิดก็ต้องมีพื้นฐานการออกแบบเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม การออกแบบขั้นพื้นฐานที่ให้ผู้รู้จากรูปร่างต่าง ๆ มาประกอบกัน มีการใช้สีหลายสี การจัดภาพซึ่งเป็นการจัดระบบพื้นฐานให้ประสานกลมกลืนอย่างมีเอกภาพ จุดสนใจ และความสมดุล

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถเรียงลำดับก่อนหลังในการวาดภาพ
2. นักเรียนสามารถนำรูปร่างเรขาคณิตมาประกอบเป็นรูปภาพต่าง ๆ ได้
3. นักเรียนสามารถดัดแปลงรูปทรงเรขาคณิตให้เป็นรูปร่างใหม่ได้
4. นักเรียนอธิบายการใช้สีกลมกลืนกับเรื่องราวได้

เนื้อหา

การออกแบบสองมิติเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนออกแบบบนพื้นระนาบ การวาดภาพโดยใช้รูปร่างเรขาคณิต เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และรูปทรงอิสระ นำมาจัดรวมกันและระบายสีให้สวยงาม

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูอธิบายการสร้างบ้านหนึ่งหลังให้นักเรียนฟังว่ามีส่วนประกอบอะไรบ้าง เช่น หลังคา หน้าจั่ว ฝาบ้าน เสาบ้าน ประตู หน้าต่าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ หลังจากนั้นจึงถามนักเรียนว่า ประตูบ้าน หน้าต่างบ้านเป็นรูปทรงอะไร หน้าจั่วบ้านเป็นรูปทรงอะไร จากนั้นจึงอธิบายถึงรูปทรงเรขาคณิต ถ้านักเรียนเห็นรูปทรงแบบนี้จะได้รู้ว่าเป็นรูปทรงเรขาคณิต ซึ่งมีหลายขนาด เช่น เล็ก กลาง ใหญ่ ขึ้นอยู่กับนักเรียนจะนำไปใช้

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพรูปร่างเรขาคณิตให้นักเรียนและถามนักเรียนว่านี่คือรูปร่างอะไร นำไปใช้อะไรได้บ้าง
2. ครูให้นักเรียนลองเขียนรูปร่างเรขาคณิตชนิดต่าง ๆ บนกระดาษทดลองวาดจนคล่องมือ
3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังเรื่องของความสมดุลของภาพ เช่น ความสมดุลสองด้านเท่ากัน และความสมดุลสองด้านไม่เท่ากัน ตลอดจนความสมดุลแบบกระจายเหมือนรัศมี
4. ครูแจกกระดาษวาดเขียนให้นักเรียนและให้นักเรียนวาดรูปร่างเรขาคณิตลงบนกระดาษ โดยมีการวางแผนการออกแบบและจัดระบบภาพโดยจัดลำดับก่อน-หลัง และมีความสมดุล
5. นักเรียนวาดภาพลายเส้นเป็นรูปร่างเรขาคณิตโดยจัดระบบภาพและองค์ประกอบให้เหมาะสมเสร็จแล้วจึงระบายสีให้เหมาะสมกับภาพ
6. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลงาน และอภิปรายผลงานของนักเรียนแต่ละคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนออกแบบรูปทรงเรขาคณิตบนกระดาษในกรอบสี่เหลี่ยมขนาด 12" x 15" จัดภาพให้มีจุดสนใจ ความสมดุล และมีเอกภาพ พร้อมทั้งระบายสีภาพ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค ดินสอ ยางลบ

กระดาษทิชชู

ตัวอย่างภาพ การจัดองค์ประกอบ

ภาพรูปทรงเรขาคณิต

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. ความคิดสร้างสรรค์	5 คะแนน	
2. การจัดระบบภาพ	5 คะแนน	
3. จินตนาการ	5 คะแนน	
4. การใช้สี	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวทางการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง: เพลง We will rock you เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพจากเพลง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถจินตนาการจากเนื้อร้องหรือท่วงทำนองลีลาของเพลงเป็นด้านหลัก ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน จากการฟังเพลง สร้างเป็นภาพทางทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนความรู้สึกสัมผัสจากการฟังไปสู่ภาพที่มองเห็นได้

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถฟังและแยกเสียงร้องและเสียงดนตรีได้
2. นักเรียนฟังเพลงแล้วสามารถวาดภาพตามความรู้สึกได้
3. นักเรียนอธิบายภาพวาดที่เกิดจากการฟังเพลงได้
4. นักเรียนสามารถระบายสีชอล์คได้

เนื้อหา

การวาดภาพจากเพลงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมุ่งเน้นความรู้สึกสัมผัสจากการฟังไปสู่ภาพที่มองเห็นได้ โดยให้นักเรียนได้ฟังเพลงที่มีความไพเราะ สนุกสนาน แล้วให้นักเรียนวาดเป็นภาพและระบายสีเพื่อสะท้อนท่วงทำนองลีลาของดนตรี ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปเครื่องดนตรี ต้องการให้สีและลีลาสะท้อนความรู้สึกสัมผัสของบทเพลง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูร้องเพลงและทำเสียงดนตรีให้นักเรียนฟังพร้อมกับถามนักเรียนว่าครูร้องเพลงอะไร นักเรียนร้องได้ไหม และลองให้นักเรียนร้องให้ครูฟัง ครูถามเพลงที่ร้องมีจังหวะทำนองเป็นเช่นไร เศร้า หรือสนุกสนาน จากนั้นให้นักเรียนฟังเพลงจากแถบบันทึกเสียงแล้ววาดออกมาเป็นภาพจากการที่ได้สัมผัสด้านการฟัง

ขั้นสอน

1. ครูหยิบผลงานสำเร็จจากการฟังเพลงและวาดเป็นภาพให้นักเรียนดูพร้อมอธิบายถึงการฟังเพลงแล้วทำให้เกิดความรู้สึกจากการกระตุ้นของดนตรีที่นำไปสู่การวาดภาพ
2. ครูเปรียบเทียบเสียงเพลงร็อคกับเพลงป๊อปให้นักเรียนฟังว่าเพลงไหนที่ให้ความรู้สึก ร้อนแรงกว่ากัน ในความร้อนแรงควรจะวาดเป็นภาพอะไร
3. ครูอธิบายถึงการฟังที่มีประสิทธิภาพ ต้องเฉียบไวและสามารถถ่ายทอดการรับรู้ที่รับมา ถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะได้อย่างอิสระ บนพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง โดยการแทนค่าด้วย ส่วนประกอบของการมองเห็น เช่น เส้น สี รูปทรง จังหวะ ลีลา ลักษณะผิว และความสมดุล เป็นต้น
4. ครูแจกกระดาษให้นักเรียนและเปิดเพลง We will rock you ให้นักเรียนฟังจนจบ 1 รอบ
5. นักเรียนฟังเพลงจบแล้วจึงค่อยวาดภาพตามความรู้สึกที่ได้สัมผัสจากการฟังเพลง
6. นักเรียนระบายสีชอล์คตามความรู้สึกของนักเรียน
7. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงาน และอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนฟังเพลงบรรเลง รับรู้ท่วงทำนองลีลาของเพลง แล้วแสดงออกด้วยสีเส้นและลีลา ให้สอดคล้องกับเพลงที่ฟัง โดยจะแสดงเป็นภาพ หรือไม่เป็นภาพตามความรู้สึกที่ได้สัมผัส

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค ดินสอ ยางลบ

เครื่องเล่นเทปเพลง เทปเพลงบรรเลง 1 เพลง คือ เพลง To Be Number One

ภาพตัวอย่างในการวาด

เสียงเพลงบรรเลง และเพลงที่มีเนื้อร้อง

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การถ่ายโยงการเรียนรู้จากประสบการณ์ผู้สอนทางการ ได้ยีน	5 คะแนน	
2. จินตนาการ	5 คะแนน	
3. ความคิดริเริ่ม	5 คะแนน	
4. การใช้สี	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลิ่น: สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การเขียนภาพจากกลิ่น เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความรู้สึกลึกซึ้ง โดยเฉพาะกลิ่นของพืชสมุนไพรไทยที่มีกลิ่นที่นักเรียนคุ้นเคย ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะมิได้จำกัดเพียงเฉพาะการมองเห็นภาพและเขียนเป็นภาพทัศนศิลป์ อาจเกี่ยวข้องกับเสียง กลิ่น แสง บรรยากาศ ลีลาการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นการพัฒนาการร่วมสมัยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถแยกกลิ่นสมุนไพรชนิดต่าง ๆ ได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะของสมุนไพรได้ เมื่อได้ดมกลิ่นสมุนไพรชนิดนั้น
3. นักเรียนสามารถถ่ายทอดจากประสาทสัมผัสการรับกลิ่นมาเป็นภาพวาดได้

เนื้อหา

การวาดภาพจากกลิ่น เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนแปรความรู้สึกลึกซึ้งจากกลิ่นไปสู่การสร้างภาพที่มองเห็นได้ โดยให้นักเรียนดมกลิ่นของสมุนไพรไทย แล้วให้นักเรียนวาดภาพสะท้อนของกลิ่นที่นักเรียนคุ้นเคยและรับประทานว่าเป็นส่วนผสมของเครื่องปรุงอาหารชนิดใด เช่น ผัดแกง หรือยำ ตามที่นักเรียนแสดงออกเป็นภาพได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูเล่าให้นักเรียนฟังในประเทศไทยมีสมุนไพรหลายชนิดที่สามารถนำมาเป็นยารักษาโรค และนำมาปรุงเป็นอาหารได้ มีทั้งกลิ่นหอม และกลิ่นฉุน ครูถามนักเรียนว่าใครรู้สมุนไพรไทย มีกลิ่นเป็นอย่างไร และนำไปใช้อะไรได้บ้าง จากนั้นครูนำสมุนไพรไทยให้นักเรียนดมหลากหลายชนิด นักเรียนรู้สึกกลิ่นที่ได้ดมเป็นเช่นไร แล้วจึงวาดรูปตามกลิ่นที่ได้สัมผัสจากการดม

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพสมุนไพรไทยชนิดต่าง ๆ ให้นักเรียนดูพร้อมอธิบายลักษณะ คุณสมบัติให้นักเรียนฟัง
2. ครูหยิบสมุนไพรของจริงให้นักเรียนดูและสัมผัสพร้อมทั้งดมกลิ่นของสมุนไพรไทยแต่ละชนิดและถามความรู้สึกของนักเรียนหลังจากที่ได้ดมกลิ่นว่ากลิ่นสมุนไพรชนิดนี้ควรจะเป็นสีอะไร
3. ครูหยิบภาพวาดสำเร็จจากการดมกลิ่นสมุนไพรให้นักเรียนดูและอธิบายลักษณะของการถ่ายโยงจากการดมไปสู่การวาดเป็นภาพพร้อมกับให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ภาพที่ครูนำมาให้นักเรียนดู
4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟัง จากการที่ได้ดมกลิ่นโดยถ่ายทอดมาเป็นสีต่าง ๆ เช่นกลิ่นฉุน นักเรียนมักจะถ่ายทอดออกมาเป็นสีน้ำตาล เทา หรือ ดำ เป็นต้น
5. ครูแจกกระดาษวาดเขียนและให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการวาดภาพ
6. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนจินตนาการภาพความรู้สึกสัมผัสจากกลิ่นที่นักเรียนได้กลิ่นจากพืชสมุนไพรชนิดใดก็ได้ แล้วแสดงออกมาเป็นภาพอาหารที่นักเรียนเคยรับประทาน พร้อมทั้งระบายด้วยสีชอล์ค ให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค ดินสอ ยางลบ

พืชสมุนไพรไทย 4 ชนิด คือ ส้ม มะนาว มะกรูด ตะไคร้

ภาพตัวอย่าง

กลิ่นสมุนไพรชนิดต่าง ๆ พร้อมตัวอย่าง

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การถ่ายโยงการเรียนรู้สัมผัสจากการดมกลิ่น	5 คะแนน	
2. จินตนาการ	5 คะแนน	
3. ความคิดสร้างสรรค์	5 คะแนน	
4. การใช้สีที่เหมาะสมกับเรื่องราว	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส: รสชาติวาดเป็นสี

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพจากรส เป็นการพัฒนาการรับรู้และสามารถแสดงออกเป็นผลงานศิลปะได้ โดยเฉพาะปลายล้นที่นักเรียนชิมรส ก็จะทำให้ความรู้สึกของรสนั้น เช่น รสหวาน รสเปรี้ยว ฯลฯ อีกทั้งยังทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับรสได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนอธิบายรสชาติที่ได้สัมผัสจากการชิมได้
2. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากการชิมเป็นภาพวาดได้
3. นักเรียนสามารถแทนค่าของรสชาติด้วยสีเส้นต่าง ๆ ได้

เนื้อหา

การเขียนภาพจากรส เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนแปรความรู้สึกสัมผัสจากรสชาติแล้วแสดงออกมาเป็นภาพวาด โดยให้นักเรียนชิมรสเปรี้ยวจากลูกอม เมื่อลูกอมสัมผัสลิ้นจึงทำให้เกิดรส นักเรียนสามารถวาดเป็นภาพเพื่อแสดงความรู้สึกสัมผัสที่ได้รับจากลูกอมที่มีรสเปรี้ยว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูเล่าถึงประสบการณ์ที่ได้ไปรับประทานอาหารแห่งหนึ่งซึ่งได้สั่งอาหารชนิดหนึ่งที่มีรสเผ็ดมากพอรับประทานเข้าไปจึงรู้สึกเผ็ดร้อนมากจนทนไม่ไหว จึงต้องสั่งขนมหวานมารับประทานเพื่อบรรเทารสเผ็ด กว่าจะหายเผ็ดได้ก็ต้องใช้เวลาานพอสมควร ต่อมาพอเห็นพริกก็รู้สึกเผ็ดร้อนหรือเมื่อเห็นสีแดงก็ทำให้รู้สึกร้อน ครูถามนักเรียนใครเคยชิมรสเผ็ด รสเปรี้ยว รสหวานบ้าง นักเรียนที่ชิมรสแล้วเป็นอย่างไรบ้าง นักเรียนลองวาดออกมาเป็นภาพจากการชิมรสนั้น

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพผลไม้ชนิดต่าง ๆ ให้นักเรียนดู และอธิบายลักษณะและคุณสมบัติของผลไม้
2. ครูหยิบผลส้มให้นักเรียนดูและถามนักเรียนว่าส้มที่ครูถือมีสีอะไรบ้าง แต่ละสีให้ความรู้สึกอย่างไรบ้าง
3. ครูหยิบลูกอมหลากสีให้นักเรียนดูและบอกนักเรียนว่าลูกอมที่ครูให้ดูมีรสเปรี้ยว นักเรียนสามารถวาดเป็นภาพได้จากที่นักเรียนได้สัมผัสรสชาติของลูกอม
4. ครูแจกลูกอมที่มีรสเปรี้ยวให้นักเรียนคนละ 1 เม็ดให้นักเรียนลองชิมดูว่ามีรสเปรี้ยวมากน้อยแค่ไหนของแต่ละคนแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและสีเส้น
5. หลังจากได้ชิมรสชาติของลูกอมแล้ว นักเรียนลงมือปฏิบัติวาดภาพตามความรู้สึกที่ได้สัมผัสรสชาติของลูกอม
6. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนชิมลูกอมมีรสเปรี้ยว ที่ผสมเข้าด้วยกัน แล้วให้นักเรียนคิดและจินตนาการวาดเป็นภาพแสดงถึงรสลูกอมชนิดนั้น และระบายสีให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค ดินสอ ยางลบ

กระดาษทิชชู

ลูกอมหลากรส เช่น เฝ็ด หวาน เปรี้ยว เค็ม ขม

ภาพผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ให้รสชาติไม่เหมือนกัน

ภาพวาดตัวอย่างสำเร็จ

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การถ่ายทอดความรู้สู่ผู้สัมผัสด้านการรับรู้จากกรณีศึกษา	5 คะแนน	
2. จินตนาการ	5 คะแนน	
3. ความคิดสร้างสรรค์	5 คะแนน	
4. การใช้สื่อเหมาะสม	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง: ปะติดปิดหน้า

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

กิจกรรมการสังเคราะห์รูปทรง เป็นการแสดงออกทางทัศนศิลป์ อาจจะแสดงออกได้หลายทาง เช่น การเขียนภาพระบายสี การออกแบบโครงสร้าง การพิมพ์ภาพ และกิจกรรมที่นิยมอีกกิจกรรมหนึ่ง คือการทำภาพปะติด (Collage) โดยเลือกใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษนิตยสาร กระดาษสี และกระดาษหนังสือพิมพ์ นำมาปะติดเพื่อสร้างสรรค์และถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงได้

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกสัมผัสการมองเห็นได้
2. นักเรียนสามารถฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปทากาวแล้วปะลงบนกระดาษแข็งให้เป็นรูปภาพที่ต้องการได้
3. นักเรียนสามารถเรียงลำดับก่อน-หลังก่อนจะปะกระดาษชิ้นเล็กให้เป็นภาพได้

เนื้อหา

การสังเคราะห์รูปทรงเป็นกิจกรรมภาพปะติด โดยให้นักเรียนถ่ายทอดรูปทรงของใบหน้า แล้วฉีกกระดาษปะติดตามท่าทางที่แสดงออกของหุ่น โดยให้นักเรียนดูลักษณะใบหน้าของหุ่นที่มีลักษณะท่าทางที่แสดงออกมาให้เห็นแล้วฉีกกระดาษสีต่าง ๆ ปะลงบนกระดาษที่เตรียมไว้ให้เป็นภาพใบหน้า จัดภาพให้เหมาะสม สร้างสีสันให้น่าสนใจ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น หัวเราะ ยิ้ม ห้องไห้ ให้นักเรียนดู และบอกลักษณะเค้าโครงใบหน้าของแต่ละคนแตกต่างกัน ครูให้นักเรียนลองทำลักษณะใบหน้าต่าง ๆ นักเรียนจะได้เห็นความแตกต่างของใบหน้าแล้ว นอกจากนั้นความแตกต่างของวัยก็มีผลทำให้แตกต่างกันไปด้วย การสร้างสรรค์โดยการฉีกกระดาษสีให้เป็นรูปทรงใบหน้าเป็นการสร้างสีสันและพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปทรงจากต้นแบบเดิมให้เป็นรูปทรงใหม่

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพถ่ายขึ้นมาให้นักเรียนดู 2 ภาพ เป็นภาพถ่ายใบหน้าของเด็กเล็กอีกภาพ เป็นภาพคนชรา และถามนักเรียนสองภาพนี้มีความแตกต่างกันไหม
2. ครูหยิบภาพถ่ายอย่างงานสำเร็จให้นักเรียนดูเป็นภาพฉีกปะหน้าคนเหมือน อีกภาพเป็นภาพที่ถูกปรับเปลี่ยนไม่เหมือนใบหน้าคนให้นักเรียนดูและอธิบายถึงการปรับเปลี่ยนรูปทรง สี โครงสร้างของใบหน้า
3. ครูแจกกระดาษสีต่าง ๆ ให้นักเรียนและกาวลาเท็กซ์ ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ฉีกปะปรับเปลี่ยนรูปทรงโดยมีหุ่นให้นักเรียนดู ซึ่งนักเรียนจะต้องพยายามลด ตัดทอน หรือเพิ่มปรับเปลี่ยนให้แตกต่างไปจากต้นแบบให้ได้
4. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนดูลักษณะใบหน้าของหุ่น แล้วตัดฉีก หรือแปะด้วยกระดาษนิตยสาร กระดาษสี หรือกระดาษหนังสือพิมพ์ให้เป็นรูปทรงตามที่ต้องการ ด้วยสีของกระดาษนักเรียนเตรียมมาให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

กระดาษหนังสือนิตยสาร กระดาษสี กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษสี

กาว กรรไกร ดินสอ สีชอล์ก

ตัวอย่างภาพปะติดที่สำเร็จ

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การถ่ายทอดความรู้สู่ผู้สัมผัสด้านการมองเห็น	5 คะแนน	
2. การปรับเปลี่ยนรูปทรง	5 คะแนน	
3. การออกแบบ	5 คะแนน	
4. ความคิดริเริ่ม	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ: ชีวิตพิสดาร

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การปั้นเป็นการแสดงออกทางด้านศิลปะและงานปั้น เป็นงานศิลปะที่สามารถสร้างรูปทรง 3 มิติ และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งได้อย่างเป็นจริง กิจกรรมการปั้น เช่น การปั้นดิน ดินน้ำมัน กระดาษ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนุกสนานในการแสดงออก และเป็นงานที่จินตนาการอย่างอิสระ ย่อมสอดคล้องกับบุคลิกภาพในการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถนวดดินก่อนปั้นได้
2. นักเรียนสามารถปั้นขึ้นรูปทรงอิสระได้
3. นักเรียนสามารถปั้นขึ้นรูปทรงแปลกใหม่ได้
4. นักเรียนอธิบายผลงานการปั้นได้

เนื้อหา

การปั้นจากจินตนาการเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนปั้นด้วยดินน้ำมัน ในหัวข้อ “ชีวิตพิสดาร” โดยนักเรียนจินตนาการตามความคิดของแต่ละคน ที่สามารถแสดงออกได้อย่างหลากหลาย โดยให้นักเรียนปั้นคนที่มีความพิสดารตามจินตนาการของนักเรียน อาจจะเป็นลักษณะของคนในอนาคต ซึ่งมีความแตกต่างจากปัจจุบันในเรื่องของรูปทรง ความประณีตและการมองเห็น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูเล่าถึงต้นกำเนิดของคนเกิดมาจากสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น และได้มีการพัฒนาเรื่อย ๆ ซึ่งใช้เวลาที่ยาวนานในแต่ละยุคสมัย จนมาเป็นคนในปัจจุบัน ในอนาคตคนในยุคปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไรบ้าง ครูให้นักเรียนจินตนาการลักษณะของคนในอนาคตจะเป็นเช่นไรก่อนที่จะลงมือปั้นคน

ขั้นสอน

1. ครูหยิบตัวอย่างงานสำเร็จ 2 ชิ้นให้นักเรียนดู อธิบายให้นักเรียนฟังเรื่องของลักษณะของคนในปัจจุบัน และคนในยุคอนาคต ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของร่างกายบางอย่างหายไป บางอย่างเพิ่มขึ้นมาก็ได้ขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้วาด
2. ครูอธิบายการปรับเปลี่ยนรูปร่างจากปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิมโดยการเพิ่มรายละเอียดหรือตัดทอนให้น้อยลง
3. ครูแจกดินน้ำมันให้นักเรียนพร้อมอธิบายการนวดดินเพื่อให้ดินนิ่มและสะดวกแก่การปั้น โดยใช้มือบีบเนื้อดิน หรือกดดินพลิกไปมาจนดินนิ่มจึงจะทำการปั้น
4. ครูอธิบายการขึ้นรูปทรงอิสระให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียนนวดดินก่อน จากนั้นนักเรียนทำการปั้นตามที่นักเรียนออกแบบ หรือคิดไว้ในใจ ซึ่งการปั้นนี้มีอิสระในการคิดและการปั้น เพื่อให้ได้ผลงานการปั้นแปลกใหม่
5. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงาน และอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนปั้นดินน้ำมันเป็นรูปคน จะปั้นให้เป็นลักษณะของคนในอนาคต ซึ่งมีความแตกต่างตามจินตนาการของแต่ละคน โดยดินน้ำมันมีหลากหลายสี นักเรียนสามารถเลือกใช้ตามต้องการได้

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

ดินน้ำมัน

กาวลาเท็กซ์

กระดานรองพื้น เครื่องมือปั้น และอุปกรณ์ตกแต่ง

ภาพตัวอย่างสำเร็จ

ตัวอย่างผลงานการปั้น

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. จินตนาการ	4 คะแนน	
2. ความคิดสร้างสรรค์	4 คะแนน	
3. การถ่ายโอนประสบการณ์	4 คะแนน	
4. ความสมดุล	4 คะแนน	
5. การถ่ายโยงความรู้สึกด้านการมองเห็น	4 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส: สัมผัสหลากหลาย

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การวาดภาพจากวัตถุสัมผัสเป็นการถ่ายทอดวัตถุสัมผัสไปสู่การเขียนภาพ ระบายสี กิจกรรมเขียนภาพจากวัตถุสัมผัสได้เน้นการเขียนภาพรูปทรง แต่เน้นการแสดงออกที่มีต่อวัตถุสัมผัส ผิวสัมผัส เพราะความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสโดยมองไม่เห็นรูปทรง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอาจเป็นความรู้สึกนุ่มนวล รู้สึกขยี้ะแซง รู้สึกเปื่อย ฯลฯ ความรู้สึกสัมผัสทางด้านวัตถุสัมผัสมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกทางด้านทัศนศิลป์โดยตรง

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกสัมผัสทางกายเป็นภาพวาดได้
2. นักเรียนสามารถบอกลักษณะของวัตถุได้ เช่น แข็ง ขรุขระ นุ่ม ของเหลว
3. นักเรียนสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปทรงจากต้นแบบได้

เนื้อหา

การวาดภาพจากวัตถุสัมผัส เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สัมผัสวัตถุหรือวัสดุต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกแปลกแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกนุ่มนวล ผิวหยาบ แข็ง โดยใส่วัตถุหรือวัสดุเหล่านั้นไว้ในกล่องกระดาษ ไม่ให้นักเรียนมองเห็นว่าเป็นอะไร เมื่อนักเรียนเอามือล้วงลงในกล่องสัมผัสสิ่งต่าง ๆ แล้ววาดภาพระบายสี เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกสัมผัสจากการที่ได้สัมผัสวัตถุ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูเล่าถึงลักษณะของผลไม้ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีผลใหญ่บ้างเล็กบ้าง และมีผิวเปลือกนอกแตกต่างกัน บางชนิดผิวเรียบ บางชนิดผิวขรุขระ บางชนิดมีหนาม ครูถามนักเรียนว่าใครชอบผลไม้ชนิดใดบ้าง ลักษณะของผิวผลไม้ชนิดนั้นเป็นเช่นไร เมื่อได้สัมผัส

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพผลไม้ให้นักเรียนดู เช่น มะม่วง เงาะ มังคุด ส้ม กัลยาดิบ กัลยสุก
น้อยหน้า ครูอธิบายบอกลักษณะของผลไม้ บางชนิดมีผิวเรียบ บางชนิดมีผิวขรุขระ บางชนิดมี
หนาม บางชนิดเมื่อยังดิบอยู่ก็มีลักษณะแข็งพอสุกก็จะนิ่ม
2. ครูนำผลไม้ผิวเรียบ ผิวขรุขระ ผลไม้ดิบ ผลไม้สุกให้นักเรียนได้สัมผัส
3. ครูนำกล่องกระดาษที่ใส่วัสดุลงไปแล้ว ซึ่งไม่ใช่ผลไม้แต่เป็นวัสดุผิวเรียบ ขรุขระ แข็ง
และนิ่ม ให้นักเรียนล้วงลงไปในกลุ่มนักเรียนไม่สามารถมองเห็นวัสดุได้จนครบทุกคน
4. ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติวาดภาพหลังจากได้สัมผัสวัสดุในกลุ่มตามความรู้สึกของ
นักเรียน
5. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงาน และอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนล้วงมือลงไปในกลุ่มที่มีสิ่งของต่าง ๆ หลายชนิด สัมผัสความรู้สึกเหล่านั้นและ
นำความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาถ่ายทอดเป็นภาพ สีชอล์ค นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษวาดเขียน ขนาด 12" x 15"

สีชอล์ค ดินสอ ยางลบ

วัสดุต่าง ๆ เช่น ไม้ ยางแผ่น ผ้า พลาสติก ฟองน้ำ โลหะ หิน ดินเหนียว

ภาพตัวอย่างสำเร็จ

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การถ่ายโยงความรู้สึกที่ได้สัมผัสเป็นภาพ	4 คะแนน	
2. จินตนาการ	4 คะแนน	
3. ความคิดสร้างสรรค์	4 คะแนน	
4. การถ่ายโอนประสบการณ์	4 คะแนน	
5. ความสมดุล	4 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้: ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

ทัศนศิลป์สมัยใหม่นิยมใช้วัตถุจริงต่อประกอบเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ การประดิษฐ์วัสดุเป็นกิจกรรมที่เด็กชื่นชอบ และสามารถแสดงออกได้อย่างน่าสนใจ เป็นการสร้างสรรค์รูปทรง วัตถุและวัสดุต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นักเรียนต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างมากในการประดิษฐ์ ต้องเลือกสรรสิ่งต่าง ๆ มาต่อประกอบเข้าด้วยกัน หรือตัดตกแต่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้สอดคล้องกับจินตนาการที่คาดหวัง และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกฝนการแก้ปัญหาอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถตัดกระดาษด้วยกรรไกรเป็นรูปทรงได้
2. นักเรียนสามารถนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นผลงานศิลปะได้
3. นักเรียนสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปทรงได้

เนื้อหา

การประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเลือกสรรวัตถุและวัสดุต่าง ๆ นำมาประกอบเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการของแต่ละคน กิจกรรมนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนประดิษฐ์เป็นของตนเอง โดยให้นักเรียนเตรียมวัสดุเหลือใช้มาบางส่วน บางส่วนครูเป็นผู้เตรียมให้ จากนั้นให้นักเรียนเลือกวัสดุเหลือใช้ที่สามารถจินตนาการหรือแปลงวัสดุนั้นให้เป็นรูปทรงแปลกไปจากเดิมและนำมาประกอบเข้าด้วยกันพร้อมตกแต่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้สอดคล้องกับจินตนาการที่คาดหวัง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูพูดถึงของเล่นของเด็ก ๆ ในสมัยก่อนมีไม่มากเหมือนสมัยนี้ ส่วนใหญ่เล่นของเล่นแบบตามมีตามเกิดเท่าที่จะหาได้ เพราะของเล่นที่จำหน่ายราคาก็แพง ปัจจุบันของเล่นมีมากมายทั้งราคาถูกและแพงตามคุณสมบัติของเล่นนั้น นอกจากนี้เด็ก ๆ สมัยนี้สามารถประดิษฐ์ของเล่นเองได้ ครูถามนักเรียนใครเคยประดิษฐ์ของเล่นเองบ้าง ใช้วัสดุอะไรประดิษฐ์ ประดิษฐ์เป็นรูปอะไร

ขั้นสอน

1. ครูหยิบภาพของเล่นเด็กให้นักเรียนดูและถามนักเรียนเคยเล่นของเล่นประเภทนี้ไหม ราคาแพงไหม มีความคงทนไหม ครูอธิบาย คุณสมบัติของเล่นแต่ละชนิดบางอย่างราคาพอที่จะซื้อได้ บางชนิดแพงจนไม่กล้านำมาเล่น ครูถามนักเรียนถ้าเราจะประดิษฐ์ของเล่น นักเรียนคิดว่า จะประดิษฐ์เป็นอะไรดี
2. ครูหยิบของเล่นงานสำเร็จให้นักเรียนดูและได้สัมผัสและครูให้นักเรียนลองออกแบบไว้ในใจเมื่อนักเรียนได้วัสดุเหลือใช้มา จะทำเป็นของเล่นอะไรได้บ้าง
3. นักเรียนออกแบบแล้วจึงลงมือปฏิบัติโดยใช้กรรไกรตัดกระดาษหรือใช้มือฉีกกระดาษสีปะติดเพื่อให้เกิดสีสันสวยงาม เป็นรูปแบบของเล่นที่ต้องการ
4. เมื่อประดิษฐ์เสร็จลองทดสอบการเล่นดูว่ามีความคงทนแข็งแรง สามารถเล่นได้เป็นเวลานาน
5. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนส่วนมากสรุปผลงานและอธิบายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนประดิษฐ์วัสดุที่เหลือใช้ให้เป็นของเล่น ตามจินตนาการของแต่ละคน แล้วตกแต่งด้วยเศษวัสดุที่เตรียมมาให้สวยงามและคงทน

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กล่องกระดาษ ขวดพลาสติก กระป๋องโค้ก ถ้วยโฟม ฯลฯ

กาวลาเท็กซ์ กาว UHU

วัสดุที่นำมาตกแต่ง เช่น ลวด เชือก กระดาษสี ดินน้ำมัน

กรรไกร คัตเตอร์

ตัวอย่างผลงานสำเร็จ

ภาพของเด็กเล่น

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การออกแบบโครงสร้าง	5 คะแนน	
2. จินตนาการ	5 คะแนน	
3. การถ่ายโอนประสบการณ์	5 คะแนน	
4. ความสมดุล	5 คะแนน	

แผนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง: แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์

เวลา 1 คาบ/ 50 นาที

แนวคิด

การออกแบบโครงสร้างเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างอื่น โครงสร้างเกี่ยวข้องกับวัสดุ การรับน้ำหนัก และสัมพันธ์กับความงามของสิ่งก่อสร้าง ความงามระหว่างรูปทรงและบริเวณว่าง งานออกแบบโครงสร้างสำหรับเด็กควรพิจารณาวัสดุและโครงสร้างที่เหมาะสม เพราะปัญหาสำคัญที่เด็กจะต้องแก้ปัญหา คือ การต่อประกอบวัสดุเข้าด้วยกัน

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถออกแบบโครงสร้างได้
2. นักเรียนสามารถสร้างงานการต่อประกอบวัสดุเข้าด้วยกันได้
3. นักเรียนสามารถสร้างรูปแบบเหนือความเป็นจริงได้

เนื้อหา

การออกแบบโครงสร้างเป็นงานต่อประกอบวัสดุต่าง ๆ ออกแบบเป็นงานโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์และสวยงามร่วมกันระหว่างโครงสร้างหรือรูปทรง และบริเวณว่าง โดยให้นักเรียนออกแบบโครงสร้างรูปสัตว์ จากนั้นนักเรียนตัดกระดาษแข็งเป็นรูปทรงง่าย ๆ หลายขนาดและหลายชิ้น นำมาต่อประกอบเข้าด้วยกัน ประกอบเป็นโครงสร้าง ดูความสวยงาม รูปทรง และบริเวณว่าง การต่อประกอบโดยการวางหรือการเสียบเข้าด้วยกันให้มีความแข็งแรงมั่นคง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูพุดถึงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่มีโครงสร้างแปลก ๆ ที่นักเรียนรู้จัก ซึ่งมีความสวยงามทางด้านรูปทรง มีความแข็งแรง มั่นคง ส่วนโครงสร้างของสัตว์ก็มีความแตกต่างกันในด้านรูปทรง มีความสวยงาม แข็งแรง มั่นคง การรับน้ำหนักมีความสัมพันธ์กับโครงสร้าง ครูถามโครงสร้างของสัตว์แต่ละชนิด ครูให้นักเรียนลองออกแบบโครงสร้างแบบง่าย ๆ ในใจก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง

ขั้นสอน

1. ครูหยิบผลงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบโครงสร้างแปลกให้นักเรียนดู และถามว่ารูปแบบแต่ละภาพมีการทงตัวการรับน้ำหนักได้อย่างไร มีความสมดุลไหม เพราะบางภาพโครงสร้างเอนเอียง แต่ก็ทงตัวอยู่ได้
2. ครูหยิบโครงสร้างรูปสัตว์ให้นักเรียนดู ซึ่งก็มีลักษณะโครงสร้างต่างกัน สัตว์บางชนิดใช้สองขาทงตัว บางชนิดใช้สี่ขาทงตัว ดังนั้นการรับน้ำหนักจึงมีความสัมพันธ์กับโครงสร้าง
3. ครูลองให้นักเรียนออกแบบโครงสร้างของสัตว์แบบง่าย ๆ ในใจก่อนลงมือปฏิบัติจริง
4. นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงโดยตัดกระดาษแข็งด้วยกรรไกรหรือคัตเตอร์ ตามที่ออกแบบไว้ในใจและลองเขียนบนกระดาษทดลองวาดอีกครั้งสำรวจความเป็นไปได้ของรูปทรงที่จะตัด
5. นักเรียนตัดกระดาษเป็นชิ้น ๆ ตามจำนวนที่ออกแบบไว้ แล้วนำกระดาษแต่ละชิ้นมาประกอบต่อกันให้เป็นรูปทรงที่ทงตัวอยู่ได้โดยคำนึงถึงความแข็งแรงด้วย
6. นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานและอภิปรายผลงานของนักเรียนทุกคน

คำอธิบายกิจกรรม

ให้นักเรียนตัดกระดาษเป็นรูปทรงง่าย ๆ หรือเป็นเส้น นำมาต่อประกอบเข้าด้วยกันเป็นโครงสร้าง พิจารณาความสวยงามรวมกันระหว่างรูปทรงกับบริเวณว่าง การต่อประกอบอาจใช้การต่อประกอบหรือคาบเกี่ยวกัน หรือวิธีอื่น ๆ ต่อประกอบให้แข็งแรงมั่นคง

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรมประมาณ 50 นาที

สื่อและอุปกรณ์

กระดาษขาว เทา
 กาว UHU กาวลาเท็กซ์
 กรรไกร คัตเตอร์ ไม้บรรทัด กระดาษสี
 สีโปสเตอร์ สีพาสเทล สีไม้ สีน้ำ
 ภาพตัวอย่างสถาปัตยกรรม
 ตัวอย่างผลงานสำเร็จ

ประเมินผลกิจกรรม

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	ได้
1. การวางแผนการออกแบบ	4 คะแนน	
2. ความคิดริเริ่ม	4 คะแนน	
3. จินตนาการ	4 คะแนน	
4. การถ่ายโอนประสบการณ์	4 คะแนน	
5. การรับน้ำหนักและความแข็งแรง	4 คะแนน	

เกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติงาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมสร้างสรรค์ทัศนศิลป์โดยใช้แนวคิดการสอนแบบ CISST

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพของเกณฑ์			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1. ความคิดสร้างสรรค์	- ความคิดริเริ่ม - รูปแบบเฉพาะตัว - ผลงานแปลกใหม่	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 1 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 2 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 3 ข้อ
2. จินตนาการ	- รูปแบบไม่สมบูรณ์ (กระตุ้นความคิดฝัน) - รูปแบบเหนือจริง (รูปแบบเพ้อฝัน) - รูปแบบที่เปลี่ยนแปลงผิดคาด (ไม่เป็นไปตามแบบแผน)	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 1 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 2 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 3 ข้อ
3. ความรู้สึกล้มผัส	- การถ่ายทอดความรู้สึกจากการรับ สัมผัสต่าง ๆ ไปสู่การถ่ายทอด รูปแบบผลงานศิลป์ - การเชื่อมโยงความรู้สึกสัมผัส จากศิลปะแขนงอื่นมาสู่การวาด ภาพระบายสี - การใช้สีที่ถ่ายทอดกับเรื่องราว	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 1 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 2 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 3 ข้อ
4. การจัดระบบภาพ	- การวางแผนการออกแบบ - การจัดภาพมีความสมดุล - การจัดภาพมีมิติ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 1 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 2 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 3 ข้อ
5. การถ่ายโอนประสบการณ์	- การถ่ายทอดโดยการปรับเปลี่ยน รูปทรง - การถ่ายทอดโดยการปรับเปลี่ยน โครงสร้าง - การถ่ายทอดโดยการปรับเปลี่ยน สี	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 1 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 2 ข้อ	ไม่ครบ ตามเกณฑ์ 3 ข้อ

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนนร้อยละ	ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพของเกณฑ์	เกณฑ์การผ่านตั้งแต่ ระดับพอใช้ขึ้นไป
80 – 100	16 – 20	ดีมาก	
70 – 79	11 – 15	ดี	
60 – 69	6 – 10	พอใช้	
50 – 59	0 – 5	ปรับปรุง	

เกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติงาน

ชื่อกิจกรรม.....เรื่อง.....

ลำดับ	รายชื่อ						รวม	ระดับ คุณภาพ
		4 คะแนน	4 คะแนน	4 คะแนน	4 คะแนน	4 คะแนน		
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

คำชี้แจง

แบบประเมินความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพในส่วนที่เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยจะนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประมวลและสรุปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

แบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ดังนั้นจึงขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สถาบัน/ สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับแบบประเมินผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

กิจกรรมที่ 1 การเขียนภาพจากจินตนาการ : เมืองใหม่ในฝัน

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 การเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ

กิจกรรมที่ 3 การเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing) : หน้าเธอหน้าฉัน

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ : เส้นสีรูปทรง

กิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง : เพลง We will rock you

กิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลิ่น : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส : รสชาติवादเป็นสี

กิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า

กิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร

กิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย

กิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน

กิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ภาคผนวก ค

- แบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST
- แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามทัศนคติการสอนแบบ CISST

ก. ด้านความรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าเป็นจริงตามความคิดเห็นของนักเรียน
 มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการเพียงข้อละ
 เครื่องหมายเดียวเท่านั้น

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
- เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมาก
- ไม่แน่ใจ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนบ้างและบางครั้งก็ไม่ตรง
 กับความคิดของนักเรียน
- ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนน้อย
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.	นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาศิลปะ					
2.	นักเรียนเกิดจินตนาการเมื่อได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาศิลปะ					
3.	เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการระบายสี					
4.	นักเรียนเข้าใจหลักการวาดเส้นเมื่อเรียนวิชาศิลปะ					
5.	เมื่อนักเรียนเรียนวิชาศิลปะแล้วนักเรียนสามารถดัดแปลงรูปทรงเดิมของวัตถุให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ได้ตามจินตนาการ					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	การสัมผัสและการจดจำทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดมาเป็นภาพได้					
7.	นักเรียนสามารถนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะได้					
8.	เสียงเพลงทำให้นักเรียนเกิดความสุข และสามารถจินตนาการออกมาเป็นภาพวาดได้					
9.	การเรียนวิชาศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ได้อีก					
10.	การเรียนวิชาศิลปะมีประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้เกิดความสุขและมีสมาธิ					
11.	นักเรียนสามารถนำความรู้ทางวิชาศิลปะไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้					
12.	อาหารที่มีรสชาติต่างกัน ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะที่แตกต่างกันได้					
13.	กลิ่นของสมุนไพรทำให้เกิดจินตนาการวาดเป็นภาพได้					
14.	การเรียนวิชาศิลปะเป็นการผ่อนคลายความเครียด					
15.	การเรียนวิชาศิลปะช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนวิชาอื่นมากขึ้น					

ข. ความรู้สึก

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เมื่อได้เรียนวิชาศิลปะกับครูนักเรียนจะมีความรู้สึกสนุกสนาน					
2.	นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะตามวิธีที่ครูสอน เพราะทำให้การวาดภาพดีขึ้น					
3.	นักเรียนชอบให้ครูอธิบายกิจกรรมก่อนลงมือปฏิบัติในวิชาศิลปะ					
4.	นักเรียนชอบให้ครูวิจารณ์ผลงานศิลปะของนักเรียน					
5.	นักเรียนชอบวิชาศิลปะ เพราะทำคะแนนได้ดี					
6.	นักเรียนชอบวิชาศิลปะ เพราะครูสอนได้เข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้					
7.	นักเรียนชอบที่ครูสอนให้ฟังเพลงเพื่อสร้างจินตนาการในการวาดภาพ					
8.	การดมกลิ่นสมุนไพรทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเกิดจินตนาการในการสร้างผลงานทางศิลปะ					

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	นักเรียนชอบกิจกรรมการปั้น เนื่องจากได้สัมผัสเนื้อดินปั้น					
10.	นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะทำให้ นักเรียนผลิตผลงานศิลปะแปลกใหม่ไม่ซ้ำกัน					
11.	นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะ เพราะทำให้ ให้นักเรียนผลิตชิ้นงานที่งดงามได้					
12.	คนส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าคุณที่เรียนทางด้าน ศิลปะเป็นคนสนุกสนาน					
13.	นักเรียนรู้สึกชอบที่จะได้พูดถึงผลงาน ศิลปะของเพื่อนหน้าชั้นเรียน					
14.	นักเรียนรู้สึกภูมิใจเมื่อเพื่อนชื่นชม ผลงานศิลปะของนักเรียน					

ค. ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง	ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนในด้านการเรียนศิลปะโดยมีเกณฑ์ดังนี้
เป็นประจำ	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนทุกครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมาก แต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้าง และบางครั้งก็ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียน
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้งจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	นักเรียนตั้งใจฟังเวลาครูสอนวิชาศิลปะ					
2.	นักเรียนซักถามครูเวลาที่ไม่เข้าใจงานศิลปะ					
3.	นักเรียนรอคอยเรียนชั่วโมงวิชาศิลปะ					
4.	นักเรียนนำประสบการณ์จากการสังเกตไปใช้ในการวาดภาพ					
5.	การระบายสีภาพวาด นักเรียนจะระบายสีก่อนก่อนที่จะระบายสีเข้ม					

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
6.	นักเรียนวาดภาพโดยอาศัยรูปทรงเดิมเป็นพื้นฐานแล้วปรับเปลี่ยนให้แตกต่างไปจากเดิมเสมอ					
7.	นักเรียนสร้างงานศิลปะนักเรียนจะคิดถึงประโยชน์ใช้สอยก่อน					
8.	นักเรียนจะคิดถึงคุณค่าของผลงานก่อนสร้างงานศิลปะ					
9.	นักเรียนมักจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการฝึกหัดวาดภาพ					
10.	นักเรียนเกิดจินตนาการเกี่ยวกับงานศิลปะ จากการชิมอาหารรสชาติต่าง ๆ					
11.	นักเรียนฝึกฝนการวาดภาพเพื่อมุ่งมั่นจะเป็นจิตรกร					

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

คำชี้แจง

แบบประเมินความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพในส่วนที่เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยจะนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประมวลและสรุปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

แบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST ดังนั้นจึงขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สถาบัน/ สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับแบบประเมินผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

กิจกรรมที่ 1 การเขียนภาพจากจินตนาการ : เมืองใหม่ในฝัน

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 การเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง : ความทรงจำ

กิจกรรมที่ 3 การเขียนภาพสัมผัส (Contour Drawing) : หน้าเธอหน้าฉัน

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบสองมิติ : เส้นสีรูปทรง

กิจกรรมที่ 5 การเขียนภาพจากเสียงเพลง : เพลง We will rock you

กิจกรรมที่ 6 การเขียนภาพจากกลิ่น : สมุนไพรไทยในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 7 การเขียนภาพจากรส : รสชาติवादเป็นสี่

กิจกรรมที่ 8 การสังเคราะห์รูปทรง : ปะติดปิดหน้า

กิจกรรมที่ 9 การปั้นจากจินตนาการ : ชีวิตพิสดาร

กิจกรรมที่ 10 การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส : สัมผัสหลากหลาย

กิจกรรมที่ 11 การสร้างสรรค์วัสดุเหลือใช้ : ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน

กิจกรรมที่ 12 การออกแบบโครงสร้าง : แปลงโฉมวัสดุเป็นรูปสัตว์

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ภาคผนวก ง

ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ต่อการใช้การสอนแบบ CISST

ความรู้สึกลึกซึ้งโครงการ CISST ของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานที่ได้ร่วมโครงการนี้ โครงการนี้มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมการวาดภาพจากภาพฟัง, ดม, สัมผัส, กิ๋น, กิจกรรมการประดิษฐ์, กิจกรรมการปั้น ฯลฯ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้สึกชื่นชอบวิชาศิลปะมากยิ่งขึ้น อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อยๆ สักหน่อยค่ะ เพราะเป็นกิจกรรมที่สนุก ทำให้ผ่อนคลาย และฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ มีไอเดีย ฯลฯ ก็ขอขอบคุณอาจารย์ที่สละเวลามาสอนพวกเรานะ

จาก

ด.ญ.พรกมล ศิริชนะประกิจ ป. 6/1 เลขที่ 13

โครงการ
CISST

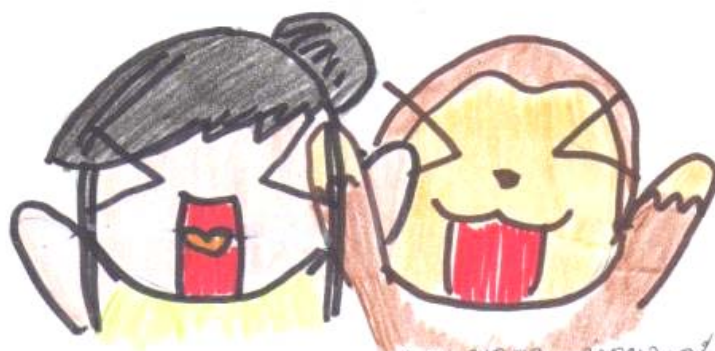
ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อกิจกรรม

CISST

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าการนี้เป็นกิจกรรมที่ดีและ
 ช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของ
 ข้าพเจ้าได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม ดนตรี
 ฟังเพลง ละคร และ ภาพตามจินตนาการ นั้น และการ
 จิกแปะภาพ ล้วนเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิด กิจกรรม
 ที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุดคือ กิจกรรม ประดิษฐ์ของจากเศษ
 วัสดุเหลือใช้และกิจกรรมจิกแปะภาพ เพราะสนุกสนาน ได้
 คิด และ จินตนาการ หลังจากนั้นจึงประดิษฐ์ออกมา เป็นสิ่ง
 ของ ข้าพเจ้าคิดว่ากิจกรรม CISST เป็นกิจกรรมที่ดี
 มาก และควรจะมีต่อไป

• ความรู้สึกของท่านเจ้าพนักงาน CIST •

ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมนี้ รู้สึกสนุกได้ทำงานศิลปะกับเพื่อน และเป็น
งานในรูปแบบที่ง่ายงานไม่ยุ่งยาก ข้าพเจ้าชอบงานศิลปะอยู่แล้ว งานส่วนใหญ่จะเป็น
วาดรูป ที่ข้าพเจ้าประทับใจที่สุดคือ การหัวเราะและวาดรูป งานวาดรูปนั้นหาแบบก็ได้ทั้ง
ทั้งวาดรูปเดี่ยวในอนาค หรือ อมยิ้มและวาดความรู้สึก สักพักก็ไปเล่น การวาดรูป
หลังหัวเราะ หลังจากนั้นก็แต่ข้าพเจ้าไม่ชอบที่สุดคือการ ตัดกระดาษมาทำเป็นตัว
ต่าง ๆ นำมาต่อกัน หรือเป็นสัตว์ มีการปั้นดินน้ำมันด้วย หัวข้อในการปั้นคือ ชีวิตคือการ
เป็นสิ่งที่ชีวิตที่แปลกน้อย สัตว์ ในอนาคต หรือ อดีต กว่าข้าพเจ้า จะนึกว่าเสร็จแล้ว
อะไรก็จะหมดเวลา มีทั้งการวาดสีสไลด์ไปมาตลอด มีทั้งการตัดกระดาษมาเป็น
รูป งานทั้งหมดที่ทำมานี้ ข้าพเจ้าจะชอบส่วนใหญ่ งานที่อาจารย์ให้ทำ ส่วน
มากจะไม่เคยได้ลองทำในรูปแบบนี้ แต่ข้าพเจ้า ชอบกิจกรรมนี้ และอยากให้
มีบ่อย ๆ

ด.ญ. นกพล แสงนวลกุล ๖.๖/1 เลขที่ 2

★ ความรู้สึ ึกของข้าพเจ้าต่อ กิจกรรม ★

CISSST

รู้สึกทำให้สบายเรียนวิชาศิลปะมากขึ้น
เพราะได้เป็นการวาดที่สนุกสนานไม่เหมือนวิชาศิลปะทั่วไป
มีทั้ง การวาดโดยใช้ การสัมผัส ดมกลิ่น ชิมรส
และ การฉีกปะแปะ การปั้น ทำให้เกิดจินตนาการ
ในการวาดมากขึ้น รู้ถึงการประดิษฐ์ ความคิด
สร้างสรรค์ และอื่นๆอีกมากมาย เช่น การวาด
โดยใช้ รูปทรงเรขาคณิต 2 มิติ การวาดรูปสัตว์
ที่เดินไปและชอบ การใช้วัสดุเหลือใช้มากประกอบเป็น
โมเดลต่างๆ * ผมอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้
กับน้องๆ รุ่นอื่นๆต่อไปด้วยครับ! *

“ขอบคุณครับ”

ด.ช. อธิวัฒน์ 6/1 36

ความรู้สึกของเจ้าพนักงานต่อกิจกรรม CISST

เจ้าพนักงานเจ้ารู้สึกอยากให้อัตตาศิลปะที่โรงเรียนเป็นแบบนี้ เพราะ มีกิจกรรมทั้ง งานวาด ปั้น ฯลฯ ทำให้ได้รับความรู้ลึก การสัมผัส ได้ของ วัสดุต่าง ในการอธิบายหรือแสดงออกมาโดยการวาดภาพ ไม่เพียงเท่านั้น การปั้น ก็ยังได้ใช้จินตนาการ ความคิด การประดิษฐ์ ความคิดสร้างสรรค์ ออกมาในรูปแบบ ต่างๆ

**ฉันอยากให้มีกิจกรรมอื่นๆ แบบนี้สัก
ต่อไป ขอให้อาจารย์ บุญนำ มาสอนศิลปะ
กิจกรรม CISST ให้ กับน้องๆ อีกใน อนาคตนะ**

*** ขอขอบพระคุณ อ.บุญนำอีกครั้ง ***

*** *ขอบคุณค่ะ* ***

๑.๗๖๖๖๖๖ 6/1 NO. 17

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายบุญนำ พชรปิยะกุล
วัน เดือน ปี เกิด	8 กุมภาพันธ์ 2501
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	672 ซ.เจริญสนิทวงศ์ 40 แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2512	โรงเรียนบ้านพันเชิงวงศ์หล้าราษฎร์บำรุง
พ.ศ. 2519	โรงเรียนพุทธโกศลวิทยา
พ.ศ. 2522	วิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่
พ.ศ. 2526	วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (เพาะช่าง)
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (กศม. ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ